

De kerk van Eigenbilzen

Ferdy Jans

Ten geleide...

We beschrijven in dit boek in drie delen:

Als eerste, de H. Ursula, de toren, de klokken en de bouw van de drie kerken. De geschiedenis door de eeuwen heen, de beneficies.

Als tweede, de aanbesteding voor het bouwen van nieuwe kerk, de inboedel en al de merkwaardigheden die zich in de kerk bevinden en met hun herkomst en beschrijvingen.

Als derde, het kerkhof, de kosteren en de hulpverleensters.

Veel van onze parochianen zullen er zich wel nog in terug vinden, het is geschiedenis en daar mogen wij trots op zijn.

De parochie in het ancien régime.

Parochiekerk St.-Ursula, de trots van elke Eigenbilzenaar

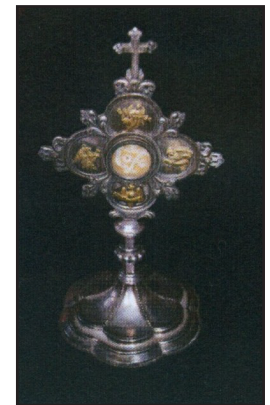
Van oudsher stond de kerk van Eigenbilzen onder de bescherming van de H. Ursula. Zij is de patrones van de onderwijzeressen en wordt aangeropen om een goede dood te sterven. Ze is de beschermvrouwe van Keulen en van een aantal universiteiten, onder andere de Sorbonne. Ze werd ook nog lang herdacht in het voormalige klooster van Zinnich (Teuven, Voeren). Tegenwoordig nog in het Ursulinen klooster in 's - Gravenvoeren. In die gemeente heeft de heilige zelfs nog twee kapellen.

De H. Ursula zou volgens de legende vermoord zijn te Keulen met nog vele andere maagden. Een steen die ingemetseld is in de muur van de Ursulakerk in Keulen, vermeldt dat deze in de vierde eeuw werd gebouwd om hun martelaarschap te vereren. De kerk van Lanaken herbergt nog relieken en een beeld van de heilige Ursula.

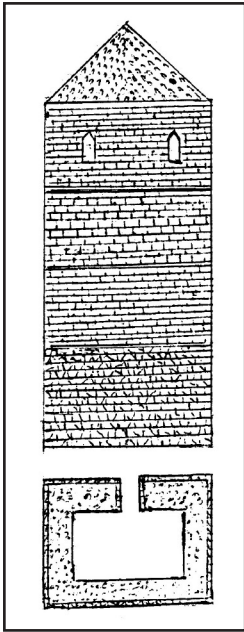
Het beeld van de H. Ursula dat in onze kerk staat, dateert uit de 17de eeuw. De Duitsers, die bij Visé over de Maas opdaagden, moesten door de slechte toestand van de wegen hun troepen inkwartieren te Eigenbilzen. Bij de inval van de Duitsers, vluchtte de bevolking uit schrik de bossen in en nam paard en kar mee, volgeladen met al hun hebben en houden. Om de gemoederen te bedaren beklom de pastoor de kansel, maande allen aan tot voorzichtigheid en gaf hem de raad heil en troost te zoeken in het gebed. Alle dagen om één uur stroomden de gelovigen naar de kerk om het lof bij te wonen waarin de litanie van alle heiligen gezongen werd. Het beeld van de H. Ursula werd op een vergulde troon geplaatst; de patrones heeft men gedurende de oorlog veel aangeropen, omdat door haar tussenkomst de goede God onze smeebeden heeft verhoord.

Op 18 november 1769 bekwam de kerk van de paus een relikwie van de H. Ursula.

De goedkeuring dateert van 29 april 1774.

De reliekhouders van de H. Ursula uit de kerk van Eigenbilzen.

Schets van de oude toren van de kerk.

Waarom bouwde men de toren op de Hartenberg.

De toren wordt soms beschouwd als een bijkomende noodzakelijkheid, voor het luiden van de klokken. Nochtans is onze Romaans - gotische toren, de spits niet in aanmerking genomen, veel ouder dan onze eerste kerk. Men schat dat hij gebouwd is rond de jaren duizend. Sommige schrijvers vermelden het jaar duizend en zeven. De toren heeft een vierhoekig voetstuk waarvan de breedte 8,40 m bedraagt en de diepte 6,20 m. De muren hebben een dikte van 1,50 m. Ze bestaan uit vier delen van vier tot vijf meter hoog, gescheiden door een laag van arduinsteen. Het onderste deel is bezet met een laag onregelmatige, ruwe granietsteen. De drie bovenste delen vertonen aan de buitenkant enkel mergelsteen. In het bovenste gedeelte bevinden zich in elke muur twee schietgaten die later als galmgaten bij het luiden der klokken dienstdoen. De mortel, die bestond uit zand en geleste kalk, gemengd met roggemeel, heeft nu bijna tien eeuwen weerstand geboden.

Volgens de overlevering werd de toren opgericht door broeders van de Teutoonse orde die hun verblijf hadden op het kasteel van Jonckholt. De bedoeling was de bevolking een schuil- en verweerplaats te bieden, wanneer roverbendes of ronddolende krijgers (gewoonlijk afgedankte huurlingen) haar kwamen bedreigen. Daar nog nauwe betrekkingen bestonden tussen onze streken en Duitsland, was de Teutoonse Orde aangewezen om hier hulp te bieden. Teutonen van het Latijn Teutones zijn een West - Germaanse volksstam, zo deelnamen aan de tocht der "Cimbren". De Teutonen woonden in Oost - Jutland en op de Deense eilanden. Eigenbilzen had reeds vroeg Loons recht. Wanneer dit veranderd is, is niet exact bekend. Waarschijnlijk duurde die toestand tot aan de Franse overheersing. Men kon alleen in de toren geraken door een smalle, stevige deur die zich bevond in de muur, naar het oosten gekeerd, en die van binnen afgegrendeld kon worden. Het is tegen deze muur dat in de volgende eeuwen de verschillende kerken werden aangebouwd.

Rond het jaar duizend verkeren we in het tijdperk van het leenstelsel, waarbij het gezag van de koningen reeds grotendeels in handen was van rijke heren en grootgrondbezitters. Praktisch gezien hadden we toen te doen, enerzijds met leenheren, anderzijds met leenmannen, ook vazallen genoemd.

De leenheren en de grootgrondbezitters, die in een voornaam herenhuis of in een kasteel woonden, gaven een deel van hun bezittingen aan de leenmannen onder zekere voorwaarden. Vooreerst ontving de leenheer als pand een bepaald stoffelijk voordeel dat men " beneficium" noemde. De leenman verplichtte zich tot krijgsveldendienst onder leiding van de leenheer.

In die tijd verkregen de gemeenten, die men nu steden noemt, zoals Maastricht, Tongeren en Bilzen, een zekere onafhankelijkheid. Tot dan waren het koningen, vorsten, bisschoppen of

zeer voornamelijk landheren die het landsbestuur in handen hadden. Versterkte steden voorzien van omheiningswallen, zoals hoger vermelde steden, noemde men “oppida”. Misschien was de Hartenberg ook een leengoed van Jonckholt of van de abdij van Munsterbilzen. Niet de inwoners van Eigenbilzen maar de leenheer bouwde de verdedigingsstoren op de Hartenberg. Heel waarschijnlijk hebben de leenmannen hun steentje moeten bijdragen aan de opbouw van de toren.

De Hartenberg is de meest verheven plaats van Eigenbilzen en bijgevolg het best geschikt voor het oprichten van een verdedigingsstoren.

De voet van de torendorpel ligt op 87,49 m boven de zeespiegel, op enkele meters na het hoogste punt van de Hartenberg, dat op 94 m gelegen is.

Vergelijken we nu het hoogte punt van onze toren met de torens van de omliggende gemeenten in hoogte en afstand van de Hartenberg.

Mopertingen	89,65 m en 1,5 km	Munsterbilzen	49,00 m en 4,0 km
Hoelbeek	64,91 m en 1,0 km	Lanaken	70,17 m en 7,5 km
Gellik	92,00 m en 3,0 km	Rosmeer	110,00 m en 3,5 km
Waltwilder	92,18 m en 2,5 km	Zutendaal	86,90 m en 7,0 km
Bilzen	55,00 m en 4,0 km.		

Zo zien we dat onze voorouders een kijk hadden op de hele omgeving op minder dan twintig meter hoogte in de toren. De toren bezat geen spits. Heel waarschijnlijk was hij voorzien van een gewoon dak om hem droog te houden.

Deze toren heeft een paar eeuwen de wacht gehouden over de enkele schamele hutten en lage kleine woningen, bestaande uit lemen muren en strooien daken.

Onze dorpen en gehuchten die zeer weinig inwoners telden, noemde men eenvoudig plaats of “locus”, dorp “pagus”, soms ook wel “villa” als het ging over Romeinse of Frankische landgoederen.

Was er in de buurt een kasteel, zoals Jonckholt (Hoelbeek), Groenendaal (Waltwilder), Borg (Gellik) of een abdij (Munsterbilzen), dan waren de eigenaars ervan ook de bezitters van uitgestrekte landgoederen, bossen en beemden, tot ver in de omgeving gelegen. Zoals we gezien hebben, stond de leenheer in voor de veiligheid van zijn leenmannen of vazallen.

Misschien was de Hartenberg ook een leengoed van Jonckholt of van de abdij van Munsterbilzen.

Als men spreekt van versterking en vestiging in de steden, dan heeft ook Eigenbilzen zijn wallen en verdediging, want de naam Eigenbilzen komt van: Eigen (allodium) goederen in eigen bezit of vrijgoed bij Bilzen (Bilisiae)gelegen. Eigenbilzen had veel groot grond bezitters in zijn rangen, zie het gedenkboek van Eigenbilzen. Met onze plaatsnaam rondelen, gelegen tussen de Noterbosch en waar nu de spoorweg is tot aan de brug van Hoelbeek, rondeel betekend verdedigingstoren met schietgaten.

In Maastricht waar vroeger de berenkuil stond bevind er zich nog een. Het kan wel zijn dat de resten van deze “Frankische”toren verdwenen zijn door de aanleg van de spoorweg, op die plaats zijn verscheidene vondsten genoteerd waaronder fragmenten van ijzeren wapens en een potje uit de 7de eeuw.

Wij hebben een Kattestraat en ook nog een “Kattegat” dat zou dan toch een gat of doorgang zijn in een Katte wat betekent een soort wallen van gewoon opgehoopte grond als verdediging. Die zijn gelegen tussen de Bruul en de Noterbosch waar ook weer de spoorweg zijn vernieling heeft aangebracht.

Onze eerste kerk, uit de 13de eeuw, was waarschijnlijk een houten kapel, gebouwd tegen de reeds bestaande toren, de sacristie van hout en leem.

Volgens het plan was de kerk ongeveer 20 meter lang en 12 meter breed; ze had maar één beuk. Onze eerste kerk was aanvankelijk een hulpkerk van Gellik. Ze had allicht een oppervlakte van 240 m². De kerk werd waarschijnlijk gebouwd met de steun van de abdij van Munsterbilzen, in 1260. Toen is er ook een spits op de toren geplaatst. Voor de bouw van de kerk verkoos men de oostelijke richting zoals het in die tijd het gebruik was.

Vanaf 1260 mocht Eigenbilzen zich verheugen in het dragen van de naam parochie. De plaats (locus) werd van Gellik gescheiden en tot een aparte parochie (specialem parochiam) opgericht.

Van onze eerste vastbenoemde pastoors weten wij weinig te vertellen. Zoals de benoemingen werden voorgesteld door de pastoor van Gellik. In de 17de en 18de eeuw werden de parochies op zeer onregelmatige tijdstippen bezocht door de aardsdiakens van het Prinsbisdom Luik. Zoals in 1624, 1658, 1700 en 1712. Na ieder bezoek werd een verslag opgesteld betreffende de opgedane bevindingen. Mgr. Simenon, afkomstig van Vlijtingen, heeft de verslagen die in het latijn waren opgesteld, nauwkeurig beschreven in zijn boek “visitationes archidiaconea hesbaniae”.

De parochie Eigenbilzen omvatte toen drie onafhankelijke plaatsen, namelijk:

1. **Eigenbilzen**, met de aanhorige, Hiemerick, Hommelen en later de kapel van Zangerij en Locht;
2. **Mopertingen**;
3. **Hoelbeek**. Alleen het onderste gedeelte van Hoelbeek maakte deel uit van de parochie Eigenbilzen. Het bovenste deel bleef bij Waltwilder.

Van 1260 tot 1600 hebben we weinig gegevens over de kerk en haar bedienaars.

In 1563 legt het Concilie van Trente aan de pastoors de verplichting op de dopen, huwelijken en sterfgevallen te registreren. Ondanks de reglementering en het nazicht bij gelegenheid van de “visitationes archidiaconales hesbaniae” werden vele parochiale registers niet met de nodige zorg bijgehouden. Men moet echter tot ongeveer 1600 wachten voor dit gebruik algemeen in gebruik kwam in de kleine parochies. In Eigenbilzen worden de registers voor het eerst gebruikt in 1654.

Deze St. Ursula parochie was een dochter van Gellik, waarvan de pastoor het collatie- of patronaatsrecht over Eigenbilzen bezat, d.w.z. dat de pastoor of rector de benoemingen mocht voorstellen. Op 14 juni 1590 hadden enkele afgevaardigden van de parochie Eigenbilzen aangedrongen bij de toenmalige pastoor van Gellik, **Cornelis van Hoelbeek**, om zelf een pastoor te krijgen. Ze beloofden hem dat ze volledig zouden instaan voor zijn onderhoud.

Kort nadien volgde een dekreet uitgaande van de heer Arnoldus van Bocholt, kannunik te Tongeren en aards diaken van Haspengouw als volgt:

“Wij zeggen, besluiten en verklaren dat aan de kerkfabriek van Eigenbilzen, voldoening kan gegeven worden, in zoverre zij kan voldoen in de herstelling en de herbouw van het schip van de kerk. Het geld dat tekort schiet moet door de gemeenschap vereffend worden. Wat de toren betreft, de torenspits, de klokkenstoelen, het herstel van de grote klok en de omheining van het kerkhof, daarvoor moet de pastoor niet instaan maar wel de gemeenschap”.

Men had er recht op “primum et ultimum sacramentum”, d. i. de rector mocht er dopen en begraven en dat recht, zo heette het in 1624, was boven ‘s mensen geheugen oud.

E.H.**Gershoven Joannes**, werd als eerste pastoor aangesteld door pastoor Ludovicus Coenegrachts van Gellik van 1608 tot 1613.

E.H. **Peters Joannes**, werd rector en was eveneens door de pastoor van Gellik aangesteld.

Peters, ook wel Petri geschreven, was afkomstig van Bilzen. Hij was hier rector van 1614 tot 1653.

In 1620 werd de kerk volledig hersteld, dank zij de inkomsten van de kerkfabriek, de armen-tafel, de bijdragen van parochianen en de bijzondere giften van welstellende inwoners. Ook de toren moest in die tijd hersteld worden.

Zijn opvolger was E.H. **Janssen Joannes**, pastoor van 1653 tot 1668, hij overleed op 26 november 1682.

E.H. **Meesters Joannes** was hier pastoor van 1668 tot 1673, hij was maar vijf jaar in ons midden. Uit zijn doodsbericht vernemen we dat hij ook rector was van de kapel “capella cast-ralis” van Mopertingen. Het jaar voor zijn dood op 6 september 1672 werd een ciborie met hosties uit het tabernakel gestolen.

Van 1673 tot 1688 was hier E.H. **Erens Ydalrikus** pastoor. In het jaar 1676 heerste hier een besmettelijke ziekte, de “rode loop”. Hij ging op rust in 1688 en stierf op 6 juli 1708 hier te Eigenbilzen.

De kerkklokken ten tijde van de eerste pastoors:

In 1624 werden twee kerkklokken hergoten.

De eerste klok

Ze was van fijn brons en moet afkomstig geweest zijn van de abdij van Munsterbilzen. Ze droeg de naam van Landradaklok. Volgens deskundigen zou ze dateren uit de 11de eeuw. In gotische letters droeg ze het opschrift:

fusa sono grata
Sum Landrada vocata
Procul hinc mala cuncta fugata

Gegoten met aangename klank
word ik Landrada geheten.
Mogen, wanneer ik luid, alle
kwalen hier op de vlucht slaan.

De tweede klok

Deze draagt twee ringen met opschrift. Ze is gewijd aan de H. Ursula, patrones van de parochie.

De eerste ring:

Sancta Ursula
Cum soldalibus tuis
Orate pro nobis

Heilige Ursula
met uw gezellinnen,
bid voor ons

Onder de eerste ring vinden we de volgende namen:

Dominus joannes petri, rector in Eyckenbilsen
Sonder rust, heusch A. D. H. Aodi 1624.

Onder de tweede ring:

Lemmen Jans, geistmeester,
Giel Swennen ende Houb Beckers

Beiden waren schatmeester of (geistmeester) te Eigenbilzen. Als versiersel draagt deze klok ook nog een fries met maskers en schild, alsmede de beeltenis van O. L. V. van Calvarie.

De derde klok

Ze werd Maria klok genoemd en was toegewijd aan O. L. Vrouw.
Het opschrift luidde:

O Maria, alma mater, ora pro nobis
Etiam dei genetrix, benedic clangorem
Meum audientes.

O Maria, verheven moeder, bid voor ons
Als moeder van God, zegen diegenen die
mijn klank aanhoren.

De volgende namen zijn op deze klok vermeld:

Wees altijd Heusch A. D. H.
 Claes Boelen, kerckmeester, Walter Ernens ende
 Martinus Lemmens, schatmeester te Mopertingen.
 Giel Withofs, custes (koster) aodi 1624.

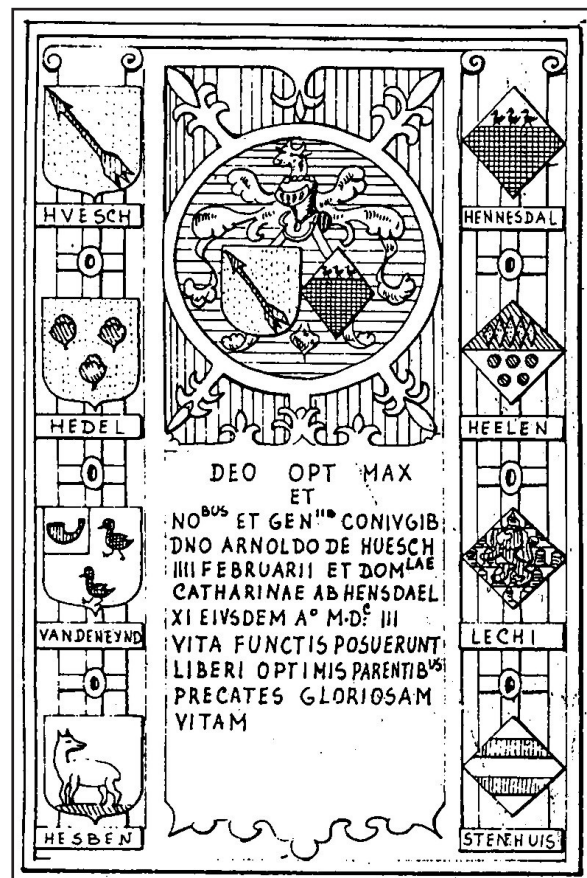
Er was toen reeds een uurwerk in de toren, dat ook door de koster werd onderhouden. Hiervoor ontving hij van de kerkfabriek drie en, uit de Armentafel ook drie vaten koren. Hetzelfde loon ontving hij om de avondklok te luiden.

Omstreeks 1600 moet de kerk deerlijk gehavend zijn geweest. De torenspits was door een windstorm omver gewaaid, het hele gebouw leek op een ruïne, en daarbij onteerd door begravingen van Hollandse soldaten, die protestant waren. De kerk werd hersteld in 1620 dank zij de inkomsten van kerkfabriek, armentafel, giften van parochianen en gegoede mensen, die eikenbomen en andere zaken gaven.

Op 23 juni 1688 deed pastoor **de Thier Joannes-Adrianus** afkomstig van 's Gravenvoeren hier zijn intrede. Gedurende 43 jaar was hij hier pastoor

In de oude tijd was het de gewoonte de geestelijken, de kasteelbewoners en de voornaamste ingezetenen van de parochie in het koor van de kerk te begraven.

Onder het bestuur van J. A. de Thier verkreeg Arnold de Heusch door verwantschap het goed van Zangerij in eigendom. De familie Van den Dijk had reeds een grafkelder in het koor van onze kerk. De familie de Heusch bewoonde het kasteel tot in 1809. In 1572 huwde Arnold de Heusch met Catharina van Heynsdael. Beiden werden begraven in het koor van de kerk in de grafkelder van de familie Van den Dijk. Deze grafsteen van 2,16 m bij 2,20 m werd weggenomen bij het bouwen van de nieuwe kerk. Hij staat nu tegen de kerkmuur aan de St.- Niklaasstraat, maar is moeilijk te lezen.

Op 28 maart 1720 stierf de edele heer Ernest - Willem de Heusch. Hij was heer van Eigenbilzen, Gellik en Zangerij en werd begraven in het rechter koor van onze kerk.

Op 5 maart 1722 stierf Leonardus Vansichen, secretaris van Jonckholt en Hoelbeek, schepen van Mopertingen. Zoals we uit zijn doodsbericht hebben kunnen opmaken, moet hij een zeer voornaam personage geweest zijn.

In het koor werden ook nog begraven:

Maria van Wyler, de moeder van onze pastoor Joannes de Thier. Ze stierf in 1743 op 91- jarige leeftijd en werd begraven voor het altaar van de H. Ursula.

Maria Smets, de nicht van onze pastoor, stierf in 1743 op 24- jarige leeftijd. Ze werd begraven naast haar tante, de moeder van de pastoor.

In een kerkregister van Eigenbilzen is een akte terug te vinden, waarin een geschil voorkomt met betrekking tot de aanstelling van een veldbode.

De veldboden stonden op de laagste trap van de hiërarchie. Zij werden aangesteld door de schout of zijn vervanger als substituut van de heer, in casu de prins-bisschop van Luik. De taak van de veldbode bestond erin “op het veld te passen”. Het is een veldwachter in de letterlijke betekenis van het woord, hoewel de ene door het gerecht en de andere door de gemeente werd aangesteld.

Op 11 mei 1740 verschijnen Hendrik Schoenmaekers en Hendrik Brepoels (burgemeester van Eigenbilzen), met twee getuigen, voor de pastoor **Joannes, Florentinus de Thier** van Eigenbilzen. Hij was pastoor te Eigenbilzen van 1731 tot 1786.

Pastoor de Thier was geboren te ‘s - Gravenvoeren op 31 januari 1694.

Beide eerstgenoemde personen moesten onder ede verklaren en herhalen dat zij op 27 januari 1740, vergezeld van Cornelius Gilissen, medeburgemeester, en Van den Abeel senior, procureur, voor schout en schepenen van het oppergerecht van de buitenbank van Bilzen zijn verschenen, om een voorstel in te dienen, waarbij de heer de Heusch, heer van Zangerij, als rekwirant optrad.

Deze verklaring werd opgemaakt en ondertekent op de pastorie van Eigenbilzen

Servatius de Thier, de vader van de pastoor, stierf in 1744. Hij werd naast zijn vrouw begraven.

Godfridus Lenaert (Geert) stierf de 5de februari 1749; hij was de laatste die in onze kerk werd begraven. Hij werd bijgezet aan de epistelkant, voor het altaar van St. - Niklaas.

In 1753 verbood de prins- bisschop van Luik nog mensen in de kerk te begraven.

Sinds het jaar 1731 volgen vier rectoren elkaar op. Florentius Dethier aanvaardde het rectoraat over onze gemeente. Hij bestuurde de parochie van 1731 tot 1786, als opvolger van zijn oom van moederszijde. Gebroken door de oude dag, nam hij ontslag met toestemming van de bisschop.

In dezelfde periode vinden we een acte terug van pastoor Jasper Withofs, in 1731 pastoor te Althoeselt en van geboorte afkomstig van Eigenbilzen.

Hierna het volledige verhaal:

Jasper Withofs, geboren te Eigenbilzen op 20 januari 1679, als zoon van Gaspar en Ida Jacobs zij en haar echtgenoot werden samen te Luik in het koor van de St. Aldegondiskerk begraven.

Jasper, werd priester en was pastoor te Alt- Hoeselt van 1727 tot 1735. overleed te Alt-Hoeselt, waar hij in het koor van deze kerk werd begraven. Jasper schijnt een zeer welstellende man geweest te zijn, zoals blijkt uit zijn testament. Hieruit blijkt niet alleen zijn aanzienlijk fortuin, maar tevens zijn grote godsvrucht, en boven alles zijn zeer sterke familiale geest en zijn gehechtheid aan het stamhuis te Eigenbilzen.

Jasper had een broer Pierre, hij stierf als kind, en een zuster Maria, zij bleef ongehuwd. Er zijn dus geen nakomelingen van deze familie.

Liet zijn testament maken op 22 maart 1731 voor notaris, Simon Withofs.

Simon Withofs, was de zoon van Petrus en Maria Meesters, Petrus was kapitein van Eigenbilzen en schepen van Genk en Zutendaal van 24 oktober 1731 tot 4 november 1749, in de akte van 26 september 1768 wordt hij als paarden koopman vermeld. Petrus was de schoonbroer van Mathijs Meesters, Petrus was de zoon van Willem ° 1635 deze was burgemeester van Eigenbilzen in 1697. Het was toen een slechte periode, de oogst was helemaal mislukt er heerste een hongersnood, hij huwde in 1665 met Catharina van Jonckholt en hadden 7 kinderen.

1. Willem 1668 - 1711
2. Maria 1668 - 1674
3. Mechtildis 1671 - 1745 x Jan Jans
4. Maria 1675 - 1746 x Mathijs Meesters
5. Petrus 1678 als kind gestorven
6. Petrus 1682 - 1771 x Maria Meesters, zij hadden samen 5 kinderen waarvan:
Simon, overleden op den ouderdom van 88 jaar.

Simon, geboren te Eigenbilzen op 12 november 1713 en overleed op 18 april 1801. Hij was gehuwd in 1743 met Withofs Maria. Was burgemeester van Eigenbilzen tijdens de jaren 1746. Hij was schepen van de heerlijkheid Mopertingen, Hoelbeek en Jonckholt, schepen van Veldwezelt, schepen van Genk - Zutendaal, waar hij op 18 december 1749 in die hoedanigheid

zijn vader opvolgde. Hij was tevens leenman van het leenhof van Sombref, leenman van de laathof van Jonckholt. Plaat nr. 3 van de zilveren halsketting van de schutterij van O.L.V.P. van Eigenbilzen vermeldt hem als koning met onder het familieschild de inscriptie “nunc laus nunc honor sit Domino Withofs”.

Hij liet geen kinderen na die zijn naam dragen.

1746 was voor de inwoners van Eigenbilzen een echt rampzalig jaar. Niet alleen leden ze onder het krijgsgeweld, met de nasleep van verwoestingen, rooftochten, branden, veroorzaakt door de troepen en rondlopende krijgslieden. Maar ook de ziekte kwam hun rangen verdunnen. Van begin januari tot einde juli, stierven in de parochie 7 personen, dit was normaal, maar in het begin van september deed zich een venijnige buikloop haar intrede. Van 9 tot 30 september stierven 30 mensen, in oktober 29 en in november en december nog 9, kinderen inbegrepen. In totaal dus 75 van verschillende leeftijd. Het jaar 1747 was niet veel beter toen stierven er 72 mensen. In 1748 scheen de ziekte bezworen, in dat jaar stierven er slechts 24. In 1749 was de sterfte gedaald op 17.

Tot aan de Franse revolutie in 1789 werden de dorpen en steden, naar gelang van het aantal inwoners door twee of meer burgemeesters bestuurd, Eigenbilzen had recht op twee burgemeesters. Simon Withofs was een van de bekwaamste burgemeesters die Eigenbilzen onder het oude regime gekend heeft. Hij had hogere studies gedaan, kende Frans en Latijn, en was zelfs als notaris ingeschreven op het prins - bisdom Luik.

Matheus Jans werd door de notabelen van Eigenbilzen als tweede burgemeester aangesteld voor het jaar 1746. van hem kennen we geen bijzonderheden. Heel waarschijnlijk was het een welstellende en graag geziene landbouwer. Hij was de zoon van Lambert en Cornelia Plinten.

In 1748 werd een overeenkomst afgesloten onder leiding van Simon Withofs, tussen pastoor Jozef Florentius Dethier en Renier Vandooren, betreffende de bouw van een scheidingsmuur te plaatsen tussen het koor en de kerk en den eigendom van Renier Vandooren aan de Dorpsstraat, daar waar zich nu de kapelanj en een gedeelte van het kerkhof bevindt. Op dat terrein had Vandooren zijn woonhuis, stallen en tuin.

Dit testament bestaat uit 27 verschillende wilsbeschikkingen en was in het Oud Frans opgesteld. Tot grote eer van god en heil van onze naaste.

Ik ondergetekende Jasper Withofs, beschouw de dood als zeker en wens te hebben beschikt over het weinige goed (bezit) dat de heer mij in zijn genade heeft geleend in deze sterfelijke wereld, alvorens deze te hebben verlaten. Ik maak en verorder mijn testament van mijn laatste wilsbeschikking in de volgende vorm en wijze.

1. Alvorens mijn ziel te hebben toevertrouwd aan god en uit mijn lichaam zal vertrekken, kies ik mijn graf in mijn kerk van Alt- Hoeselt of in de kerk van Eigenbilzen, of in Luik in de parochiekerk van St. Aldegondis waar mijn ouders zijn begraven. Voor het geval ik overlijd, wil ik dat mijn uitvaart daar eerbaar en bescheiden word gevierd. Mijn vrienden en huisbedienden zullen daarop uitgenodigd worden alsook hun gages (deel) uitbetaald op de dag van mijn uitvaart of na de opening van het testament op voorwaarden het jaar niet begonnen is.
2. ik verorder de dag van mijn uitvaart en de volgende die daar op volden, eenmaal vijftig missen te laten doen voor mijn zielenrust, eveneens nog eens vijftig andere missen voor de intenties die ik ontvangen heb en waarvan ik misschien niet zoals het hoort de intenties zou hebben vervuld.
3. ik stel vanaf nu, volgens zijn en mijn wil mijn genoemde ouders aan als onroerende erfgenamen tegenover hun kinderen ter uitvoering van onze laatste wilsbeschikking tegenover het oneindige (eeuwig) al de oudste en getrouwde jongens van genoemde families. Te weten (met name); Pieter Withofs voor twee delen, Thewis Meesters voor een deel, Jan Jans voor een vierde deel en Liebert Ramaekers voor een vijfde deel, of de ouders van de jongens van elk gezin die gehuwd zijn.
4. op voorwaarde verbied ik dat ik het een en het andere van genoemde gevallen zij niets zullen mogen verkopen noch van onze genoemde erfenis iets veranderen, zelfs niet onder voorwendsel van vervalsing of van laster.
5. zij zullen voor altijd de genoemde erfenis bewaren en vermeerderen als goede huisvaders of mommers (voogd) aan hun kinderen en kleinkinderen. Om hen te laten onderrichten, de twee talen te lezen en te schrijven, en het Latijn indien één van hen zich daartoe bekwaam acht, ofwel beroepen te leren voor hun kostwinning (levensonderhoud).
6. met dit doel wil en verorder ik dat men aan de kinderen, Peter Withofs aan elk van hen 20 Brabantse Florijnen jaarlijks uitbetaalt gedurende de termijn van twee jaar die ik voor hen bepaal om in de twee talen te leren lezen en schrijven. (Brabantse Florijnen of goudgulden genaamd, komt van het Latijn flos “bloem”, die er werd in geslagen).
7. en indien één van hen na deze termijn van twee jaar zich met ijver aan zijn studies wijdt, wil ik dat men hem jaarlijks 40 Brabantse Florijnen uitbetaalt gedurende vijf jaar en hij ze zal gebruiken in de lagere scholen of in de humaniora, gedurende de tweejaar van filosofie, zoals ook gedurende de twee andere jaren van theologie, of van andere wetenschappen waaraan hij zich zal kunnen wijden. De begunstigde zal jaarlijks zijn resultaat van zijn studies moeten voorleggen aan mijn testamentuitvoerders (notarissen).
8. zo hij de studies theologie afgestudeerd heeft en zich geroepen voelt om priester te worden, ken ik

hem 100 Florijnen toe, boven op zijn erfenis.

9. op voorwaarden dat de genoemde 100 Florijnen hem geen sinds zullen volgen tot wanneer hij voorzien is van een andere (kerkelijke) titel of kerkelijk voorrecht (uitkering).

10. ik wil evenzo dat diegene van de kinderen van Pieter Withofs, die geroepen zijn tot de kerkelijke staat, kan gebruik maken van al mijn habijten van de kerk (wanneer het te Eigenbilzen of Luik zal betreffen), als hij daar verblijft om de verplichte missen van de stichting op te dragen. Te weten zes schapulieren, twee albe's (wit kleed), twee koorhemden, een zilveren kelk met de ampullen en een Engelse tinnen schotel, de missaal, een gewijde steen om de mis te celebreren, een kelkdoek, beurzen en palla's (kelkdeksels), en in het algemeen alles wat behoort om het misoffer te doen. Er is ook nog mijn bibliotheek (al mijn boeken), alsook al mijn meubels en mijn zilverwerk.

11. indien nochtans geen van de kinderen van de genaamde Pieter, priester zou worden, te weten Simon Withofs of zijn broer Jasper, in dat geval is het geld en de erfenis voor de eerste van de drie families die priester wil worden, zal dezelfde clausules genieten als voorgaande.

12. en wat betreft de andere kinderen van Pieter Withofs die niet zullen geschikt zijn voor die studies, wil ik, dat men hun als ze geen beroep kennen, 100 Florijnen geeft.

13. in wens dat als de meisjes en de jongens in plaats van een beroep te leren de intenties zouden hebben om zich aan de handel te wijden, met de kennis van lezen en schrijven. Ik wens, in dat geval betalen men hen uit, ook al hebben ze geen beroep geleerd, de bovenvermelde 100 Florijnen een maal op het gepaste ogenblik.

14. vermits er onder de kinderen discussies en ruzies kunnen voorkomen wens ik dat Pieter Withofs zo rap mogelijk in de kiem smoort. Zo hij op leeftijd is, een van de kinderen volwassen is, en bekwaam om de voorgeschreven gift in onze stichting te ontvangen of in dit geval niet kan zal hij een van de familie van Jan Jans aanstellen, en vervolgens een van de familie Thevis Meesters, en daarna een van de familie van Libert Raemaekers, het zij meisje of jongen.

15. dat betreft de kinderen van Jan Jans, van Thevis Meesters en van Libert Raemaekers, ik wil dat men ten hunne opzichte dezelfde regeling toepast als van die van Peter Withofs. Zorg er voor dat met gelijke rechten op het deel van mijn erfenis dat ik aan hun families nalaat, ook om te leren lezen en schrijven in de twee talen. Elk van hen zal jaarlijks gedurende twee jaren 10 Florijnen bekomen, dat zij voor de studies beschik zullen zijn, nog eens jaarlijks 20 Florijnen zullen krijgen gedurende hun humaniora. Dit alles aan dezelfde voorwaarden uitgedrukt in artikel 7. Indien ze de kerkelijke staat aannemen, mag men zelfs 50 Florijnen toekennen om hen te helpen bij hun uitzet. Als ze liever willen werken een beroep leren of handel drijven zal men hun eenmaal 50 Florijnen geven aan dezelfde voorwaarden uitgedrukt in artikel 12. ze zullen geen recht hebben op mijn meubels die steeds zullen toebehoren aan onze stichting en alleen aan de familie van Pieter Withofs. Wat betreft artikel 11 zal geannuleerd worden als ze hun belofte niet houden (priester worden).

16. op voorwaarden ook dat hij of zij van de voorgenoemde families die aan de gewijde orde beloofd zijn, met de hulp van 50 Florijnen ten titel, zal of zullen een mis moeten celebreren om de vijf dagen te Eigenbilzen of te Luik.

17. en tenslotte opdat onze bedoeling des te beter kan vervuld worden, willen wij dat ingeval iemand van de voornoemde families zal beloofd zijn aan de kerkelijke staat bij middel van de assignatie (toewijding van betaling) of van de gift (aan de kerk) vastgesteld door het huidige testament. Daarom spoor ik al de gewijde personen door onze gift aan zich nog meer te willen bekwamen in hun kennis. Opdat deze nieuwe gewijde personen zelfs misoffers zouden kunnen brengen of celebreren voor onze zielrust en die van gans onze overleden familie.

18. meer nog, ik wil dat, als de een of andere van de genoemde vier families zich niet gedraagt zoals mensen van eer doen, zo hij of zij hun leefstijl niet veranderen, zij dan van alle voordeel beroofd worden. Een zelfde gedragscode dient gevolgd door al hun afstammelingen.

19. nadat de genoemde kinderen, het genot van onze huidige stichting zullen gehad hebben, wil ik dat alle jaarlijkse opbrengsten van mijn goederen, centen en renten zoals verworven als te verwerven (in de toekomst) worden bewaard en op sequéster geplaatst (worden beheerd). De lasten en jaarlijkse verplichtingen moeten voor alles betaald worden en zo stipt dat geen enkel nadeel ontstaat, noch vertraging noch verwijl intrest, totdat hun kleinkinderen instaat zijn te studeren, ik versta, lezen en schrijven in de twee talen, of een beroep leren. Zoals in de voorgaande artikels is uitgelegd, opdat bij gelegenheid de helft wat in kassa terug komt, worden besteed aan de aankoop van een stuk grond of aan de herstelling aan onze huizen. Tevens zal er geld gemaakt zijn of in muntstukken die na mijn dood zullen gevonden worden. De schulden moeten betaald en afgelost worden volgens hun verplichtingen. Indien niet, dat het steeds op sequéster (gerechtelijk beslag op goederen) blijft totdat de gelegenheid zich zal voordoen. Daarom is het dat elke getrouwde oudste van elke familie of iemand anders die recht zal hebben op onze stichting vooreerst kinderen zal moeten hebben.

20. nochtans zullen de dochters van bovenvermelde families voor altijd uitgesloten worden van onze huidige stichting voor het geval dat ze anders zullen trouwen dan gespecificeerd is of met andere dan voornoemde families. Zullen al mijn goederen tot de stichting blijven behoren en tot de mannelijke kinderen.

21. let erop dat de eerste van de jongens die zal trouwen die kinderen heeft die bekwaam zijn om te studeren of een beroep te leren, ook als eerste zal genieten van bovenvermelde erfenis. Ook al hebben de volgende getrouwde jongens kinderen, de oudste alleen zal voorrang krijgen. Dit artikel is gemaakt indien de oudste zoon van de familie geen sinds trouwt of veel te lang nistelt om het te doen. Als er een van de andere kinderen zou priester worden zou hij jaarlijks 250 Florijnen krijgen.

22. let erop dat indien de voorgenoemde families of indien een van deze slechts komt te ontbreken mannelijke erfgenamen afstammend van Mechtilde Withofs, van Maria Withofs en van Katrien Vandale, dat dan het hun nagelaten deel zal terug keren naar de uitsluitende afstammeling van de familie Peter Withofs.

23. en indien daarentegen de familie van Peter Withofs, kapitein, komt te vallen zonder mannelijke erfgenamen en een dochter van de familie huwt met een andere Withofs van de families van Giel en Pieter Withofs, Custerjan genaamd, zal zij in de voordelen van de erfenis vallen. Ook zal zij samen met haar man delen met de eerste in gans de stichting bestaande uit de twee delen nagelaten aan de vier voornoemde families. Ik beweere zodra ik dood ben vraag ik dat P. Withofs de stichting zal overnemen. Elk jaar in Eigenbilzen een juiste afrekening zal voorleggen met Jan Jans of getrouwde zoon of Tewis Meesters of Raemaekers. De erfgenamen moeten aanwezig zijn op de jaarmis der stichting of ze zijn hun erfenis kwijt.

24. maar in de bovenvermelde gevallen: indien één van de Withofs, Custerjan, zoals gezegd, gehuwd is met een dochter van afstam van Pieter Withofs of van zijn kinderen komt te sterven zonder mannelijke afstammelingen na te laten, dan keert hun halfdeel terug naar de andere Withofs, die ook zal getrouwd zijn met een dochter afstammend van Pieter Withofs of naar hun mannelijke kinderen en zal dan geheel blijven en niet meer verdeeld.

25. de dochters mogen trouwen maar met een Withofs alleen met een goed zedelijk gedrag en bezitter van een diploma.

26. anders, bij gebrek aan mannelijke afstammelingen zullen in het algemeen alle goederen van onze stichting terug keren naar Eigenbilzen op dat ze stipt aan hun plichten moeten voldoen, zoals: de drie verjaardagen vieren, het gebouw van Eigenbilzen onderhouden, de dochters een salaris betalen die daar verblijven om het te laten verkommeren nog in waarde te doen verminderen. Ze zullen een priester kunnen betalen, die wekelijks twee missen zal lezen voor onze zielenrust en onze overleden ouders. Er zal ook brood gegeven worden op onze verjaardag aan de arme ouders die de mis hebben bijgewoond, en dit zowel voor de priester als voor de armen naar gelang de stichting zal gegroeid zijn. Er wordt ook vereist wedde te betalen aan de priester die de kinderen onderwijs geeft, jaarlijks zullen zijn uitgave terug betaald worden in aanwezigheid van de pastoor, van de edele heer van Zangerij, van de voogden en van hen die de behoeftige onderhouden.

27. al de priesters van de familie Withofs zoals ook de betaalde meesters van de gemeente, zullen kunnen verblijven in het huis te Eigenbilzen, hun aangerekend naar verhouding het verblijf voor een deel van hun salaris of de priesterschat hun na gelaten door de genoemde stichting. Let er op dat de verdienste gelijk is, en men zal steeds en zonder discussie de priesters verkiezen die zullen kunnen bewijzen aan mij verwant te zijn.

Dit is mijn laatste wils beschikking die ik goed volbracht heb.

Gemaakt te Alt-Hoeselt op 22 maart 1731.

Deze tekst werd voor mij ontcijferd door Clodette Timmermans en Rik Claes beide leerkrachten uit de Provinciale Handelsschool te Hasselt.

Dit volledige hoofdstuk werd overgenomen uit het Withofs gedenboek van P. Potargent.

Een ander document van de hand van Simon Withofs:

Algemene Statuten van zowel de verbonden kerk en van de interne en externe secundaire clerus van Luik als van de Aartsdiaconaten van dezelfde diocese

Hiervan zijn toegevoegd de akten en statuten van de synode, gevierd in de voornoemde stad Luik in het jaar 1618.

(letter) type van Willem Barnabe, (letter) type van zijn verhevenheid bij het wapenschild van het gulden traliewerk (of grenzen) in de straat, in de volksmond Neuvices genoemd 1728

Drukkerij is afgezoomd met een verguld traliehekken.

Blz. 2: idem als blz. 1 tot eerste helft.

Jozef Sanfelicius, aartsbisschop van Consentia, (stad in Italië) verkozen tot huisdienaar en assistent van onze hoogheilige heer, paus Alexander VII, en nuntius met de macht van gezant van dezelfde paus en van de Heilige Stoel in het Rijngebied en delen van Beneden -Germanië (Duitsland).

Heil in de heer aan de verkozenen in Christus en aan de leidinggevende eerwaarde heren, aan de decaner en canonici van de verbonden kerken van de secundaire clerus van Luik.

De tekst handelt dan over de regelgeving aan kerken, reglementering die men baseert op teksten van de profeten Isaias en Jeremias.

En daarom paste het volledig dat de colleges van de canonici van de voorname secundaire clerus van Luik gelijklopende en geschikte wetten hadden, waardoor ze geleid werden op de weg van god, zodat ze op die weg allen de geur van leven en tucht zouden toewaaien.

Blz. 3

Uit de boeken van de overleden Jaspas Withofs, pastoor in Alt-Hoeselt, deze negende maart 1747.

“Indien je vandaag niet bereid bent voor de dood, zul je het morgen nog minder zijn”.

Op de manier van Joannes Withofs, vicaris van de parochie van Eigenbilzen.

Blz. 4

Georgius Ludovicus bij ge genade Gods bisschop en prins bisschop van Luik, leider (verantwoordelijke) van de pauselijke bullen, Marchio van Franchimont, gezelschap van Gosse en loveren, aan allen en aan ieder afzonderlijk die onze huidige brief zullen inkijken heil in de heer.

De prins bisschop zet in deze tekst uiteen dat hij zijn geestelijke onderdanen de plicht oplegt toe te zien op

de eensgezindheid in de diocese van Eigenbilzen en dit in aanwezigheid van Christoffel Janssens, commissaris van Bilzen.

Er is ook sprake van een zekere Joannes Dethier, pastoor en schoolmeester.

Er moet toegewezen worden dat er catecheselessen aan de plaatselijke bevolking gegeven worden.

De brief in opgesteld op negen juli 1729 en is overgeschreven door Simon Withofs die getuigt dat hij deze brief getrouw heeft gekopieerd.

STATUTA GENERALIA

T A M

ECCLESIARUM COLLEGIATARUM CLERI SECUNDARII

INTERNI ET EXTERNI

LEODIENSIS

QUAM

ARCHIDIACONATUUM EJUSDEM DIOECESIS

Quibus adjecta sunt Acta & Statuta Syno-
dalia, in prædicta Leodienfi urbe
celebrata anno 1618.

LEODII,

Typis GUILLIELMI BARNABÆ, Suæ Celsitudinis Typ. ad Insigne
Cancellorum Aurcorum in platea vulgò *Newice*, 1728;

STATUTA GENERALIA

T A M

ECCLESIARUM COLLEGIATARUM

CLERI SECUNDARII

INTERNI ET EXTERNI

LEODIENSIS,

QUAM

ARCHIDIACONATUUM

EJUSDEM DIOECESIS

Quibus adjecta sunt Acta & Statuta Synodalia, in prædicta Leo-
dienfi urbe celebrata anno 1618.

J O S E P H S A N F E L I C I U S
ARCHIEPISCOPUS CONSENTINUS,
*Sanctissimi Domini Nostri ALEXANDRI Papa VII. Prælatius
Domesticus & Assistent, ejusdemque ac Sanctæ Sedis ad Trac-
tum Rheni & Inferioris Germania partes cum potestate Legati
de Latere Nuncius. Dilectis in Christo ac Reverendis Dominis
Præpositis, Decanis ac Canonicis Ecclesiarum Collegiatarum
Cleri Secundarii Leodiensis Salutem in Domino.*

Ecclesiasticorum Cœtus & Collegia pecu-
liariter Canonicorum videtur Nobis reser-
pexisse de Cælo Deus, dum in sacris vaticiniis
Prophetarum per Isaiam dixit; *Super muros tuos, Jerusalem, constituti custodes: tota die
& tota nocte in perpetuum non tacebunt: Qui
remississimi Domini, ne taceatis, & ne detis
silentium ei.* Semper enim debent Domini clem-
entiam deprecari, ut grex illius, & muri
Ecclesiæ custodiantur & vellentur ejus auxi-
lio: die ac nocte precibus fatiganda est di-
vina misericordia, ne desit patrocinium Episcopi
inter errorum varias tenebras veritatis
lucæ coruscanti. Cum verò, quæ Dei sunt,
ordinata esse oporteat, prænuñciavit per Je-
remiam: *Dabo legem meam in visceribus eorum,
& in cordibus eorum scribam eam.* Ille nimi-
rum character Cleri, nota consecrationis eor-
um, ordo nominatus, & est veluti lex Dei;

quia intus in animis inscriptus getitur, lex est
Dei scripta in cordibus, scripta in visceribus
ipsorum. Nomen quoque Canonicon legis
significatione non caret: Canon enim, hoc est
Regula, Canonici vocabulum fecit: quamob-
rem nulli minus debent sine jure, sine legi-
bus, sine institutis esse, quam illi, quorum etiam
animi, etiam nomina, adeo peculiariter modo
inscribuntur à legibus. Et ideo cœci plene
sunt, ut Collegia Canonicorum Insignis Cleri
Secundarii Leodiensis haberent congruas &
opportunas Leges, à quibus regerentur in via
Dei; ita ut in ea spirarent atque afflarent om-
nibus odorem vitæ, ac disciplinæ.

Hinc Eminentissimus bonæ memoriæ Car-
din. Caraffa Prædecessor noster exarsit des-
derio in Apostolica Visitatione sua; illud pos-
tissimum efficiendi, ut recognitis ejus antiquis
Statutis, quæ multa numero, neque præsentis

b 2

Ex Libris defuncti Gaspari
Withof Dactoris in
Althauselt
hac gub. martij.
1796

Si non At Hodie, cras minus
aptus eris

Modo Joannis Withofs Vicarii parochia
D' Eggenbilsen

Georgius Ludovicus Deigra^{ta}
Episcopus et Princeps sediensis,
Dux Bullonensis et Marchio Fran-
chenontensis Comes Fossensis,
Kornensis &c. &c. &c. universis et
singulis presentes nostras litteras
inspicientibus salutem in Domino.
Notum facimus quod nos anima-
rum ~~salva~~ nobis collitis Commissarium
spirituali bono conculere et dissidi-
riorum causa et aufractus quantum
in nobis est eradicare cupientes
Concordiam super jure conferendi
matriculariam perpetuam soci de
Eggenbilsen diocesis nostre sediensis
Coram Chri. jussens nostro in
Districtu topidi nostri blisicensis
Commissario 24° may novissimi inter
eundem loci parochiam et incolas
finitimus sub Clausulis in eis contentis
et expressis Laudandam et approbandam
diximus prout laudamus et appro-
bamus hac Beneficium ecclesiasticum
sub invocatione seu ad altare Stae
anna in ecclesia predicti loci
fundatum dicta matricularia sub
oneribus in prefata Concordia expressis
in perpetuum unimus et annuimus
per presentes, ita videlicet ut magister
joannes Florentius Dehler futuriq[ue]
eiusdem matricularie et Beneficij prefati
eiusdem loci rectores in dicto loco person-
aliter residere, dominici et festivi.
Diebus

Diebus missam pro populi
Commoditate hora Competente
legere et populum sub eadem
instruere ac alius catechizare,
infirmos visitare Confessiones
excipere, aliisque sacramentis
de Sacramenti Passoris administrare
et eodem Passori in functionibus
passoralibus assistere teneantur;
quibuscumque vero in posterum
eandem Matriculariam sive per
cessum sive Decessum vel etiam
per promotionem illius rectoris
vacare contigerit jus illam
Conferendi seu personam idoneam
ad illam presentandi eidem
parochis iuxta eandem Concordiam
reservatis jurebus nostris episco-
palibus archidiaconalibus ac
alijs quibuscumque semper salvis.
Datum in Civitate nostra Leodiensi
sub Signatura nostra in Spiritualibus
vicarij generalis sigilloque nostro
solito hac nona Julij 1729.

Signatum erat: A. S. Comes de
Non grave Vicariis generalis Leodis
Registratur. I. ad dextram habebatur
sub celsitudinis sigillum rubra
rosaria impressum. Deinde sub Signatura
A. S. P. S. quod attestor
conformiter in p[re]s[ent]e
ad p[re]s[ent]e Re[ver]endo p[ro]p[ri]o
conformiter in p[re]s[ent]e

Johannes Baptist Smeets, coadjutor. Het was de neef van Joannes Florentinus de Thier, die gemachtigd werd hem op te volgen.

Hij was hier pastoor van 1786 tot 1825 hij stierf in 1825 toen België deel uit maakte van het Verenigd Koninkrijk der Nederlanden. De laatste drie pastoors waren afkomstig van 's Gravenvoeren en diende onze parochie 137 jaar. Telkens volgde een neef zijn voorganger op.

Pastoor Smeets legde de eed van trouw niet af aan de Franse republiek en leefde ondergedoken in de parochie. In het geheim dienden hij de sacramenten toe en overtuigde hij welgestelde burgers om de goederen, gewaden en heilige vaten van de kerk die door de Franse verkocht werden, te kopen en later bij testament van hen zelf of hun erfgenamen tegen dezelfde prijs terug te schenken aan de kerk. Hijzelf had voor zijn afsterven een testament, verleden bij notaris Hechtermans van Munsterbilzen zijn wil geuit betreffende de goederen die hij had aangekocht en afkomstig waren van de kerk, zodoende terug te schenken aan de kerk.

In 1769 stierf Leonard Broeders, gehuwd met Helena Daemen. Hij stichtte het zaterdaglof en een jaargetijde gepaard met de bedeling aan de armen van 10 gulden, door de kerkfabriek te verdelen.

Op 18 november 1769 kreeg de kerk een relikwie van de H. Ursula, patrones van de kerk.

Gegevens aangaande de inkomsten:

1. De pastoor trok in 1624 de tienden van 5 bunders grond, in 1658 van 9 bunders. De pastorie was in het bezit van omtrent 5 bunders akkergrond en weide, hij streek daarvoor 100 tot 120 vaten korenrenten op. De pastoor woonde in een vrij goede pastorie, voorzien van een voldoende hof en een kleine weide. In 1712 werd die als te klein opgegeven.

2. De kerkfabriek inde 60 tot 80 vaten koren en 3,5 vaten raapzaadolie voor de godslamp. Ze moest in 1624 jaarlijks een intrest van 100 daalders (de daalder is een Nederlandse zilveren munt ter waarde van 1,5 gulden, in de 16de eeuw in gebruik genomen, in 1816 afgeschaft). afleggen voor een kapitaal, door een voorgaande pastoor opgehaald om de kerk te herschilderen.

Als kerkmeesters worden vermeld:

Niclaas Boulen van Mopertingen in 1624, Arnold Meesters in 1658, Michael Withofs in 1700. Ze werden voor één jaar benoemd en moesten aan pastoor en gemeenschap rekenschap geven.

3. In 1624 werd het ambt van koster waargenomen door Michael Withofs, een gehuwde klerk. Zijn inkomsten bestonden uit 3 tot 6 bunders graantienden, 2 broden van elke familie en een schoof van elke buitenwonende landbouwer. Verder de opbrengst van 6 roeden grond, ook eieren naar goedvinden van de gezinnen, waar hij ze ophaalde. In totaal werden zijn inkomsten

geschat op ongeveer 100 daalders.

4. De pastoor zorgde ervoor dat de geesttafel voor armenzorg kon beschikken over 150 vaten koren. Hij maakte de lijst van de rechthebbende armen op, de armenmeester zorgde voor de bedeling. Deze laatste werd jaarlijks benoemd en was verplicht op het einde van het jaar reken-schap te geven van zijn inkomsten en uitgaven. In 1624 was dat Lambert Jans, in 1658 Arnold Moers en in 1700 Jan Lambrechts.

5. Er waren te Eigenbilzen twee beneficiés gesticht van de twee zijaltaren.

A. Dit altaar hoorde toe aan het broederschap van St. - Anna en was bestemd voor het opdra-gen van de vroegmis op zon - en feestdagen. De pastoor in overleg met de gemeente benoemde de beneficiër, die de ongekende inkomsten opstreek. In 1624 was Hendrik Meysters de begeber, in 1658 was het de pastoor van Gellik, die de dienst liet doen door D. Horens.

B. Het altaar van St. Niklaas had een inkomen van 60 vaten koren jaarlijks, hiervoor was een veertiendaagse mis verplicht. De pastoor van Gellik was de begeber. Als rectoren staan opgetekend: Jan Puttems, Hubertus Herens, kanunnik van Munsterbilzen en Ghysens. De dienst werd gedaan door de pastoor van Eigenbilzen. Het altaar van St. -Anna stond aan de linkerkant, dat van St. -Niklaas rechts.

We stellen wel vast dat we op de drempel staan van de Franse Revolutie (1789). Dat betekent dat het prinsbisdom Luik, dat gesticht werd door Notger in het jaar 927, zal ophouden te bestaan. Dit was een uitgestrekt gebied tijdens het Oostenrijks bewind.

Op 22 december 1795 moest per departement (Eigenbilzen maakte deel uit van het departe-ment Nedermaas) een lijst opgemaakt worden van al de beschikbare klokken toebehorend aan de kloosters, waarvan het merendeel der kloosterlingen die na 1794 op de vlucht waren. Dit dekreet werd bekrachtigd op 8 mei 1796. Als eerste slachtoffer vielen de klokken van de abdij van Munsterbilzen. Nadien zouden alle klokken ingeleverd moeten worden. Maar de uitvoering werd op de lange baan geschoven door de lijsten laattijdig in te dienen. Franse soldaten, gendar-men en ook burgers moesten mee helpen met het verwijderen van de klokken uit de torens. Met de kar moesten de boeren ze naar Maastricht vervoeren.

Uit Het Belang van Limburg van 17 maart 1973 stond de volgende tekst:

“toen de commissaris van Maastricht naar Eigenbilzen kwam om de klokken op te eisen, werd hij naar de pastoor gelokt. Op sluwe wijze wist de pastoor hem aan de praat te houden terwijl hij hem flink trakteerde. Intussen werden de drie klokken door inwoners uit de toren naar beneden gehaald. Twee ervan werden onder de vloer van de kerk verstopt, terwijl de kleinste op de kar werd geladen, en voorzichtig naar Maastricht vervoerd”.

Als wat later het Franse bestuur weer toeliet de klokken te luiden, kon men de klokken gaan terug halen te Maastricht en in de toren terug hangen.

Tussen 1795 en 1797 werd heel België door de Franse troepen bezet. De inlijving van het prinsbisdom Luik bij Frankrijk werd in 1797 bekrachtigd door het verdrag van Campo - Formio. Ook werd de gregoriaanse kalender afgeschaft en vervangen door de republikeinse kalender, die begon op 22 september 1792, dit was de eerste dag van het jaar I. Tijdens de Franse bezetting werden onze gewesten geplunderd en de kerkgoederen verkocht door de Fransen. De republikeinse kalender heeft standgehouden tot 21 december 1805.

De wet van 20 september 1792 was het logische gevolg van de scheiding tussen kerk en staat en ze besliste dat voortaan de gemeentelijke overheid de akten van geboorte, huwelijk en overlijden zou opmaken en bewaren. Meteen werden ook de ambtenaren van de burgerlijke stand aangeduid, door de “conseils généraux” aan een of meer leden, uit hun schoot gekozen.

De kerk in de 19 de eeuw

Na de dood van pastoor Smeets werd **Joannes Swennen**, geboren te Waltwilder in 1798, priester gewijd in Mechelen in 1819. Hij was korte tijd kapelaan te Romershoven en kwam dan naar Eigenbilzen, waar hij ingeschreven werd als priester - landbouwer in 1825, hij was toen nog maar 27 jaar. Hij woonde tot zijn dood in 1874 in de Winkelomstraat in het huis naast het huidige parochiehuis bij "Cajè". Voor de jaren van 1820 tot 1822 kreeg hij van de staat (Nederland) een jaarlijkse toelage van honderd gulden omdat pastoor Smeets zo gebrekkig was dat hij de duizend inwoners niet kon bedienen. In 1842 werd in een kamer van zijn woning een schoolklas ondergebracht, hij kreeg hiervoor 28,40 fr. huur.

Na zijn overlijden werd priester Swennen begraven te Eigenbilzen. Zijn naam, gevolgd door het woord kapelaan, staat gegrift op de grafsteen van de familie Lathouwers op het oud kerkhof.

In 1826 werd het onderste gedeelte van Hoelbeek dat sinds 1260 deel uit maakte van de parochie Eigenbilzen bij parochie Waltwilder gevoegd.

In 1830 maakte hij de onafhankelijkheid van België mee onder Leopold I, en werd met de Paus een overeenkomst gesloten aangaande het terug schenken aan de kerk van de kerkelijke goederen waarvan zekere personen op onregelmatige wijze in bezit gekomen waren tijdens het Frans bewind.

Door toedoen van Mgr. Cornelius van Bommel, bisschop van Luik, werd op 24 december 1834 de parochie Mopertingen opgericht en zelfstandig verklaart. Onmiddellijk werd begonnen met de bouw van de kerk en de afbraak van de capella castralis. De kerk werd in de loop van het jaar 1835 ingewijd door Mgr. Van Bommel.

De eerste pastoor van Mopertingen was Coemans Willem uit Hiel Nederland bisdom Roermond. De verdeling van de kerkelijke goederen tussen Eigenbilzen en Mopertingen bracht veel moeilijkheden met zich mee. Notaris Albert van Bockrijk van Hoeselt, werd er van belast de verdelingsakte op te maken.

Door toedoen van een tussenpersoon "de heer Breuls, vader van de kasteelheer van Kiewit te Gellik", werden de goederen voor een lage prijs teruggekocht en bij testament vermaakt aan de kerk, onder voorwaarde dat de kerkfabriek de prijs voor de goederen aan zijn familie zou vergoeden. Op diezelfde manier werden het meubilair, de gewaden en de gewijde vaten weer aangekocht. Dat gebeurde door de heer Broux uit Hoelbeek, die ze weer aan de kerk bezorgde

Foto van de grafsteen
priester Swennen

De districtcommissaris stelde voor dat de kerkfabriek en de gemeente hogere toelagen zouden verlenen. Dit is volstrekt onmogelijk, verklaarde de gemeenteraad. Al het geld dat we op de spaarkas geplaatst hadden, hebben we reeds moeten afhalen. Bovendien kunnen we moeilijk de belastingen verhogen, gezien het groot aantal minder vermogende.

De gemeente beschikt wel over enkele hectaren heidegrond, maar de opbrengst hiervan moet dienen tot steun aan de armen. Ten einde raad werd er besloten de provinciale overheid te verzoeken de kerkfabriek een subsidie toe te kennen om het tekort te dekken.

In 1847 verleende de staat 1.400fr. toelage en de provincie 700fr.

De oudste kerk werd in 1846 afgebroken. Intussen werd in de toren een nieuwe klokkenstoel aangebracht door Matheus Meesters (1817 - 1878) uit de Winkelomstraat. Van dan af werden de goddelijke diensten gecelebreerd in een, voor dit doel zo comfortabel mogelijk ingerichte schuur.

In 1847 was de ruwbouw van de kerk reeds een feit. Dit gebeurde allemaal onder leiding van pastoor Swennen. Die zou voor al zijn bewezen diensten, aan het bouwen en inrichten van zijn nieuwe kerk niet veel plezier meer beleven. Aangetast door cholera en verteerd door een brandende koorts, stierf hij op 31 augustus 1849. Hij liet een eigenhandig geschreven testament na. Hierin stond:

- 1. een gift van 2.000 Bef. te besteden aan de aankoop van een nieuw orgel;*
- 2. een gift van 400 Bef. voor het celebreren van twee hoogmissen, de eerste met laudes op de verjaardag van zijn overlijden, met uitdeling van 6 Bef. aan de armen, de tweede naar goedvinden;*
- 3. een gift van 1.500 Bef. voor het verven en marmeren van de altaren.*
In het testament werd ook aangehaald dat de onderwijzer verzocht werd te bidden met de kinderen voor zijn zielenlafenis. Pastoor Swennen werd begraven tegen de zuidelijke voet van de kerktoren. Tegen de torenmuur was er een mooi beeldhouwwerk aangebracht, Christus aan het kruis voorstellende. Daarboven was een klein leien dakje. Op een paar meter afstand was er een bidbankje voorhanden.

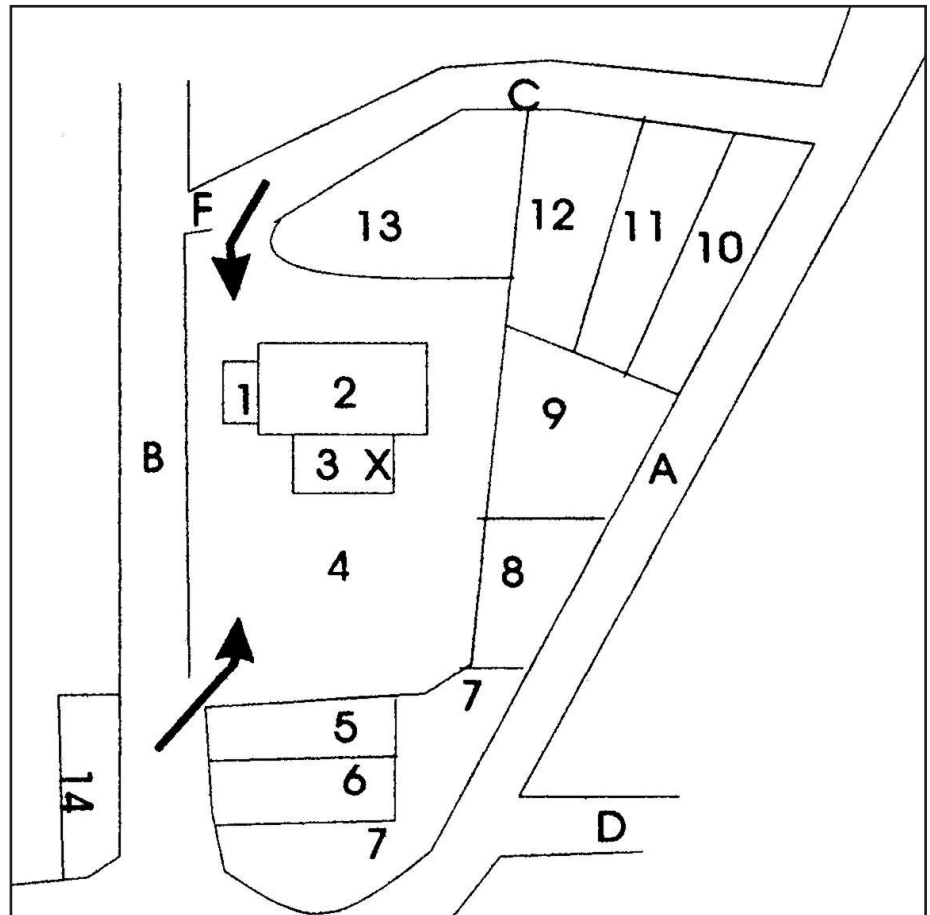
Deze pastoor had ook de tien geboden gemaakt voor de 3de en 4de leeftijd:

1. wees immer opgeruimd en blij, maak u van nare zorgen vrij.
2. wees kalm en laat je niet opwinden, doe dit verder, je zult het ondervinden.
3. doe vaak een toertje met de fiets, het is gezond, het kost je niets.
4. hoed u voor de stramme spieren, daarom moet je hovenieren.
5. vul niet te zeer u maag, met hoeveel en wat, dat is de vraag.

6. ge moet veel fruit en groenten eten, dan zul je van de koorts niet weten.
7. zeer zelden mag je een uitstap missen, het zal u zinnen steeds verfrissen.
8. rust niet te veel maar toch op tijd, want rust geeft roest, dan heb je spijt.
9. zit niet voortdurend in den hoek, zo wordt je suf in plaats van kloek.
10. laat ons de heer ook vurig loven, want al de zegen komt van boven.

Kadastraal plan van de Hartenberg, opgemaakt in 1846.

A.	Dorpsstraat.
B.	Hartenberg.
C.	Kerksteeg.
D.	Winkelomstraat.
E.	Dorpsplein.
F.	Toegang tot de kerk
-
1.	Toren met spits, ± Ao 1260.
2.	Oudste kerk, ± Ao 1260.
3.	School, ± Ao 1650.
4.	Kerkhof.
5.	Marcel Meesters, tuin.
6.	Marcel Meesters, woning.
7.	Marcel Meesters, boomgaard.
8.	Paulus Thans, woning.
9.	Mathijs Vandooren, woning.
10.	Paulus Thans, tuin.
11.	Mathijs Vandooren, boomgaard.
12.	Mathijs Vandooren, tuin.
13.	Marcel Meesters (wever), tuin.
14.	Jan Gilissen (timmerman), woning.

Mathijs Vandooren was landbouwer, herbergier en schepen in 1836, hij was gehuwd met Maria Maes uit Luxemburg, ze hadden geen kinderen. Hij had een zuster Gertrude, die gehuwd was met Paulus Thans, landbouwer te Riemst.

In 1844 was men genoodzaakt bomen te kappen om de muren van de kerk te ondersteunen. Sommige gemeenteraadsleden verklaarden dat de kerkfabriek maar zelf moest zorgen voor dit onderhoud, aangezien ze rijk genoeg was aan goederen en kapitalen. De gemeente zou bijspringen, als het nodig bleek, om deze werken uit te voeren. Intussen werkte de kerkfabriek voort. Op de zitting van 25 mei 1845 besliste de kerkraad een verzoek in te dienen bij de Bestendige Deputatie om een aantal eiken - en es bomen te mogen kappen. Deze waren bestemd voor het vervaardigen van een nieuwe communiebank, een nieuwe preekstoel, twee biechtstoelen en een grote kast om het kerkgewaad in op te bergen.

Op 6 april 1856 werd een overeenkomst gesloten tussen de kerkfabriek en dame Cruts van Zangerij. Er werd haar en haar familie een eeuwigdurende concessie verleent op het kerkhof aan de linkerkant van de kerk, 28 voet lang en 14 voet breed. Op die concessie mochten alleen katholieken begraven worden. In ruil voor deze overeenkomst schonk dame Cruts aan de kerkfabriek een stuk grond van 65 ca, bij het kerkhof gelegen. Dit is de plaats waar nu de parking is, de remise, de grot en de winterkapel.

Op de plaat tegen de kerkmuur staan de volgende namen vermeld:

1. *Mej. Anne, Antoinette Nivar (1745 - 1832)*
2. *Mej. Hortense Colpin (1812 - 1835)*
3. *Mej. Odile, Antoinette Colpin (1807 - 1842)*
4. *De heer Jean Emile Cruts (overleden op 3 april 1851.*

Tijdens het Frans- en Nederlands bewind, dat ongeveer 35 jaar geduurd heeft, werd het vormsel niet meer toegediend. Mgr. van Bommel, onze eerste bisschop, belastte zich ermee de toepassing van dit sacrament in eer te herstellen. Op 2 september 1830 diende hij in de St.- Mauritiuskerk van Bilzen het vormsel toe aan 479 personen, waarvan 273 uit Eigenbilzen en 206 uit Mopertingen.

Om een idee te hebben van de leeftijd der vormelingen citeren we enkele bekende namen: Petrus Swennen (1800 - 1871), 30 jaar; zijn echtgenote, Isabella Moors (1798 - 1883), 32 jaar; Gaspard Martens (1795 - 1865), 35 jaar; zijn echtgenote, Margaretha Moors (1801 - 1830), 29 j. Mathijs Cielen (1792 - 1860), 38 j. Peter Jans, (1814 - 1892), 16 j.

Als peter fungeerde: Mathijs Vandooren, als meter Theresia Maes, zijn echtgenote.

De kerk van Eigenbilzen uit 1849.

Mopertingen werd op 24 december 1834 van Eigenbilzen afgescheiden en tot eigen parochie omgevormd door het episcopaat van Cornelius Antonius van Bommel.

Onmiddellijk werd begonnen met de bouw van de kerk en de afbraak van de capella castralis, Reeds in 1835 werd de kerk ingewijd door Mgr. van Bommel.

Ondertussen, in september 1849 werden we verwelkomt in onze parochie door **Joannes Verjans** geboren te Romershoven op 10 mei 1816, en priester gewijd in 1840 door Mgr. Van Bommel.

De kerkwijding van onze tweede kerk had plaats op 4 juli 1850 door Mgr. Van Bommel, bisschop van Luik. Deze kerk heeft niet lang mogen bestaan, het was maar een kleine kerk voor een grote parochie. In 1857 werd het huis op de hoek van de nu St. Niklaasstraat en de Dorpsstraat,

vele jaren heeft dit huis de naam gehad van kapelanij, omdat er destijds meerdere kapelaans gehuisvest waren. Vanaf 1883 tot 1900 bleef men zonder kapelaan, in die periode werd het huis door particulieren bewoond. Dit huis is vele jaren eigendom van de familie Schoenaerts geweest, van 1928 tot 1961, die het huis verkochten aan Wim Swennen slager te Mopertingen. Toen in 1900 een nieuwe kapelaan werd aangesteld zag men zich genoodzaakt een nieuwe kapelanij te bouwen.

In 1859 ontstond een langdurig proces omtrent enige te verdelen kerkelijke goederen tussen Mopertingen en Eigenbilzen. Die vete duurde al vanaf de scheiding in 1834. Op aanraden van de overheid werden door de kerk van Mopertingen jaarlijks 15 roeden land en 12 vaten rogge aan onze parochie geleverd. Deze overeenkomst werd door notaris Lambrechts van Bilzen wettelijk vastgesteld, en bevestigd door burgemeester Bergans en de bisschop.

In 1871 bij gelegenheid van het uitgraven van zand in de flank van de Cannesberg, op de eigendom van de familie Martens (Seme) langs de Molendries, werden enkele voorwerpen gevonden. Pastoor Verjans kwam dit voorval te horen, en ging ter plaatse kijken. Er werden voorwerpen gevonden uit de ijzertijd, ongeveer tussen de 500 en 300 jaar voor Christus. Ze zouden deel uitmaken van de versiering van een vorstengraf.

Pastoor Verjans kreeg op het einde van zijn loopbaan nog de schoolstrijd te verteren, in 1879 kwamen de liberalen aan de macht in België. Er werd een wet gestemd, waarbij de katholieke godsdienst voorgoed zou verbannen worden uit het jeugd onderwijs. Om dit gevaar te keer te gaan, boden de Belgische bisschoppen heftige weerstand, overal werden op eigen kosten private scholen opgericht. Op 17 maart 1876 schreven pastoor Verjans, Warnots van Waltwilder en Roovers van Munsterbilzen, gezamenlijk een brief naar bisschop Doutreloux, om de parochiegrenzen te wijzigen. Op 5 april 1876 stemde de bisschop in met dit voorstel. Waltwilder stond aan Eigenbilzen de molen en de boerderij van het kasteel af en een huis gelegen tussen de krombeek en de brug van de spoorweg. Munsterbilzen kreeg het Heike met zijn 32 zielen. Het Heike, zo stond in de brief, is 5km gelegen van de kerk van Waltwilder en de weg die er naar toe leidt is erbarmelijk slecht, terwijl de afstand naar Munsterbilzen maar 1,5km is. Bovendien kunnen de inwoners gebruik maken van Zangerijdreef die in goede staat verkeert, deze zou het limiet vormen tussen de twee parochies. Tijdens het herderschap van pastoor Verjans en het pontifikaat van paus Pius de X werden in 1860 de pauselijke staten door Italië geannexeerd. Hiertegen kwamen de katholieken van gans Europa in beroering, de strijd zou 10 jaar duren. Vrijwilligers kwamen de paus ter hulp, men noemde ze Zoeaven. Om aangenomen te worden moest men tenminste 18 jaar zijn, ongehuwd of weduwnaar, aan de militiewetten voldoen en medisch goedgekeurd zijn. Op 20 september 1870 moest de paus het opgeven en werd gevangene van het Vatikaan, de meeste Zoeaven werden gevangen genomen, maar na een korte tijd mochten ze huiswaarts keren. Eigenbilzen heeft ook zijn Zoeaven gekend, namelijk Eycken

Joannes, hij was de jongste zoon van Engelbertus en Haenen Catharina, De weduwe Catharina huwde in 1846 met Clerx Gilles, landbouwer en privaat onderwijzer uit de Grote-Mereweg. Omdat zijn vader overleden was moest Joannes de toestemming krijgen van zijn moeder. Joannes overleed te Rome in een militair ziekenhuis, als gevolg van de typhuskoorts. Pastoor Verjans stierf hier te Eigenbilzen en werd er ook begraven op 23 februari 1882, tegen de kerk staat nog altijd zijn grafsteen. Hij had onze parochie gedurende 33 jaar met veel wijsheid en ijver bestuurd, zo staat er geschreven.

De opvolger van E.H. Verjans was **Truyens Joannes**, werd geboren te Bocholt op 12 mei 1847. In 1872 werd hij priester gewijd, op 24 april 1882 werd hij pastoor te Eigenbilzen. In januari 1883 richtte hij de genootschap van de H. Familie op voor vrouwen en jonge dochters. Ook in 1883 werd de toren door bliksem getroffen, het bovenste gedeelte werd totaal vernield. In 1885 werden de dakgoten volledig hersteld. De kerk was toen ongeveer 36 jaar, de kosten waren 1.200 Fr. Binnen werd de kerk opnieuw geschilderd door Jozef Debruyne van St. Truiden, voor een bedrag van 1.500 fr.,komende uit een vreemd fonds. Het zelfde jaar kreeg de kerk een nieuwe monstrans in Gotische stijl, in verguld zilver en versierd met echte kostelijke stenen. Deze monstrans werd vervaardigd door juwelier J. Philippen van Hasselt voor 2.400fr. het was een gift van juffrouw Margaretha Martens. Op aanvraag van pastoor Tuyens werden 12 geschilderde vensters geplaatst waarop de namen van de schenkers te lezen stonden. Ieder venster kostte 165fr. Als schilder werd vermeld J. Niclaus van Gent. Bij de bouw van onze nieuwe kerk van 1909, konden deze ramen niet meer gebruikt worden wegens hun afmetingen. Ze werden overgebracht naar de pastorie waar ze als verandavensters van pas kwamen. Bij de ontploffing van een V bom in de tuin van Arnold Collas en Pierre Meesters, dicht bij de pastorie gelegen, werden ze allen totaal vernield. In 1889 werd pastoor Tuyens benoemd te Lanaken, hij vertrok hier op 15 oktober 1889, hij overleed te St-Huibrechts-Lille op 6 oktober 1927 en werd begraven te Lanaken.

De kerk in de 20ste eeuw

Aanbesteding van onze nieuwe kerk

Op 19 november 1889 werd **pastoor Van Leemput** door bisschop Mgr. Doutreloux bisschop van Luik aangesteld als pastoor van Eigenbilzen. Hij werd in functie gesteld door E.H. De Meersman, deken van Bilzen

Jan, Eduard Van Leemput geboren in Lommel op 28 juni 1828, priester gewijd te Luik op 6 juli 1857. In de maand augustus werd hij benoemd tot kapelaan te Gruitrode. In 1865 vertrok hij te Gruitrode om kapelaan te worden in Bocholt. Daar verbleef hij tot in maart 1873, dan werd hij gepromoveerd tot pastoor te Engelmanshoven. Van daar vertrok hij naar Gelinden, waar hij de parochie bestuurde tot 17 oktober 1889, en zo belandde hij hier te Eigenbilzen.

Het was ook onder het pastoraat van E.H. Vanleemput dat we hier te Eigenbilzen voor het eerst een honderdjarige mochten vieren. Dit vond plaats op 24 maart 1896, de honderdjarige Leonard Meesters, geboren te Eigenbilzen op 22 maart 1796, hij overleed op de dag van zijn viering.

Pastoor Vanleemput heeft tijdens zijn ambt, nog twee belangrijke werken uitgevoerd, de bouw van het klooster met schoollokalen voor de zusters van de Kindsheid Jezu en de bouw van de nieuwe kapelanijs.

De broer van de pastoor, Victor, postmeester te Berchem, was de eigenaar van de grond waar het klooster is opgebouwd. Het goed, 14,20 are werd verkocht voor 700 fr. Verleden voor Constant van Bockrijk, notaris te Hoeselt op 17 februari 1898.

Evermodus Hubertus Sak

Geboren te Hechtel op 8 april 1875

Priester gewijd voor het bisdom Luik op 22 april 1900

Was coadjutor te Overrepen en te Eigenbilzen als coadjutor van pastoor Van Leemput.

Op 19 november 1900 werd hij kapelaan in Eigenbilzen, de nieuwe kapelaan had in afwachting dat er een kapelanijs zou gebouwd worden zijn intrek genomen bij Swennen - Martens Willem, oud burgemeester op de Dorpsstraat in het huis dat nu bewoont is door Peter Jans. In het voorjaar van 1902 is men begonnen met het metselwerk aan de nieuwe kapelanijs. In de maand november kon de kapelaan zijn intrek nemen in de nieuwe kapelanijs, maar deze was nog niet helemaal afgewerkt. Deze aanstelling van een kapelaan nam veel werk af van onze pastoor die druk bezig was met de bouw van de nieuwe kerk. Op 11 oktober 1908 verliet hij onze parochie om zijn intrek te nemen bij de Witheren van de abdij van Averbode.

Vertrok naar Brazilië op 22 november 1910, was daar leraar aan het college van Petropolis en aan het seminarie van Pirapora tot begin 1933.

In mei 1922 bracht hij een bezoek aan Eigenbilzen om zijn oude kennissen te bezoeken en de mooie nieuwe kerk te bewonderen.

Werd pastoor benoemd te Averbode op 4 mei 1933 en nam ontslag als pastoor op 1 oktober 1942. Was ook Norbertijner kanunnik van Averbode.

Overleed te Diest op 21 september 1957.

†

BID VOOR DE ZIEL VAN ZALIGER

EVERMODUS HUBERTUS SAK

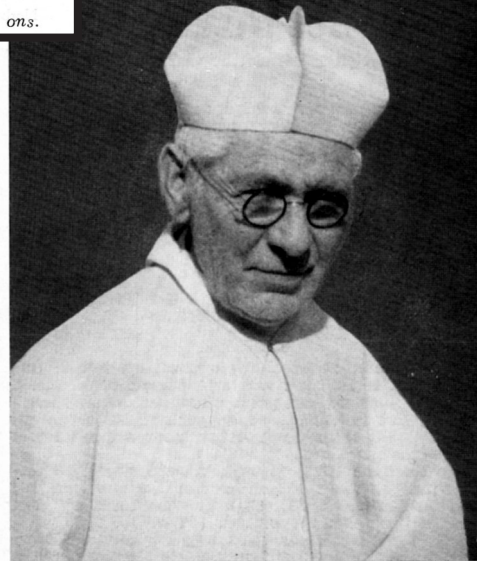
Norbertijner kanunnik van Averbode.

<i>Geboren te Hechtel</i>	8 apr. 1875
<i>Priester gewijd voor 't bisdom Luik</i>	22 apr. 1900
<i>Was Coadjutor te Overrepen en te Eigenbilzen, Kapelaan te Eigenbilzen</i>	
<i>Werd novice te Averbode</i>	11 oct. 1908
<i>Legde zijn kloostergelofte af</i>	11 oct. 1910
<i>Vertrok naar Brazilië</i>	22 nov. 1910
<i>Was leraar aan het college van Petropolis en aan het seminarie van Pirapora tot begin 1933.</i>	
<i>Pastoor benoemd te Averbode</i>	4 mei 1933
<i>Nam ontslag als Pastoor</i>	1 oct. 1942
<i>Was Broedermeester van</i>	4-2-'44 tot 7-2-'47
<i>Overleed, voorzien van de HH. Sacramenten, te Diest</i>	21 sept. 1957

Hij was een rechtschapen man, en leefde onberispelijk te midden van zijn tijdgenoten. (Gen. 6, 9.) Hij hoorde beide partijen en beslechtte rechtvaardig het geschil, naar de geringe luisterde hij evengoed als naar de grote en voor niemand was hij bevreemd. (Deut. 1, 16-18.) Hij smaalde niet op zijn naaste zoals de onverstandige, maar als man van inzicht kon hij zwijgen (Prov. 11, 12), stak er een storm op, dan bleef hij in God gevestigd. (Prov. 10, 25).

Wij danken U, Heer, omdat ge Uw dienaar Evermodus in ons midden hebt laten leven als een voorbeeldig priester, een vroom en verstorven kloosterling, een wijs en rechtvaardig man. Moge de herinnering aan hem weldoende blijven voortleven bij zijn medeordesders, oud-leerlingen, oud-parochianen, en bij allen, die hij als biechtvader en geestelijk leider geholpen heeft. Geef hem de eeuwige rust.

O.-L.-Vrouw van het H. Hart, bid voor ons.

ZALIG AANDENKEN
van de Zeereerwaarde Heer
EVERMODUS HUBERTUS SAK
Norbertijner kanunnik van de Abdij van Averbode
Oud-Pastoor van Averbode

Op 6 mei 1901 heeft de kerkfabriek reeds een aanvraag ingediend om bakstenenovens op te richten voor het bouwen van onze nieuwe kerk.

Eerste aanvraag, op de eigendom van de kerkfabriek, gelegen Eigenbilzen dorp, palende aan de Dorpsstraat, de eigendom van baron de Lamberts-Cortenbach en het kerkhof.

Tweede aanvraag, op de eigendom van Leonard Hubert Meesters, handelaar ter plaatse, Waterkuilveld, palende Koestraat, de eigendom van Godfried Swennen en van Arnold Swennen.

Derde aanvraag, op de eigendom van Wwe Willem Vandooren- Katrien Cielen, ter plaatse Eigenbilzen dorp, vier roeden groot, palende het Piepelenstraatje, de eigendom van de kinderen Laurens en van Jan Withofs en Jan Steegen.

In maart 1904 werd reeds een inzameling gedaan bij de bevolking van Eigenbilzen. Dit geld werd aan de E. H. Van Leemput overgemaakt. Deze pastoor wou een nieuwe kerk bouwen, nadat hij reeds het klooster en de kapelanijs had laten oprichten. Maar hij heeft de bouw van de kerk niet kunnen meemaken, omdat hij de 10de juni 1907 stierf ten gevolge van een borstziekte. Zijn grafsteen is later geplaatst in de insprong, gevormd door muren van de kerk en de sacristie.

Tijdens de begrafenisplechtigheid werden lijkreden gelezen door Jan Withofs, voorzitter van de kerkfabriek en door Alfons Nivelles, hoofdonderwijzer.

Grafstenen van de drie pastoors die te Eigenbilzen gestorven zijn. Swennen, Van Leemput en Jozef Laenen.

Door pastoor Van Leemput werden op 26 maart 1895 zes beelden in de oude kerk geplaatst, de kosten bedroegen 800 fr., die later in onze nieuwe kerk werden geplaatst:

Grafstenen van de drie pastoors die te Eigenbilzen gestorven zijn. Swennen, Van Leemput en Jozef Laenen, tegen de zuidgevel van de kerk.

De heiligenbeelden

St.- Antonius van Padua, in de volksmond beter bekend als de patroon van de verloren voorwerpen. Hij werd geboren te Lissabon in 1195 en trad in de orde van de H. Franciscus om in Marokko het geloof te verkondigen. Hij stierf te Padua in 1231.

In 1946 werd hij door Z. H. Pius XII tot kerkleraar uitgeroepen. Zijn patroondag is 13 juni.

St.- Franciscus van Assisië werd in 1979 door paus Johannes Paulus II tot patroon van de milieubescherming uitgeroepen. De H. Franciscus werd geboren te Calabrië in 1416, bouwde verschillende kloosters en stierf te Plessis in 1508. Zijn patroondag is op de 2de april.

St.- Rochus is een van de bekendste pestheiligen. Hij werd aangeropen tegen zweren, puisten, beenziekten en barensweeën. Hij stichtte de broederschappen die zich bezighielden met het begraven van slachtoffers van de pest. Patroondag 16 augustus.

St.- Eduardus was de devote koning van Engeland. Ze noemden hem de vader van de armen en wezen. Na een roemvolle regering stierf hij in 1066. Zijn patroondag is 13 oktober.

De H. Lucia is de patrones van de blinden en slechtzienden. Ze werd, na het ondergaan van verschillende martelingen, voor haar geloof en kuisheid te Syracuse (Sicilië) door het zwaard vermoord in het jaar 304. Patroondag op 13 december.

De H. Gertrudis was de dochter van Pepijn van Landen en leefde in de zevende eeuw. St.- Gertrudis van Nijvel was geen Limburgse van origine; ze genoot door de eeuwen heen een grote verering. Daarvan de naam St. Geertruid in Nederlands Limburg. Ze werd naar haar genoemd aangeropen tegen ratten en muizen. Patroondag 17 maart.

In 1908 werd de **E.H. Goldstein** in onze parochie aangesteld als kapelaan in opvolging van de E.H. Sak.

Goldstein werd geboren te Rotem in 1884 en werd priester gewijd te Luik in 1908.

Hij zou hier werk genoeg vinden door de bouw van de nieuwe kerk.

Hierbij werd hij bijgestaan door Lathouwers Thomas (1885-1942), orgelist en door Swennen Jan (1891-1970) koster, die beiden nog vele jaren hun ambt vervulden.

Hij was de gevierde leider van het zangkoor. Kapelaan Goldstein verliet onze parochie in 1925. hij werd achtereenvolgens pastoor te Linkhout en te Hasselt. Hij is overleden in Hasselt.

Op 12 december 1908 is men reeds begonnen met het kappen van eikenbomen die geschonken werden door baron de Lamberts-Cortenbach van Zangerij, die dan op maat werden gezaagd in de houtzagerij de Krieckaertmolen die ook eigendom was van de baron.

Dit hout was nodig om te gebruiken voor de opbouw van onze nieuwe kerk.

Op dinsdag 3 april 1909 werd de eerste steen gewijd door deken Willem Van Vinckenroy van Bilzen. Om 10 u begaf zich iedereen naar de noodkerk (gemeentehuis), van daaruit gingen ze in processie naar de nieuwe bouwwerf. Zes kleine meisjes droegen op een berrie de vierkante arduinsteen, waarop in vergulde letters het jaartal 1909 prijkte.

.Van de vijf inschrijvers was Mathieu Janssen van Hasselt de goedkoopste met 162.858,30 Bef. Als opzichter der bouwwerken werd Alfons van Coillie, van Roeselare, aangesteld.

De inschrijving had plaats bij het Provinciebestuur op 18 augustus 1908, en goedgekeurd bij koninklijk besluit van 17 augustus 1908.

50 JEZUS * MARIA * JOZEF
Gedenk in uwe gebeden en HH. Missen de ziel van
Zeer Eerwaarden Heer
JAAK GOLDSTEIN
geboren te Rotem, den 23 Februari 1884
Priester gewijd, den 13 Juni 1908
Kapelaan te Eygenbilsen, 1908-1925
Pastoor te Linckhout, 1925-1936
Pastoor te Dilsen, den 26 Mei 1936
en zachtjes in den Heer ontslapen te Hasselt (Salvator-
klinik), gesterkt door de Troostmiddelen onzer Moeder
de H. Kerk, den 14 Januari 1945.
—o—

Het leven van den diepbetreurden overledens kan men in twee woorden samenvatten: geheel in den dienst van God en van zijn parochianen. Eenvoudig en joviaal in zijn omgang bespeuren wij geen buitengewone daden in zijn leven, doch nu hij is heengegaan, voelen wij des te sterker aan de afwezigheid van zijn stille werking en van zijn aanmoedigend woord. Gansch in den dienst van Christus-Koning had hij de noodzakelijkheid gevoeld van de Katholieke Actie-groepen en geen tijd en moeite spaarde hij om deze banden te doen bloeien in diepe godsvrucht en koene veroveringsactie. Wel wetende dat er geen Godsrijk op aarde mogelijk is zonder praktische naastenliefde, hield hij niet op onder zijne parochianen verstandhouding en liefdevolle eendracht te doen heerschen, hij zelf gaf het voorbeeld en altijd was hij bereid zijn medemenschen ten dienste te zijn. Tot aan zijn dood was hij bekommerd om hunne onsterfelijke zielen want één van zijn laatste daden was de voorbereiding van de hernieuwing der H. Missie.

Geliefde Broeders, Zuster en kinderen en gij allen die mijn kortstondig ziekbed hebt omringd door uwe liefdevolle zorgen, hebt dank en weent niet, gelijk zij, die geene hoop meer hebben.

En gij, beminde parochianen, vergeet mijne lessen niet, wij hebben onze parochie aan O. L. Hemelmoeder toegewijd, Zij zal over u blijven waken, en ik zal Haar voor u ten beste spreken.

H. Hart van Jezus, ik stel mijn betrouwen op U.
Onbevlekt Hart van Maria, wees mijne toevlucht.

J. Hougaerts, Maeseyck

Om de kosten te dekken kon men rekenen op de volgende bijdragen:

Giften van de parochianen	51.000 Bef
Burgerlijke overheid	50.000 --
Provincietoelage	19.500 --
Totaal	120.500 --
Uitbetalingen.	

Op 14 augustus 1909; aan

Aannemer Janssen	40.000,00fr.
Bouwmeester Christiaans 1ste plan	3.000,00 fr.
2de plan	3.200,70 fr.
Toezihter Van Coillie	870,00 fr.
Kapitalen aan blauwsteen	4.477,50 fr.
Aanbestedingskosten	101,60 fr.
Geleverde brikken, zand en eikenhout	22.350,00 fr.

Totaal	73.999,80 fr.
Verschil in min	92.000,00 fr
Rest nog 18.000,20 fr..	
Het tekort werd door de kerkfabriek bijgelegd.	

6-6-1909 de bouwwerken aan de kerk zijn reeds ver gevorderd en om den aannemer te kunnen betalen op de gestelde tijd vraagt de gemeente aan de A.S.L.K. een som van 18.000 fr. op de beloofde staatstoelage van 19.500 fr. toerekenbaar in 1910 en 1911.

Wijziging beraadslaging van 29 augustus 1909 als gevolg van een brief van de minister van Binnenlandse zaken en Landbouw waarbij slechts een lening van 11.000 fr. mag aangevraagd worden.

In zitting van 3 oktober 1909 werd dit goedgekeurd.

Er wordt aan de bevoegde overheid gevraagd aan de A.S.L.K. ten spoedigste de som van 11.000 fr. aan de gemeente in lening te geven.

27 november 1909 De werken aan de kerk vorderen goed, het leggen van de leien op het dak is bijna voltooid.

De bovenste vensters in gebrand kleurglas staan al in, alsook de zeven lange vensters van het koor, ook in gebrand glas.

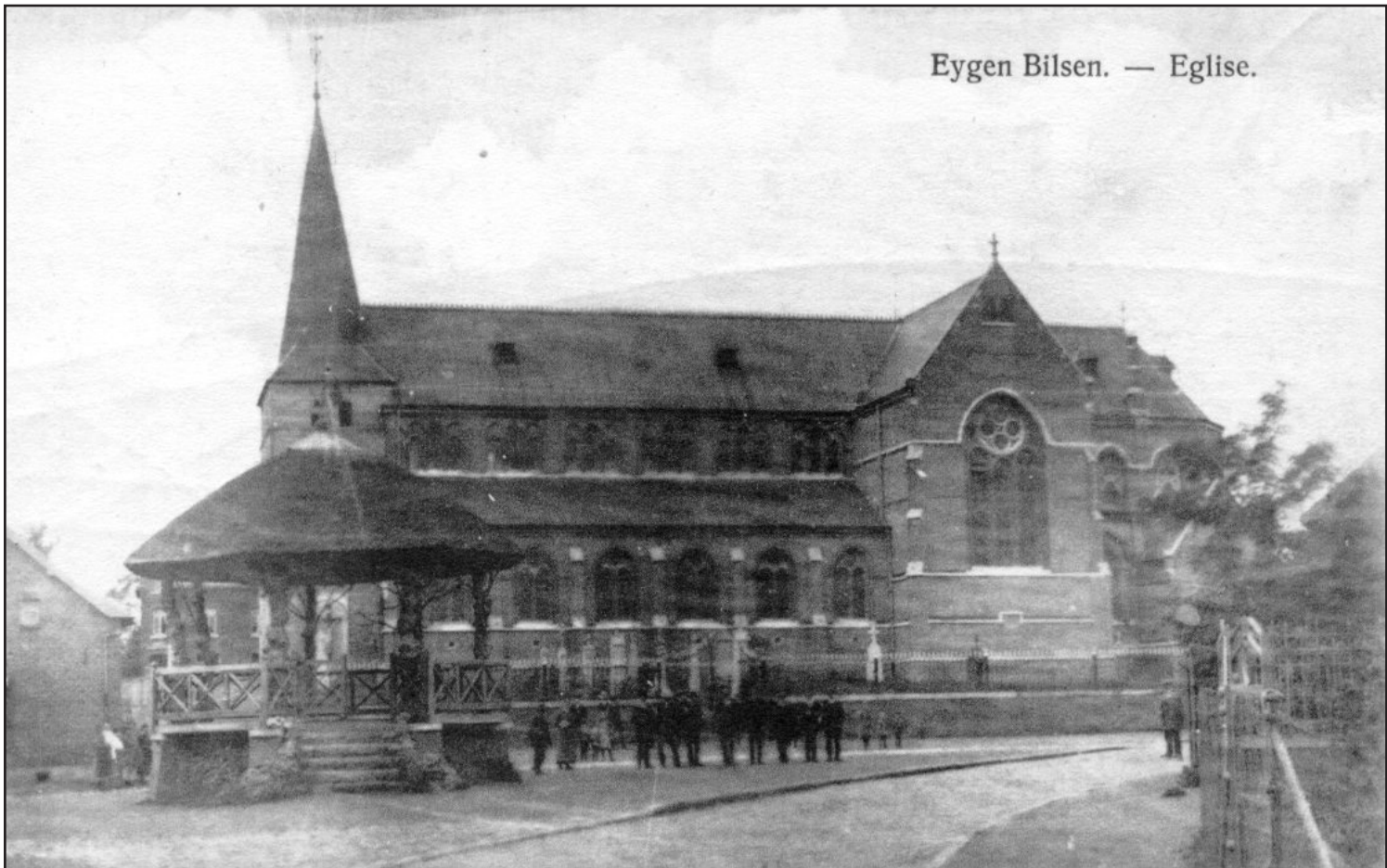
30 januari 1910 De uitgevoerde werken en de grondstoffen ter plaatse hebben een waarde van 140.000 fr.

Aanbesteding	162.858,30 fr.
-	140.000,00 fr.
Rest nog	22.858,30 fr.

Op paasmaandag 2 april 1910 zal de nieuwe kerk geopend worden, om 10 uur zal een plechtige hoogmis met drie heren gezongen worden.

Om 8,30 uur werd er vergadering geblazen aan de noodkerk (gemeentezaal). Er werd een stoet gevormd, vooraf gegaan door de vaandels van verschillende broederschappen: de H. Familie, vrouwen en mannen, derde orde, de schoolkinderen vergezeld door de zusters van het Kindsheid Jesu. Zes engeltjes en een twintigtal koorknappen omringen het H. Sacrament, gedragen door de E.H. pastoor Spaas. Daar achter de fanfare terwijl de biddende bevolking het Heilige der Heiligen vooraf gaat. En dat allemaal onder het bulderende kanonnen geluid van op de Hartenberg heuvel. Zo kwam de menigte via het dorpsplein toe tot aan de nieuwe kerk.

Het H. misoffer werd door de pastoor bijgestaan door pater Bonaventura Jans en kapelaan Goldstein voor de eerste maal opgedragen in onze nieuwe kerk.

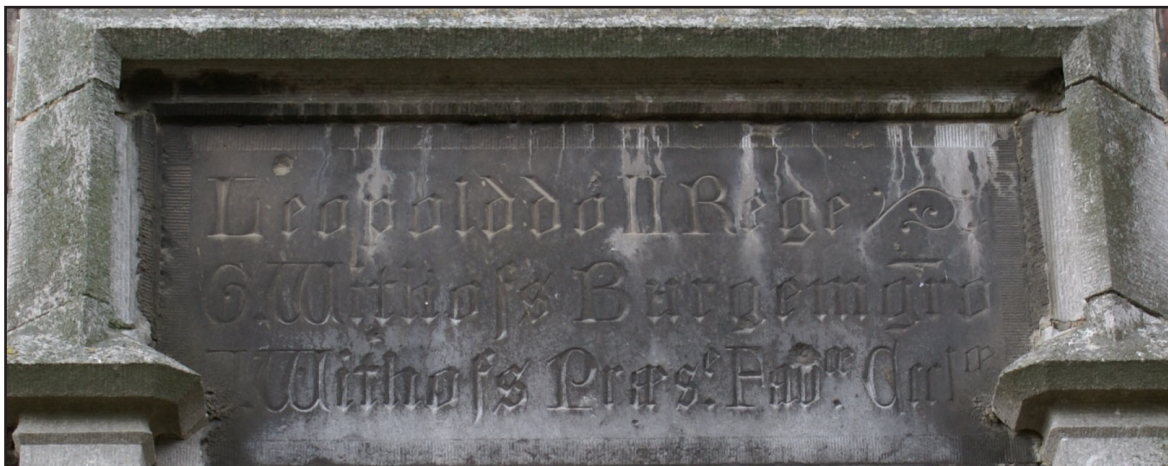
Op 10 april 1910 werd hier in de nieuwe kerk de plechtigheid gevierd van de eerste communiekanten.

Op 15 april 1910 afrekening bouw kerk.

De totale inschrijvingsom bedroeg	149.300,00 fr
kosten aan de bouwmeester	7.481,27 fr
kosten aan de opzichter	1.500,00 fr
kosten aan het eerste ontwerp	1.200,00 fr
kosten van de aanbesteding en een provinciale afhouding is totaal	163.508,78 fr.

Van 7 tot 12 mei 1910 werd er een missie gepredikt door twee paters minderbroeders. Al de inwoners van onze parochie hebben zich gedurende deze dagen, werkelijk onderscheiden door het bijwonen van de kerkelijke plechtigheden en sermoenen (donderpreken).

De kerkmuren dragen op twee arduinstenen, één ingemetseld in de noordenmuur en een in de zuidenmuur met de namen van de toenmalige geestelijke en wereldlijke overheid.

Op de eerste lezen wij:
Pius X, paus
Martinus Rutten, bisschop
Spaas, pastoor.

Op de tweede staat:
Leopold II, koning
Godfried Withofs, burgemeester
Jan Withofs, voorzitter kerkfabriek.

Al de bouwmaterialen voor onze kerk werden met de trein vervoerd. Met kar en paard werden arduin, sierstenen, dakleien, vloertegels, zand en cement afgehaald aan het station.

Mergelstenen toren; de onderste geleding is van breuksteen en voorzien van een neoclassicistisch portaal uit de 19de eeuw in een geprofileerde, hardstenen omlijsting met druiplijst. Alleen de drie onderste mergelstenen geledingen zijn oorspronkelijk.

De originele galmgaten bevinden zich in de vierde geleding: rondboogvormig in een mergelstenen omlijsting. De twee bovenste geledingen zijn eveneens van mergelsteen, doch werden toegevoegd in de 20ste eeuw. In de bovenste geleding zijn er drie spitsboogvormige galmgaten in elke zijde.

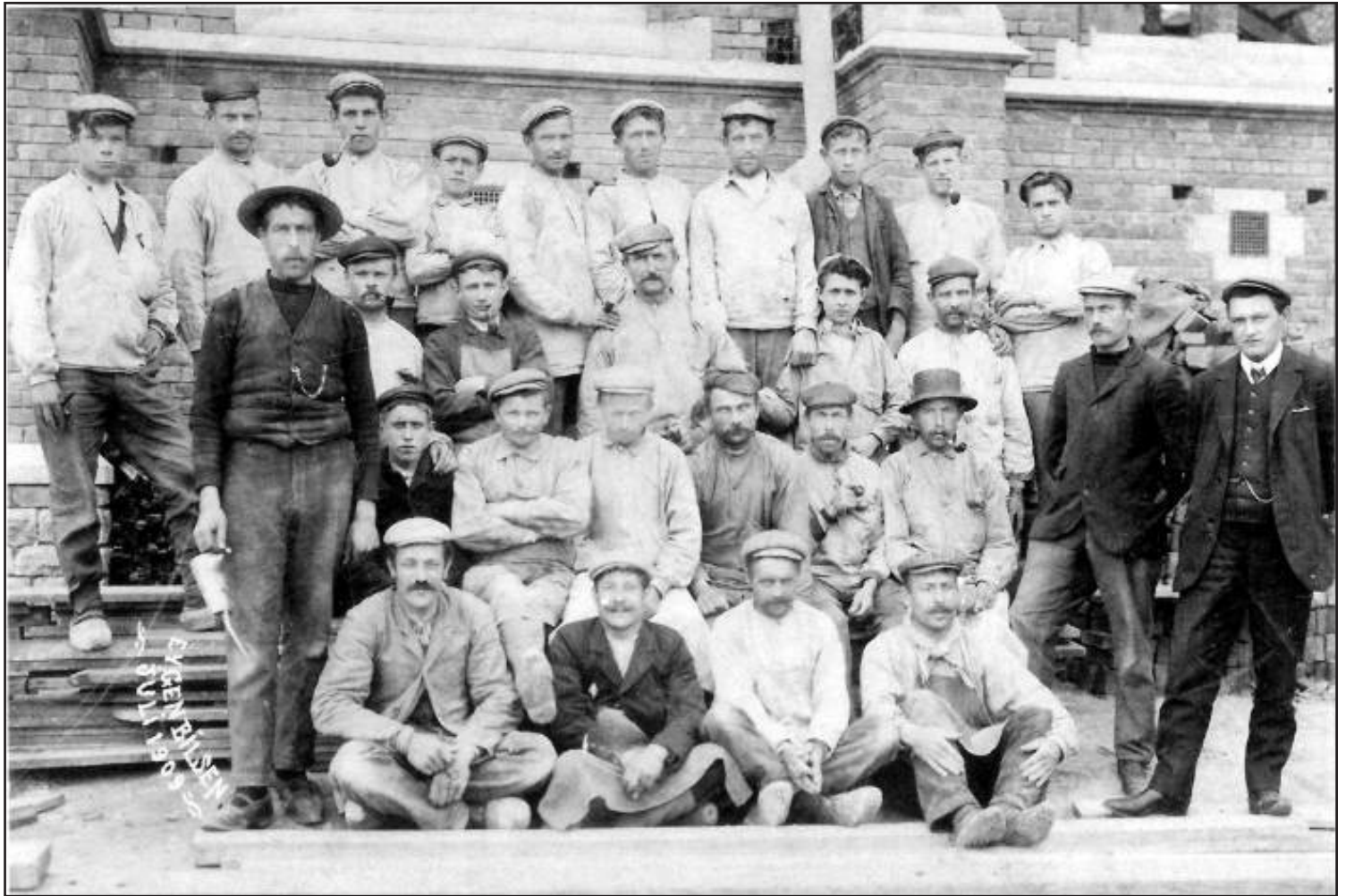
Naaldspits (leien).

De neogotische kruisbasiliek bestaat uit een bakstenen schip en koor onder zadeldaken (leien), voorzien van spitsboogvensters in een helderrode, geprofileerde, bakstenen omlijsting. Deze bakstenen met imitatiespeklagen in gekleurde tegels kenmerkt de eerste decennia van de 20ste eeuw en werd vooral in de burgerlijke art deco toegepast. De aanwending ervan in kerkelijke architectuur is eerder exceptioneel.

De kerk vertoont de typische indeling van een basiliek kruiskerk; het is een van de fraaiste kerkgebouwen die deze architect in groot Bilzen verwezenlijkte. In de kruising zijn vier keren vier pilaren in een grote pilaar samengebracht; die stellen de vier evangelisten voor.

De twaalf pilaren van het schip, zes aan iedere kant, stellen de twaalf apostelen voor; hun medaillons waren erboven aangebracht..

De kruisjes die men ziet rondom tegen de buitenmuren van de kerk, zijn de plaatsen waar bisschop Martinus Rutten op 31 juli 1910 bij de kerkwijding de zalvingen uitvoerde. Het zijn twaalf kruisjes zoals er twaalf apostelen waren.

De bouwvakkers aan de kerk van Eigenbilzen in juli 1909.

18 juni 1910

Voor de wijding van de kerk zijn er 600 kleine dennen en 100 grote dennen nodig om de straten te versieren, van aan Mopertingen tot aan de kerk en de pastorie.

De kerkwijding van 1910

Zondag 31 juli 1910 zal rond 16 uur namiddag Mgr. Martinus Rutten bisschop van Luik hier per auto aankomen. De parochie had alles in gereedheid gebracht om op waardige en luisterrijke wijze, de bisschop te ontvangen. Alles was mooi versierd, de maatschappijen en de inwoners stonden klaar om de bisschop aan de grens van Mopertingen te gaan afhalen. Maar helaas, een ware stortregen die de dorpsstraat in een rivier veranderde dacht er anders over. Met doorweekte klederen, trokken ze met trommelgeroffel en schallende klaroenen de bisschop te gemoed. Te Mopertingen werd de bisschop ontvangen, hij was vergezeld van de kanunniken Rutten zijn broeder en de Meersman, oud deken van Bilzen, en brachten hen in stoet tot op het dorpsplein. De bisschop stapte recht naar de nieuwe kerk, waar burgemeester Withofs hem in het portaal welkom wenste, een kindje, Paula Willems, leest namens de jeugd een mooi gedicht af waarna de kleine Margriet Swennen, 'n ruiker bloemen aanbiedt. De bisschop bracht hulde aan Eigenbilzen en zijn bevolking en sprak zijn verwondering uit over onze mooie nieuwe kerk. Het zangkoor en de schoolkinderen voeren vervolgens een driestemmig koor uit waardoor de feestelijkheden in de kerk afgesloten worden. Daarna werd de bisschop naar de pastorie gebracht. 's Anderendaags, 's maandags morgen droeg de bisschop om 6 uur de mis op in de nieuwe kerk. Daarna zullen de plechtigheden die vooraf gaan aan de kerkwijding plaats hebben, 's morgens om 8,30uur werd hij in processie afgehaald in de pastorie door de inwoners, de overheden en de fanfare om tot de kerkwijding over te gaan. De weg van de pastorie en het dorsplein was mooi versierd met dennen, vlaggen en bloemen. Op het dorpsplein was oud Eigenbilzen afgebeeld: een aloude poort met oude muren en daarachter had men de wilde natuur met dennenbos, heide en grot van O.L.Vrouw van Lourdes getrouw nagebootst.

Aan de pastorie hing het volgende opschrift:

Vlecht bloemen tot kransen
Aan poorten en transen
Paart roos en laurier
Zijne hoogheid is hier.

Aan de oude Eigenbilzenaren las men in zand uitgetekend de volgende woorden:

Monseigneur is in ons midden
Wij zullen om zijn zegen bidden

Aan de ingang van de straat las men de volgende jaarschriften:

Heil u ijverige weldoeners steun
Van uw catholike vlaamsche volk.
Gansch Eigenbilzen juicht bij uwe ontvangst
Martinus Hubertus Luiker gevierde prelaat.

En boven de kerkdeur:

Verhoore jesus in deze nieuwe woonplaats
De wenschen der christenen voor hunnen bisschop.

De zeven sacramenten:

Het doopsel, is het eerste sacrament, omdat men vooraleer het doopsel ontvangen te hebben, geen enkel ander sacrament geldig kan ontvangen. De gewone bedienaar van het doopsel is de priester, maar in nood mag iedereen dopen.

Het vormsel geeft ons de Heilige Geest met zijn genade, vooral de sterkte om ons geloof te belijden. De gewone bedienaar van dit sacrament is de bisschop.

De heilige eucharistie, waarin Jezus zelf, onder de gedaante van brood en wijn, tegenwoordig is, geofferd wordt en genuttigd. De biecht, het sacrament waardoor de priester de zonden vergeeft die na het doopsel bedreven zijn. De biecht is door Jezus Christus ingesteld na zijn verrijzenis. Het heilig oliesel, dat door de zalving en het gebed van de priester tot heil strekt van de gelovigen die stervend ziek zijn.

Het priesterschap, dat aan de bedienaars van de H. Kerk macht geeft hun geestelijk ambt uit te oefenen, en genade om het te vervullen.

Het huwelijk, waardoor man en vrouw zich als echtgenoten voor God en hun geweten tot aan de dood verbinden, en genade bekomen om met elkander christelijk te leven en hun kinderen tot Gods eer op te brengen.

Boven deze vensters en de uiterste twee kleine venstertjes worden de negen koren der engelen voorgesteld.

*Glasraam van de
zeven sacramenten in
het koor van de kerk.*

De negen koren der engelen:

Dit zijn onsterfelijke, door God geschapen geesten, genoemd in de Heilige Schrift, onder andere in de Paulusbrieven, en volgens de traditie ingedeeld in negen koren.

Serafijnen, Hebreeuws, voor seraf = brandende, meervoud serafim. Via de Griekse transcriptie van het meervoud werden ze later serafijn genoemd. Zij worden beschreven als engelen met een menselijk voorkomen en drie paar vleugels.

Cherubijnen, de lofzang der cherubijnen is de zang die in de Byzantijnse liturgie de intocht van de gave in het sacarium begeleidt, de grote intocht. Deze zeer oude zang ziet de intocht van de offergaven als een binnentreden in het rijk van de koning van het heelal.

Tronen, reeds bij de oude Grieken als teken van heerschappij gebezigd. Deze engelen werden afgebeeld met het zwaard.

Heerschappijen; het woord komt van het Latijn h́erus, heer des huizes, is verwant met heerser, gebieder.

Vorsten noemden zich de heersers van het heelal.

Machten, de hemelse machten.

Krachten, vermogen, macht van God.

Aartsengelen, engelen met een belangrijke zending belast, bv. de aartsengel Gabriël, beschermer van het uitverkoren volk. Hij werd door God naar de aarde gezonden, naar Nazareth, om een bezoek te brengen aan de maagd Maria, tot wie hij zei: gezegend zijt gij onder de vrouwen, gij zult een zoon krijgen en hem Jezus noemen. De aartsengel Rafaël werd als reisgezel door God aan de jonge Tobias gegeven om hem veilig bij zijn vader te brengen. Hij is de patroon van de reizigers. De aartsengel Michaël verscheen op de berg Gargona in Apulië (Italië). Hij gelastte de bisschop daar een kerk te bouwen ter ere van de H. H. Engelen en verzekerde hem, dat hij de beschermer zou zijn van hen, die hem en zijn mede - engelen daar kwamen vereren.

Engelen; het woord komt van het Latijn angelus, onstoffelijke zuivere geest, afgezant van God. Deze heeft gewild, dat ieder van ons een engel bezit om hem te beschermen, te geleiden en het goede in te boezemen. Onze bewaarengel is als onze beste vriend.

Bichtstoel van de boetvaardige Maria Magdalena.

De 2 stenen tafels met de 10 geboden van Mozes.

De biechtstoelen.

Biechtstoelen; aan de noordenkant, in medaillon, buste van de rouwmoedige Petrus, einde 18de eeuw, eik. Ontworpen en gemaakt door een beeldhouwer van St. - Truiden.

Aan de zuidenkant, in medaillon, buste van de boetvaardige Maria Magdalena, einde 18de eeuw, eik.

Deze biechtstoelen werden in 1850 in onze kerk gezet, tijdens het ambt van pastoor Joannes Verjans, voor de som van 850 fr in totaal.

Overhandiging van de 10 geboden aan Mozes.

Ik ben de heer uw god

I Gij zult geen vreemde goden naast mij hebben, gij zult geen gesneden beeld maken om het te aanbidden.

II Gij zult de naam van den heer uw god niet ijdel uitspreken

III Gedenkt dat gij den sabbatdag heiligt

IV Eert vader en moeder, opdat gij lang mag leven op aarde

V Gij zult niet doden

VI Gij zult geen overspel bedrijven

VII Gij zult niet stelen

VIII Gij zult tegen uw naaste geen valse getuigenis afleggen

IX Gij zult uws naasten huisvrouw niet begeren

X Gij zult uws naaste huis niet begeren, noch zijn akker, noch zijn dienstknecht, noch zijn

dienstmeid, noch zijn os, noch zijn ezel, noch iets van het geen hem toebehoort.

Offeraltaar, voorheen communiebank

Communiebank; de communiebank is een waardevol pronkstuk uit eikenhout gebeiteld van midden 19de eeuw, ze bevat tal van uitgesneden beelden. Linkerhelft, met voorstelling: de ark des verbond, de tafelen der Wet, symbolen van het geloof en hostie-dragende kelk. Rechterhelft, met voorstelling: kruis, Lam van de Apocalyps, symbolen van de liefde en de hoop. De linkerhelft met de twee stenen tafels. Gemaakt door dezelfde beeldhouwer als de biechtstoel, ook in datzelfde jaar. De communiebank kostte 600 fr.; ze werd in 1909 overgebracht naar de nieuwe kerk, omdat ze te lang was. Een stuk van 5 meter werd afgestaan aan de kerk van Hoelbeek. Het gedeelte waar het Lam Gods in staat, versiert de tafel waar de H. Mis wordt opgedragen.

De communie mocht enkel ontvangen worden als men nuchter was d. w. z. niet gegeten of gedronken hebben na het ontwaken. De hostie mocht niet met de handen aan geraakt worden, op de hostie bijten was ten strengste verboden. Men knielde aan de communiebank, stak de handen onder het witte doek, boog lichtjes naar voren en stak zijn tong uit. De priester zij “ corpus christi” en legde de hostie op de tong.

Preekstoel

Preekstoel; voetstuk voorstellend het zinnebeeld van het geloof, eerste helft van de 19de eeuw, panelen begin 17de eeuw, eik. Details: trap, met medaillon waarin buste van de H. Paulus apostel. Het is de H. Maagd Maria die de preekstoel op haar hoofd draagt, met in de rechterhand een groot houten kruis en in de linkerhand een kelk. In reliëf, panelen met: de aanbidding der herders, Jezus staat op uit het graf, de hemelvaart van Jezus, de nederdaling van de H. Geest over Maria en de apostelen. Bij de bouw van de nieuwe kerk stond de predikstoel tegen de hoofdpilaar van het koor aan de epistelkant. Daarna werd hij verplaatst naar de eerste pilaar van het schip, om zodoende de gelovigen beter te kunnen toespreken. De preekstoel pronkte in de linker zijbeuk, maar wordt niet meer gebruikt.

Offerbank, voorheen de communiebank

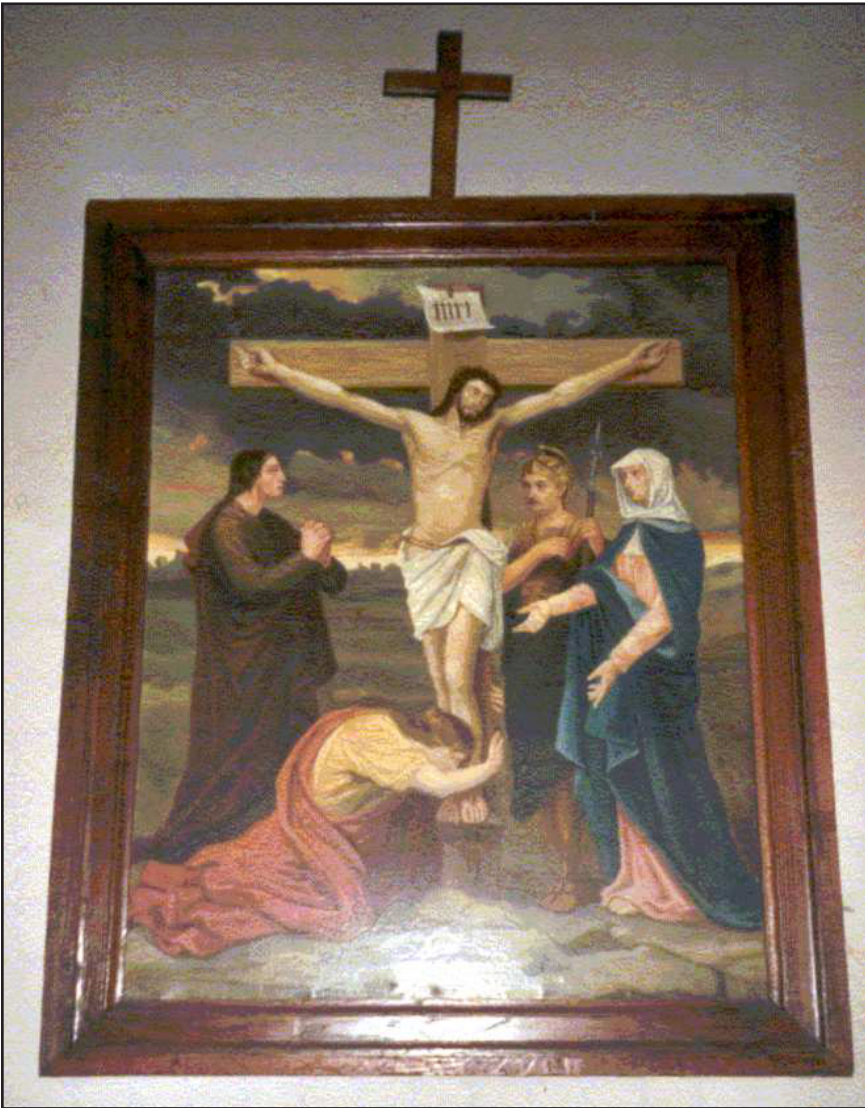

De kruisweg

De veertien staties, getekend in 1832 op doek en voorzien van eiken lijsten, met een hoogte van 98 cm en een breedte van 81 cm door Gellinck uit Gent. De kruisweg kostte 6.000Bfr. en werd geschonken door baron Rodolf de Lamberts - Cortenbach. De twaalfde statie werd beschadigd in 1940 en later hersteld. Het beeld van de honderdman bij het kruis van de twaalfde statie was de baron zelf.

Ciborie en godslamp

In juli 1919 werden een gouden ciborie en een godslamp aan de kerk geschonken door twee parochianen.

De twaalfde statie van de kruisweg

Christe, cum sit hinc exire,
Da per matrem me venire,
Ad palmam victoriae.

(Stabat Mater)

†

GEDENKT IN UW H. MISOFFER EN GEBEDEN
DE ZEER EERWAARDE HEER

HENRICUS SPAAS

EREKANUNNIK

VAN DE KATHEDRAAL TE LUIK,

geboren te Hamont,	de 4 Juni 1867
priester gewijd te Luik	1892
leraar te Peer	1892
kapelaan te Stokkem	1895
pastoor te Lozen	1899
pastoor te Eigenbilzen	1909
pastoor-deken te Beringen	1925
rustend pastoor-deken te Hamont	1939
in de vrede des Heren overleden te Hamont,	de 14 Nov. 1952

Van ons ging heen een liefdevolle bloedverwant,
een hartelijke confrater, een vroom en ijverig
priester.

Heel zijn leven was gekenmerkt door de leuze die
hem steeds op de lippen lag: „Aan Gods zegen is
alles gelegen”. Zijn werk van elke dag was omkranst
door kruisweg en H. Mis in de morgen, door geeste-
lijke lezing en drie rozenhoedjes voor de nachtrust.

Zijn dag was voor de parochianen en de confraters.
Zijn eenvoudige omgang en steeds opwekkend
woord waren beiden een steun om de lasten van
het apostolaat en van het leven moedig te dragen
om wille van God.

Pastoor Spaas

E.H. Spaas, de vorige pastoor Vanleemput zou opgevolgd worden door E.H. Lambrechts, leraar aan het St. Jozefcollege te Hasselt. Maar aangezien dat er, na een maand nog geen beslissing was getroffen, viel de keuze op E.H. Hendrikus Spaas.

Geboren te Hamont in juni 1867. van 1891 tot 1893 was hij leraar aan het College te Peer. Van 1893 tot 1897, kapelaan te Stokkem, van 1897 tot 1907 pastoor te Loozen, bij Hamont. Op 4 oktober 1907 werd hij aangesteld tot pastoor van Eigenbilzen. Van meet af stond pastoor Spaas voor een geweldige taak, namelijk de bouw van onze tegenwoordige kerk, het werk van pastoor Vanleemput verder zetten was al een hele opgave.

Pastoor Spaas verliet onze parochie in 1924. Hij werd tot deken benoemd te Beringen. Daarna ging hij op rust in zijn geboorte dorp Hamont, waar hij overleed en begraven werd in 1952.

*EH Spaas en EH Paradis temdden van de
leerlingen van de landbouwhuishoudschool
te Eigenbilzen 1930-1931*

Onze volgende pastoor was de **E.H.Laenen**, geboren te St. Truiden op 8 maart 1871. Hij overleed te Eigenbilzen op 17 februari 1933 op de leeftijd van 62 jaar. Hij leed aan suikerziekte, en werd begraven tegen de kerkmuur waar ook de grafsteen van zijn voorganger geplaatst werd na de bouw van de kerk.

Zijn hoofdbekommernis was de schildering van de kerk.

Het werk werd toevertrouwd aan Albert Huppens, afkomstig van Riemst maar woonachtig te Luik. De schildering der kerk werd besproken rond Allerheiligen 1924.

Op deze feestdag predikte pater Germanus. Hij spoorde de parochianen aan goed bij te dragen voor de schildering van de kerk. Baron Rodolf de Lamberts van Zangerij had 10.000 Bef gegeven om het koor te schilderen.

De voorzitter en de ontvanger van de kerkfabriek haalden in die week nog 18.000 Bef bijeen.

Op 4 februari 1925 kon men 25.000 Bef op de Raiffeisenkas plaatsen.

In 1926 is men begonnen met het schilderen, het koor was bijzonder mooi., in de dwarsbeuk werden acht schilderijen op doek in de aanwezige nissen aangebracht.

De schilderijen verbeeldten de acht zaligheden;

De Priesters aan 't altaar en de geloovigen in hunne gebeden bevelen wij de ziel van zaligeden Zeer Kerw. Heer

JOSEPH LAENEN

pastoor van Eigenbilzen

Geboren te St. Truiden	8 Maart 1871
Priester gewijd te Luik	24 December 1895
Kapelaan te Theux	1895
Pastoor te St. Nicolas-bij-Luik	1905
Pastoor te Eigenbilzen	1925
Aldaar godvruchtig overleden	17 Feb. 1933

Eenvoudig en oprecht ging hij door het leven. Gelijk de goede herder wist hij zijne kudde te leiden, niet met klinkende woorden, maar met zachtheid en bewonderenswaardige goedheid.

De priester is een andere Christus en Christus is liefde, liefde die zich geeft, liefde die zich offert voor het goede. Dat wist hij en met vreugde gaf hij zich gansch aan den dienst des Heeren en arbeidde, niet tegenstaande zijn slepende ziekte, tot het laatste oogenblik om zielen voor Christus te winnen.

Hij beminde den luister van het Huis Gods. Niets was te veel als het maar voor de Kerk was of den eeredienst.

Daar zelfs volgens de H. Schrift de rechtvaardige niet altijd vrij van alle fouten heen gaat, zullen zijne dierbare parochianen en oud parochianen hem in hunne gebeden en H. Communien indachtig zijn, opdat hij weldra de stem van zijn goddelijken Meester moge hooren, die hem uitnodigt: «Kom, getrouwe dienaar, en ontvang de kroon voor uwe werken». Van uit den hemel zal de overledene Herder waken en bidden over zijne dierbare parochianen.

H. Hart van Jesus geef hem de eeuwige rust.
Zoet Hart van Maria wees zijn hell.
Heilige Joseph bid voor ons.

Druck J. Simons, Bilzen

De acht zaligheden

Zalig die arm van geest zijn, want het rijk der hemelen behoort hun toe.

Zalig de zachtmoedige, want zij zullen de aarde bezitten.

Zalig zij die droevig zijn, want ze zullen getroost worden.

Zalig zij die honger en dorst hebben naar de rechtvaardigheid, want ze zullen verzadigd worden.

Zalig de barmhartige, want zij zullen barmhartigheid verwerven.

Zalig zij die zuiver van hart zijn, want ze zullen God zien.

Zalig de vreedzame, want ze zullen kinderen Gods genoemd worden.

Zalig zij die vervolging lijden om de rechtvaardigheid, want het rijk der hemelen behoort hun toe.

Binnenzicht van de kerk voor de tweede wereldoorlog

Het bepleisterde interieur

Overdekking door middel van stergewelven op bakstenen colonnetten. Spitsboogvormige scheidbogen tussen schip en zijbeuken, van baksteen en geflazuurde baksteen, op hardstenen zuilen met bladkapiteel. Bundelpijlers aan de kruising.

Op het uiterste punt van het dak van het koor staat een groot gesmeed kruis met loof en bloemwerk versierd.

In de middenbeuk tussen de kleine vensters, boven de spitsbogen tussen de pilaren waar het schip op rust, zijn aan elke zijde zes ronde medaillons (apostelen) geschilderd, in totaal zijn de twaalf apostelen voorgesteld.

De twaalf apostelen

Binnenzicht kerk van voor de IIde wereldoorlog

Apostelen, boodschappers, twaalf leerlingen die Christus uitzond om het woord Gods te prediken en in zijn naam te handelen. Jezus selecteerde twaalf apostelen uit de twaalf stammen van Israël, zo aanduidend dat de christelijke gemeenschap het Israël van God is en de voorrechten erft van het oude Israël. Hij stelde Simon Petrus aan het hoofd en beloofde hem dat hij het opperhoofd van zijn kerk zou worden.

Petrus, van het Grieks, petros: steen, rots; de rotsvaste of bestendige. Hij werd in het H. Evangelie beschreven als de vurigste en aanhankelijkste apostel. Jezus zei: jij bent steenrots en op deze rots zal ik mijn kerk bouwen. Hij werd het eerste zichtbare hoofd der Kerk. Petrus werd te Rome onder keizer Nero gekruisigd met het hoofd omlaag.

Johannes, van het Hebreeuws, God is genadig. Hij wordt wel eens de apostel van de liefde genoemd. Hij werd te Ephese gevangengenomen, naar Rome gevoerd, voor de Latijnse poort geselsd en in een ketel met kokende olie geworpen.

Andreas, de broer van Petrus, van het Grieks Andreios, de sterke, was een van de eerste volgelingen van Jezus. Hij stief de marteldood aan het kruis te Patras. Zijn kruis schijnt de vorm gehad te hebben van een X, dat dan ook een andreaskruis genoemd wordt.

Philippus, van het Grieks Philos: vriend, en hippos: paard (paardenvriend), was ook een van de eersten die Jezus volgden. Volgens de traditie predikte hij het H. Evangelie in Phrygië en werd hij gemarteld te Hiërapolis.

Jacobus de Grote, ook de Oudere of Meerdere genaamd. Met de H. Petrus was hij een van de meest bevoorrechte apostelen. Hij was de eerste apostel die de marteldood onderging, toen hij op bevel van Herodes onthoofd werd. Hij wordt bijzonder als apostel van Spanje vereerd, en wereldberoemd is de bedevaartplaats Santiago de Compostela, waarheen zijn lichaam werd overgebracht.

Thomas, van het Hebreeuws, volmaakt, schuldeloos, tam, ook twijfelaar. Thomas, ook Didymus geheten, heeft volgens de overlevering het H. Evangelie zelfs tot in India gebracht. Te Calamina stierf hij de marteldood. Hij was de enige der apostelen die tastbare bewijzen wilde hebben, eer hij aan Christus verrijzenis zou geloven.

Jacobus de Mindere, van het Hebreeuws, akeb: hiel, de hielhouder, nakomer. Hij werd de eerste bisschop van Jeruzalem. Hij schreef een brief, die in de H. Schrift is opgenomen, werd op hoge leeftijd van het dak van de tempel geworpen en daarna doodgeslagen.

Bartholomeüs, van het Hebreeuws, een strijdbare zoon. Men veronderstelt, dat hij dezelfde is, die onder de naam van Nathanaël door Philippus aan de Zaligmaker werd voorgesteld. Als

apostel verkondigde hij het H. Evangelie in Perzië en Armenië, waar hij de marteldood stierf. Zijn gebeente werd naar Rome gebracht, en in een aan hem toegewijde kerk neergelegd.

Mattheüs, betekent Gods gave. Hij was apostel en evangelist.

Simon de Kanaän, van het Hebreeuws, overwinnaar. Simon was afkomstig van Kana in Galilea, en wordt in de H. Schrift de ijveraar genoemd. Hij bracht het H. Evangelie naar Egypte, waar hij de marteldood stierf.

Thaddeus, van het Armeens, dappere, ook Judas genoemd, was de broer van Jacob de Mindere en dus eveneens bloedverwant van Jezus.

Judas Iscariot, de verrader; Matthias werd door de overige apostelen gekozen, om de plaats in te nemen van de afgefallen Judas, om het door Christus gewilde twaalfstal weer volledig te maken. Matthias zou de marteldood gestorven zijn.

In de vroege kerk werd de titel apostel uitgebreid naar anderen die de christelijke boodschap verspreiden, zoals;

Paulus of Saulus, van het Latijn, de geringe, nederige, eenvoudige, kennen we als de vervolger van de jonge kerk, tot hij zich bekeert en verkozen wordt tot apostel van de heidenen. Zijn Brieven, die in de H. Schrift zijn opgenomen, zijn als het handboek van het christelijk leven. Paulus werd te Rome onthoofd door toedoen van keizer Nero.

Barnabas, van het Hebreeuws, zoon der vertroosting, was gedurende twaalf jaar de medewerker van de H. Paulus bij de prediking van het H. Evangelie. Hij werd in het jaar 62 te Salamis, stad van zijn geboorte op het eiland Cyprus, door de joden gestenigd.

Timothy, van het Grieks, hij die God vereert, heilige bisschop van Ephese, leerling en medewerker van de H. Paulus, werd te Ephese door het heidens gepeupel gestenigd omstreeks het jaar 97.

Het laatste oordeel

Boven het oksaal werd een grote schildering aangebracht. Het stelde Het laatste oordeel voor.

De uitgave van de schildering in olieverf was als volgt:

Koor	6.000fr
Twee zijkapellen	3.600-
Dwarsbeuk	a beschildering
	b acht schilderijen
zijbeuk, sacristie, doopplaats en oksaal	14.800-
twaalf medaillons (apostelen)	1.800-
schilderij boven 't oksaal	1.750-

Totaal	35.550fr.

In 1925 werd **Stevens Gerard** geboren in 1891 te Rosmeer, hier aangesteld als kapelaan.

In 1916 werd hij priester gewijd te Luik door Mgr. Rutten.. na een kortstondige ziekte overleed hij te Rosmeer in 1926. Hij was hier kapelaan onder het pastoraat van E.H. Laenen.

JEZUS, MARIA, JOZEF.
†
In het H. Misoffer der priesters en in de gebeden der geloovigen wordt aanbevolen.
DE ZIEL VAN ZALIGER
Jozef-Gerardus STEVENS
Kapelaan van Eygenbilzen
geboren te Vlijtingen den 6 Maart 1891, priester gewijd te Luik in 1917, kapelaan te Ensival van 1917-1925, kapelaan benoemd te Eygenbilzen in 1925, godvruchtig in den Heer overleden op 1 April 1928, gesterkt door de H. H. Sakramenten der stervenden.

Hij was een priester volgens Gods Hart, eenvoudig en rechtschapen. De oprechtheid van zijn karakter en de goedheid zijner ziel hadden hem de achting van eenieder verworven.

Door woord en voorbeeld was hij de man God tuschen zijne parochianen, hen helpend in hunne stoffelijke en geestelijke belangen in volle toewijding en heerlijken apostolaatijver uit liefde tot Christus.

Zoo vroeg reeds kwam de wreede dood dien vromen priester zoeken als wanneer hij nog, jong en sterk, veel voor Gods glorie beloofde te werken ; maar de Wil van den Heer zij gezegend en volbracht, want het offer van zijn leven zal Hem aangenaam wezen en vruchtbaar voor de zielen.

Dierbare parochianen, doet volgens hetgene gij van mij geleerd, ontvangen, gehoord en gezien hebt en de God des Vredes zal met U zijn. Ook U, medebroeders in het priesterschap, verzoek ik een innig Memento in uwe H. Mis en in uwe gebeden : Ik zal den Heere vragen dat Hij uwe werking met rijke vruchten zegene.

Teerbeminde moeder en familieleden, gij weet hoe mijn gedacht steeds bij U was : ik verlaat U voor een beter vaderland, waar nooit geen smart en scheiding zal wezen. God heeft me rijp bevonden voor zijnen hemel : het is Zijn H. Wil. Aanbidden wij hem in volle overgeving. Denkt dikwijls aan mij in uw gebed en H. Kruisweg. Van uit den hooge zal ik steeds over u waken en voor u ten beste spreken.

De plechtige lijkdienst, gevolgd van de begrafenis, had plaats in de parochiekerk van Vlijtingen, Woensdag 4 April om 11 ure.

In 1928 werd **E.H. Paredis** geboren te Gruitrode op 2 juni 1897, hier aangesteld als kapelaan. Hij werd priester gewijd te Luik. Achtereenvolgens was hij kapelaan te Tilleur, Borgworm, Eigenbilzen (1928-1932), Kwaadmechelen en Kuringen. Van 1942 tot 1963 was hij pastoor te Engelmanshoven en te Guigoven. Daarna was hij rustend pastoor te St. Lambrechts-Herk, waar hij overleed op 10 november 1976.

Op donderdag 29 augustus 1929, werd het voormalig koetshuis (remise) van de familie de Lamberts - Cortenbach van Zangerij te koop gesteld. Vele liefhebbers waren aanwezig. Het gebouw met de aangrenzende eigendom (5 are) werd toegewezen aan kapelaan Paredis. Het werd eigenlijk een parochiale instelling waar pastoor Laenen als bestuurder werd aangesteld. De aankoop van dit gebouw draagt dus enkel een godsdienstig karakter en zal dienen om alle parochiale werken onder te brengen. In 1930 werd door de kerkfabriek een gedeelte van de weide, palende aan het klooster afgestaan aan de zusterschool om er twee nieuwe klassen te bouwen voor de kleuters.

Pastoor Laenen, stierf te Eigenbilzen op 17 februari 1933, hij was pas 62 jaar, hij overleed aan suikerziekte. Hij werd begraven tegen de kerkmuur waar ook zijn twee voorgangers begraven zijn.

In 1932 kwam **E.H. Roozen**, geboren te Overpelt op 14 februari 1901, als kapelaan hier in Eigenbilzen aan. Hij was de rechterhand van Pastoor Theuwissen. Hij hield zich veel bezig met de jeugd en verzorgde menige straatkapelletjes. De Lourdes grot achter de kerk werd onder zijn leiding opgericht. De koorbel (later besproken) die in het koor hangt werd geleverd door het huis Dreesen in 1934 en zou gegoten geweest zijn in 1716. Op 10 mei 1940 werd de heer Roozen tot de legerdienst opgeroepen, niet voor lang want na de overgave van het Belgische leger keerde hij terug naar zijn parochie hier in Eigenbilzen.

Voor zijn vertrek, schonk hij op 31 maart 1941, de kerk een zeshoekige kelk in verguld zilver met vergulde pateen en lepeltje, dit al opgeborgen in een houten kistje. De waarde bedroeg 4.905 fr. Het was ook deze kapelaan die er achter stond om de houten altaren die in de kerk aanwezig waren te vervangen door de nu marmeren altaren.

Kapelaan Roozen verliet Eigenbilzen in 1941

In 1933 werd de **E.H. Theuwissen** pastoor benoemd in onze parochie, hij werd geboren te Houthalen op 18 april 1882.

Op 27 mei 1933 was de plechtige inhuldiging van pastoor Theuwissen hier te Eigenbilzen. Het is het gebruik hier te Eigenbilzen beurtelings de pastoor af te halen langs de Dorpsstraat, aan de grens van Mopertingen en langs de Lochtstraat, bij het kasteel van Zangerij. Deze keer was het de beurt aan de Lochtstraat. Alles was mooi versierd, overal hingen de vlaggen uit, de Lochtenaren hadden gezorgd voor een prachtige grot. Aan de ingang van het kasteel werd de pastoor opgewacht. Rond 3 uur stapte hij vergezeld van deken Paquay van Bilzen uit de auto. De harmonie Aurora speelde het nationaal volkslied en daarna de Vlaamse leeuw. De welkomsgroet werd eerst uitgesproken door een leerling van de jongensschool. Daarna nam burgemeester Jozef Vertessen het woord, die de nieuwe herder zeer welkom heette. Na deze plechtigheid kwam de stoet in beweg-

ing, ruiters gingen voorop, gevolgd door al de maatschappijen van de gemeente, voorzien van hun vlaggen. Zo langs de Lochtstraat naar de kerk toe, daar aangekomen, aan de ingang van de kerk werd nogmaals hulde gebracht door een meisje van de zusterschool en door de voorzitter van de kerkfabriek. In de kerk die prachtig versierd was, beklommen beurtelings de deken en de nieuwe pastoor de kansel om de mensen te bedanken voor het welslagen van dit feest.

Het zegenkruis

Onder de triomfboog hangt een kruis van 6 m hoog en 4 m breed; het werd geschonken door de parochianen in 1934, tijdens het ambt van pastoor Theuwissen en kapelaan Roozen. Op de uiteinden van het kruis vindt men:

De vier evangelisten, in het Nieuwe Testament en de vroegchristelijke literatuur de benaming voor diegenen die als zendelingen, en veelal als helpers van een apostel, het evangelie verkondigden. De evangeliën dienen zeker niet als biografieën te worden beschouwd. Veeleer moeten ze worden opgevat als geschriften, die verhalen van Gods bevrijdend handelen.

Johannes, feestdag 17 december, hij wordt afgebeeld als adelaar; met zijn broeder Jacobus de Meerdere was hij een der eersten die Jezus volgden. Hij is de schrijver van het vierde evangelie en van de Apocalyps of het boek der openbaringen, terwijl drie van zijn brieven in de H. Schrift zijn opgenomen.

Lucas, zijn feestdag is de 18de oktober, hij wordt afgebeeld als stier. De H. Lucas, geboren in Antiochië, was geneesheer, en werd na zijn bekering door de H. Paulus diens metgezel. Wij kennen hem als de schrijver van een der evangeliën en als de samensteller van het Schriftuurboek. De Handelingen der Apostelen; waarin hij het leven van de eerste Kerk beschrijft. Hij stierf in het Griekse Thebe omstreeks 150 na Christus.

Algemeen wordt aangenomen dat de evangelist Lucas eerst begraven lag in Griekenland, daarna werd overgebracht naar Constantinopel en van daaruit naar de basiliek van het Italiaanse Padua.

Mattheus, feestdag 21 september; hem werd de figuur van de gevleugelde mens toegekend omdat hij zijn evangelie inzet met de menselijke afstamming van Christus uit het huis van David. Voordat de H. Mattheus door Christus geroepen werd om hem te volgen, heette hij Levi en was tollenaar, d. i. een ambtenaar in Romeinse dienst, belast met het innen der belastingen. Terwijl de H. Mattheus het evangelie verkondigde in Arabië en Ethiopië, stelde hij het eerste der vier evangeliën samen. Zijn evangelie schreef hij hoofdzakelijk voor de joden. Vandaar dat hij met nadruk wijst op de voorspellingen uit het Oude Testament, die aan Jezus in vervulling zijn gegaan. Hij onderging volgens de overlevering de marteldood in Ethiopië.

Marcus, feestdag de 25ste april, wordt afgebeeld als leeuw. Hij, die een leerling van de H. Petrus genoemd werd, is de schrijver van een der vier evangeliën, door hem opgesteld naar hetgeen hij uit de mond van de H. Petrus gehoord had. De H. Marcus stierf de marteldood; zijn lichaam werd later overgebracht naar Venetië, waar de basiliek aan hem is toegewijd. Vermelden we nog, dat op 25 april een boeteprocessie gehouden wordt, waarbij de litanie van alle heiligen gezongen wordt, om Gods zegen af te smeken over de vruchten der aarde.

Een nieuwe torenspits

In 1935 werd de spits van de kerktoren van 25 m hoogte gebracht op 45 m. Dit was nodig omdat de nok van het kerkdak, sinds de vergroting van de kern, in het onderste gedeelte van de toenmalige spits van de toren uitmondde. De spits werd helemaal afgebroken en de torenmuur met 9 m verhoogd. In elk der vier muren werden galmgaten voor de klank van de klokken voorzien en vier grote ronde openingen voor het aanbrengen van de verlichte wijzerplaten van de torenklok. De oude torenmuur zag er erg gehavend uit. De onderkant van de toren, bezet met onregelmatige granietstenen vertoonde barsten en sommige stenen waren los, dat werd ook hersteld.

De aannemer die deze werken had uitgevoerd, was J. Jorissen van Hoeselt. Bij het afbreken van de oude torenspits kwam ook de torenhaan naar beneden.

Het is aan deze gebeurtenis dat Thomas Lathouwers het mooie gedicht had gemaakt met als titel

Dat zei de oude torenhaan.

Dit gedicht werd vermeld in het Belang van Limburg op 23 december 1935.
(hier enkele anekdoten uit dit gedicht):

De oude toren is niet meer, zijn kap werd afgebroken.
De voet verhoogd, een nieuwe spits is er nu opgestoken.
Het ijzeren kruis is afgedaan, het stond daar hoog met koperen haan.
Dien avond in de maneschijn, ging ik den haan bekijken.
Zeg kameraad, sprak ik hem aan, jij hebt er een en vijftig jaar gestaan.
De haan sprak: och beste man, u kende ik als kleine knaap,
gij diendet nog de misse, gij weet hoe ik wierd op 't kruis gezet.
Bij smid-Pie in de smisse, dan op een donderdag voor den noen
Na smeden en na boren, hebben ze 't kruis en mij omhoog getild
Op den herstelden toren enz...

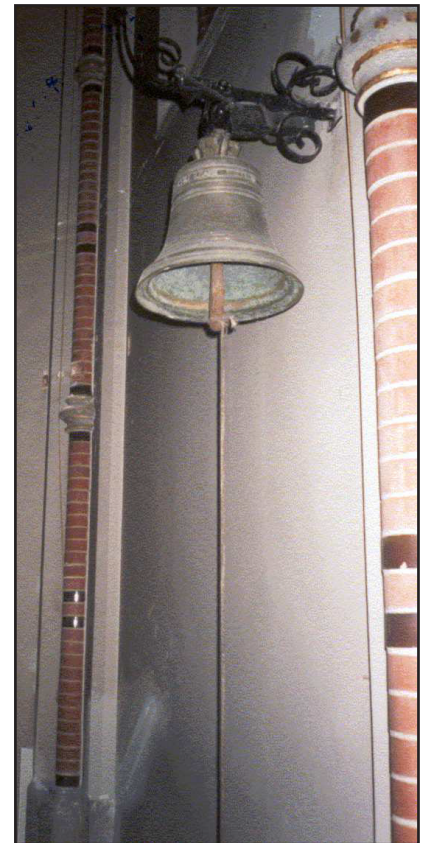
Op 3 november 1935 werd de laatste hand gelegd aan de toren, als ook drie grote wijzerplaten van het uurwerk, met een diameter van twee meter met verlichting.

Koorbel en klokken

Op het koor van de kerk hangt nog een zeer oude bel, die beroerd wordt bij het binnenkomen van de priester om de mis te lezen. Deze klok zou gegoten zijn in 1716, besteld door kapelaan Roozen en geleverd door het huis Dreesen in 1934.

De klok draagt volgend opschrift:

Fait à Liège, par Pierre le Vache: anno 1716.

In 1935 waren de kerkklokken bijna allen gebarsten. Een van de oude klokken werd vervangen door een zwaardere door toedoen van pastoor Theuwissen en tussenkomst van het gemeentebestuur. De tekst bleef behouden, er werden de volgende namen bijgezet;

R. D. Arthur Thewissen
D. Josephus Vertessen, burgimagister
Eigenbilzen 1935

Deze klok werd gegoten door het huis Michiels van Doornik en plechtig gedoopt op 6 november 1936 door Paquay, pastoor deken van Bilzen. De peter van de klok was burgemeester Jozef Vertessen en de meter zijn vrouw Maria Withofs. Ze werd tijdens de oorlog door de Duitsers uit de toren gehaald, en kwam nooit meer terug.

In 1940 zorgde pastoor Theuwissen voor een nieuw hoofdaltaar en twee zij altaren. Ze zijn vervaardigd uit marmer. Het hoofdaltaar werd bekostigd door de kerkfabriek en de giften van parochianen. Van de twee zijaltaren werd het altaar van St.- Jozef geschonken door Jan Withofs, uit de Beekomstraat en het altaar van O.-L.-Vrouw door Marcel Lambert Moors, gehuwd met Katrien Meesters de dochter van Cornelis de Veldwachter (Boy) het was hij die de historische woorden “TREG AON DE BREG” uitsprak.

In eerste instantie stond de preekstoel tegen de hoofdpilaar van het koor aan de epistelkant. Hij was voorzien van een gegraveerd klankbord. Aangezien de kerk op akoestisch gebied omwille van zijn hoog gewelf, geen voldoening gaf, had pastoor Theuwissen het klankbord doen vervangen, zodat de stem van de predikant beter hoorbaar was.

Nu na de verbouwen van onze kerk staat de preekstoel weer terug op zijn oorspronkelijke plaats, waar zo een pronkstuk mag gezien worden.

Onder de pastoor Theuwissen kwam ook een scheuring in het katholiek onderwijs. In 1935 werd op kosten van enkele weldoeners een nieuwe katholieke school gebouwd op grond van de familie Lathouwers in de Winkelomstraat tegenover de pastorie. Het is aan pastoor Meekers te danken dat het geschil tussen de vorige pastoor en de aanhangers van de in 1935 opgerichte katholieke school in 1950 tot een verzoenend en bevredi-

gend einde werd gebracht. De school die uit twee klaslokalen voor jongens bestond, werd naderhand omgevormd tot parochiaal centrum waar nu allerhande vergaderingen en feestelijkheden kunnen plaats vinden.

Op 10 mei 1940 brak de oorlog uit en werden de kerk en het kerkhof gebombardeerd door de Duitsers. Alle ruiten en de leien van het dak en de toren werden stukgeslagen. De marmeren altaren, de biechtstoelen en het zegekruis bleven bij wonder ongeschonden. Het koor, de dwarsbeuk, de middenbeuk en de zijbeuken waren bezaaid met brokstukken van glas, leien en bakstenen. De 13de en de 14de statie van de kruisweg werden erg beschadigd.

Tijdig kon pastoor Thewissen, bijgestaan door een zuster van het klooster, het H. sacrament nog in veiligheid brengen. Bijna alle inwoners waren op de vlucht geslagen, ergens tot de dorpen in het zuiden van onze provincie, waar ze dachten veilig te zijn. Na twee tot drie dagen keerde de meeste mensen terug. Bij hun thuiskomst werden er plunderingen vastgesteld.

In volle oorlog, in 1941, werd hier kapelaan J. Janssen benoemd. Zijn zorg voor de kinderen waarvan er velen ondervoed waren, lag hem nauw aan het hart. Na de oorlog, in het begin van 1945, werd hij aangesteld tot kapelaan van de St. Quintinuskkerk van Hasselt. Met pastoor Meekers heeft hij met veel opofferingsgeest de last en het leed gedragen waarvan de inwoners het slachtoffer waren.

Op 26 januari 1942 stierf pastoor Theuwissen hier in Eigenbilzen en werd eveneens begraven tegen de kerkmuur.

Bij zijn begrafenis werd er tijdens de kerkdienst een brief voorgelezen van Mgr. Rutten bisschop van Luik, waarin hij de nadruk legde op de verdiensten van deze herder.

De homolie werd voorgelezen door E.H. Victor Vrancken, deken van Bilzen.

Namens de kerkfabriek werd door de voorzitter Jozef Bollen een hulde- en dankbrief afgelezen, wijzende op al hetgeen door pastoor Theuwissen werd verwezenlijkt.

JEZUS   MARIA   JOZEF

†

Priesters en geloovigen. gedenkt de ziel van zaliger
EERWAARDE HEER

ARTHUR THEWISSEN

*Geboren te Houthalen 18 April 1882
Priester gewijd te Luik 1906
Kapelaan te Luik St Marguerite 1906
Kapelaan te St Truiden Begijnhof 1910
Pastoor te Groot-Loon en Rector der Eerw. Broeders
te Borgloon 1919
Pastoor te Eigenbilzen 1933, waar hij zijn schoone ziel
den Heer weergaf op 26 Januari 1942.*

" Die Christus zoeken, bezitten den vrede en de barmhartigheid .. met deze woorden eindigde Hij zijn laatste geestelijke lezing in het boek " Een met God van Dom Marmion ...

" Die Christus zoeken... Heel zijn leven was een zoeken Christus te doen heerschen in zijn eigen leven en rondom Hem... Hem hooren in predikatie, biechtstoel, bij de zieken was Kristus zien, was Kristus hooren...

" Bezitten den vrede .. vrede brengen onder de menschen, de wereldvrede daar bad hij voor, offerde Hij... deed bidden en offeren en midden van de moeilijkheden gaf Hij uiting van diepen zielevrede... altijd een " in Gods naam .. " zooals God het wil ...

" En de barmhartigheid .. barmhartig en goed voor de kinderkes, de armen en vooral de zieken die Hij liefhad... voor hen was zijn laatste uitgaan om hen voor te bereiden tot de Maandelijksche Communie.

En vurige godsvrucht tot het H. Hart van Jezus, en een kinderlijk betrouwen tot O. L. Vrouw voedde zijn eigen geestelijk leven en deelde Hij ruimschoots mee in de parochie door zijn ijver voor de bonden van 't H. Hart en de toewijding aan O. L. Vrouwe.

Bemide parochianen en al degenen wier zieleheil me ooit is toevertrouwd geweest : Gij zijt getuigen geweest van de liefde, die ik U steeds toedroeg. Ik vraag U slechts een gebedje weer. In den Hemel zal ik over U blijven waken !

Dierbare familieleden, tot weerziens in den schoonen Hemel, waar ik vader, moeder, zuster heb teruggevonden voor wie ik iederen dag van mijn priesterleven evenals voor U gebeden en geofferd heb. Gaat gij verder met voor ons te bidden.

Drukk. L. Stulens, Eigenbilzen

De vernielingen aan het dak van het schip tijdens WO II.

Een getuigschrift, ondertekend door burgemeester Jozef Vertessen.

Ondergetekende, burgemeester der gemeente Eigenbilzen, bevestigt dat. De genaamde Emiel Verlinden - korporaal 11de Linierement - 11de Compagnie van het Belgische leger geboren te Keerbergen provincie Brabant - te Eigenbilzen, gesneuveld is op 11 mei 1940 en er begraven werd. Op verzoek van de ouders wordt hiermee gevraagd het lijk te mogen opgraven en te begraven in zijn geboortedorp door de zorgen zijner familie.

In opvolging van E.H. Theuwissen werd **E.H. Meekers** aangesteld als pastoor van Eigenbilzen.

Meekers Jozef werd geboren te Bree op 5 maart 1897 en priester gewijd te Luik op 28 maart 1921. eerst was hij leraar aan het college te Visé, vervolgens leraar aan de regentenschool te St.Truiden en daarna kapelaan te Peer.

In 1942 werd hij aangesteld door Mgr de bisschop als opvolger van pastoor Theuwissen.

Hij was een zeer begaafd en verstandig priester, was ook technisch zeer handig, hij herstelde radio's als de beste vakman.

Na de bombardementen op de kerk werden door enkele werklieden van de gemeente opruimingen gedaan in de kerk en er werden ook gewone glazen ingezet.

Na de oorlog werden ook de drie nieuw geschilderde glasramen in het koor geplaatst, ze waren uit veiligheid tijdens de oorlog bewaard in de kelder onder de sacristie. Zij waren ontworpen door Van Hevele uit Gent. Het middelste stelt Christus-Koning voor, het rechter O.L.V. Ontvangenis en het linker, Johannes de Doper. De toenmalige pastoor was E.H. Jozef Meekers en G. Withofs-Broeders burgemeester, J. Withofs-Swennen voorzitter kerkfabriek.

De kinderen Willem Swennen-Martens en G. Swennen-Coenegrachts waren bij de schenkers.

De E. H. Meekers liet in 1942 de leerlingen van de vakschool van het H. Hart van Hasselt 12 mooie lusters smeden die hij zelf ontworpen had.

Twee grote lusters werden opgehangen in de dwarsbeuk, tussen twee hoofdpilaren, tien kleine tussen de pilaren van de middenbeuk. Voor de uitvoering van de elektriciteitswerken kon de pastoor beroep doen op Withofs Gerard, gemeente elektricien.

In 1944 na de oorlog stond onze pastoor nog enkele beproevingen te wachten namelijk;

a. het tehuis voor weeskinderen op het kasteel van Zangerij. In de maand januari van 1944, werd er een tehuis voor kinderen, in het kasteel van Zangerij opgericht. De eigenaar, baron de Lamberts had het kasteel verlaten en was te Brussel gaan wonen. De bewaking van het kasteel had hij toevertrouwd aan Cornelis Stulens (1892-1961).

De oorlogsschade opgelopen tijdens WO II.

De inboedel van het kasteel bevond zich in de kelders waar Cornelis toezicht op had. E.H. Bernard Claesen, oud bestuurder van de technische school van St. Jansberg te Maaseik, werd als rector van het kindertehuis, door Mgr Kerkhofs bisschop van Luik aangesteld. Alles verliep er rustig, tot op de dag dat de geallieerden landen in Normandië; op 2 september 1944 kwam het bevel tot inkwartiering van de Duitse soldaten in het kasteel. Op de dag van de bevrijding, 8 september werd het kasteel ingenomen door de weerstanders en de witte brigade, er werd veel gestolen en vernield tot zelfs in de kelders waar de inboedel van de kasteelheer waren opgeborgen. Ook veel burgers uit de omgeving hebben zich schandalig gedragen en zich aan plunderingen schuldig gemaakt.

b. de ontvoering van talloze parochianen.

het waren droevige en zware tijden voor pastoor Meekers. Op 14 september 1944 werden talrijke parochianen uit hun huizen gehaald en weg gevoerd. Pastoor Meekers als parochie herder zat tussen twee vuren en probeerde het leed te verzachten van de getroffen families.

c. de ontploffing van een vliegende bom in de tuin van de pastorijs. In februari 1945, ontplofte de laatste V bom, dicht bij de pastorijs die zeer toetgetakeld werd. Ook de huizen van de jonge gezinnen Meesters en Collas werden grotendeels vernield. Het zoontje Paul van het gezin Pierre Meesters - Broeders, nog geen vier jaar oud, verloor er het leven. Bij al die gebeurtenissen stond pastoor Meekers vooraan in de bres om te troosten en een helpende hand toe te steken.

In 1945 kreeg pastoor Meekers versterking, **Lanckohr Jozef**, geboren op 1 augustus 1918 werd hier aangesteld als kapelaan. Hij was geboren te Cadier en Keer (Nederlands Limburg).

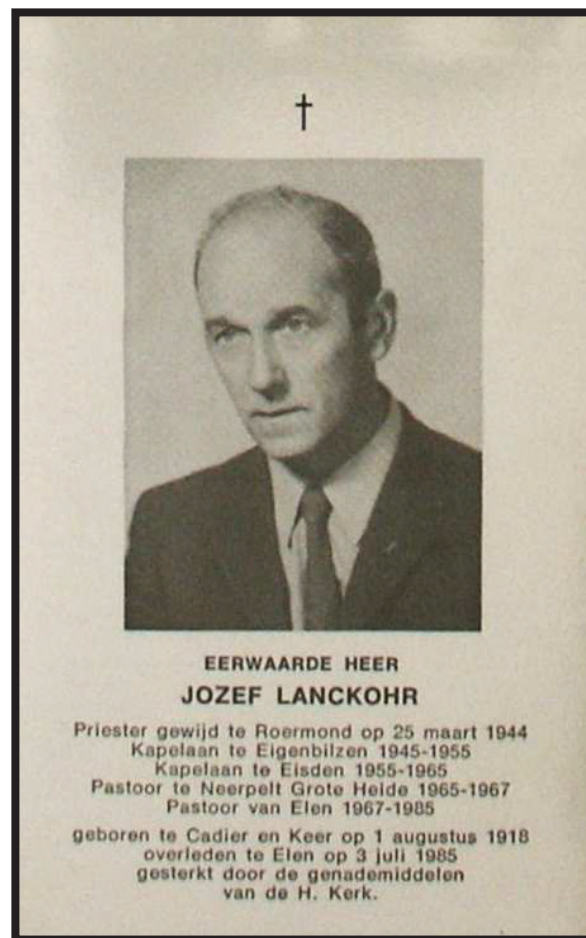
Lanckohr was de man die zeer kort bij de jeugd stond, hij kon voetballen en schaatsen als de beste, hij genoot veel respect van de jeugd.

Hij verbleef hier 10 jaar samen met pastoor Meekers, beiden verlieten ons op het einde van 1955. E.H. Lanckohr werd eerst kapelaan te Eisdendorp, daarna pastoor te Grote-Heide (Neerpelt).

Daarna als pastoor te Elen waar hij overleed op 3 juli 1985.

Pastoor Meekers die zeer muzikaal was, en zelfs een goede stem had, zorgde ieder jaar met kerstmis voor een kerstcantate, die opgevoerd werd door de schoolkinderen, onder leiding van hem zelf en Jan en Maria Nivelles (zus en broer).

Er werden trappen gemaakt met fruitkisten zo hoog dat ze boven

het kruis van het altaar uit kwamen. Dit geheel werd afgedekt met witte doeken, op ieder kist stond een engeltje met grote witte kaars in karton. Voor de communiebank lagen schoolkinderen verkleed als herders zomaar op de grond. Op zeker moment kwam de grote engel (Lisette Hendriks) de geboorte van Jezus aankondigen en beklom de trappen tot helemaal boven en zong dan de mooiste kerstliederen, begeleid door viool, cello, contrabas en orgel. Tijdens het zingen van de kerstliederen stonden de herders recht en brachten het kindje Jezus naar de kribbe waar ze hun stemmen lieten horen. Dit alles gebeurde voor de middernachtmis, die begon om 23.30uur, er was dan bijna geen plaats meer in de kerk voor de telaarcomers.

In 1953 werden drie nieuwe klokken aangekocht omdat de andere gebarsten waren. De eerste, de grootste, weegt 1.800 kg; ze hangt in het midden en draagt als opschrift:

Maria wees gegroet
O! die daar zijt
Ene uit al gebenedijt.

Peter was Arnold Steegen, en meter Catharina Jans, Wwe Lathouwers.
Pastoor was de E.H. Meekers.
Voorzitter kerkfabriek: Jozef Bollen.
Deze klok draagt ook nog volgende Latijnse tekst:

Bello cruenta, vi hostili delata
Major graviorque surrexi subsequenti
In pace. Eigenbilzen 1953.

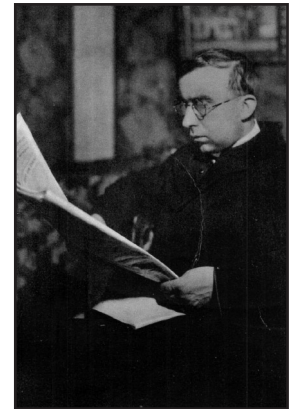
Vertaling van de Latijnse tekst:

Na een wrede oorlog, door de vijandelijke macht
vernield, herrijs ik groter en statiger
in de daarop volgende vrede.

Op de onderkant stond de naam van de klokkengieter, P. Bauwens Goossens; als toon: RE.

De tweede, hangende aan de kant van de Hartenberg, weegt 1.400 kg en draagt als opschrift:

H. Ursula, Maagd en Martelares
Patrones van Eigenbilzen
Help ons ook, zo niet ten bloede
Jezus dienen, nimmer moede,
Vooraleer onze laatste zucht
Stervend naar de hemel vlucht
Eigenbilzen A. D. 1953.

Klokkengieter, P. Bauwens Goossens; als toon FA
Peter was Leonard Withofs en meter Margareta Swennen (Van Roey), pastoor Meekers, kerkraad Jozef Bollen, voorzitter, leden Ernest Cielen, August Swennen, Gerard Withofs, Isidoor Jadoul, koster Jan Swennen.

De derde, de kleinste, hangt aan de kant van de kerk en weegt 525 kg.

Het opschrift van de voormalige klok werd behouden (zie boven).

Fusa sono grata
Sum Landrada vocata
Sint me pulsata
Procul hinc mala
Cuncta fugata
A. D. 1953

Klokkengieter, P. Bauwens Goossens; als toon LA.
Peter was René Goris en meter Maria Withofs- (Vertessen).

Pastoor Meekers die al jaren onder een wankelende gezondheid leed, zag zijn toestand zienderogen verslechteren.
Hij verliet de parochie op 27 december 1955 om op rust te gaan

in zijn geboortedorp Bree. Zijn parochianen brachten hem een hulde in de gemeentezaal, als geschenk ontving hij een draagbaar altaar en wit misgewaad. Hij is overleden op 22 oktober 1963 en werd begraven te Bree.

Door de archiefwet van 24 juni 1955 was men genoodzaakt het archivalisch patrimonium van onze oude instellingen veilig te stellen en onder de gunstigste omstandigheden te bewaren. Het archief van de kerkfabriek werd op 22 januari 1998 naar het Rijksarchief te Hasselt verhuisd.

Onze parochie was toe aan een nieuwe pastoor door het vertrek van E.H. Meekers.

Nassen Jozef, geboren te Martenslinde op 13 december 1909. Hij werd priester gewijd te Luik in 1935. Achtereenvolgens was hij kapelaan te Kinrooi, leraar aan het college te Genk en kapelaan te Lanaken.

Pastoor Nassen kwam in Eigenbilzen aan, de 6de september 1955, maar werd definitief tot pastoor benoemd de 15de januari 1956.

Van pastoor Nassen mogen we wel zeggen dat hij een werker was; hij deinsde niet terug om zelf een spade, truweel of verfborstel ter hand te nemen. Zijn eerste werk was, de geluidsinstallatie in de kerk vervangen door het systeem Icorat - klankzuilen. Op 21 september 1956 was de geluidsinstallatie voltooid. Ze bestond uit een geluidsversterker en microfonen op altaar en preekstoel. De totale kostprijs bedroeg 20.760 Bfr.

Onze pastoor oordeelde dat er een moderne verwarmingsinstallatie tot stand moest komen. Bij de inschrijving voor het uitvoeren der werken kwam de firma Usinex in aanmerking voor de som van 232.000 Bfr.

Bij het uitvoeren der grondwerken deden zich grote moeilijkheden voor. Op zo'n vijf meter van de communiebank zat nog een muur van zo'n 80cm breedte, heel waarschijnlijk nog een restant van de schuin lopende koormuur van de vorige kerk. Men was genoodzaakt een gedeelte van de vloerstenen van het koor en de middenbeuk op te breken, om er eerst gangen te graven en dan buizen in te leggen. Door het graven van die gangen werden er resten van lijken bovengehaald, (knoken) die minstens twee of drie eeuwen geleden in het koor van de eerste kerk waren begraven. Die gangen werden gegraven tot bijna achter in de kerk, het zijn nog steeds de zelfde roosters die er nu nog zijn. Eind oktober waren de werken voltooid. Het materiaal kostte 10.000 Bfr. De daglonen werden niet geteld; die werden uitgevoerd door de gemeentewerklieden (Jan Broux en Jean Hubrechts) en behulpzame buitenstaanders (zelfs kinderen werden aangesproken, die konden gemakkelijk door die kleinere gangen kruipen). Met Kerstmis 1956 werd voor het eerst een kerststalletje met kribbe, ezel en aanbidders onder de lindeboom aan de grote ingang van het kerkhof opgetimmerd.

Foto bij de opening van het schoolgebouw op de Locht

Na het heengaan van kapelaan Langhohr in 1955 stond de kapelanijs leeg. Er was nu plaats voor pastoors op rust, die nog nuttig waren in de parochie en de pastoor van dienst konden zijn. In 1957 deden zij hun intrede hier in onze parochie.

Het waren de **gebroeders tweeling Meeuwissen** Jozef, geboren te Maaseik op 22 januari 1884 en overleden op 29 maart 1960. En Henri hij overleed te Tongeren waar hij nog aalmoezenier was in de gevangenis. Want na het overlijden van zijn broer Jozef verliet ook Henri onze parochie en ging in Tongeren wonen waar hij ook overleed in 1966.

JEZUS ! - MARIA ! - JOZEF !

Bid voor de zielerust
van de Zeer Eerwaardé Heer

JOSEPH MEUWISSEN

geboren te Maaseik op 22 januari 1884,
priester gewijd te Luik op 25 mei 1907,
kapelaan te Charleroi (St-Christophe) 1907,
kapelaan te Hasselt (St-Quintinus) 1911,
pastoor te Kerkom 1926,
rustend pastoor te Eigenbilzen november 1957,
en aldaar zeer godvruchtig in de Heer overleden, voor-
zien van de laatste H.H. Sakramenten der stervenden en
de Pauselijke Zegen « in articulo mortis »
op 29 maart 1960.

Een heilig priester is uit ons midden heengegaan.

Vijftig jaren stond zijn leven onafgebroken in dienst van God en van de zielen. De kristelijke liefde vond in hem haar heerlijkste verwezenlijking.

Voor alles was hij priester : man van gebed en versterking, die in zijn heilige taak voor ons allen een voorbeeld is geweest van trouwe plichtsvervulling. Daarenboven was hij een edel mens, die in zijn ongekunstelde eenvoud voor allen goed kon zijn, steeds opgeruimd van gemoed, altijd bereid om dienst te betonen. Al zijn parochianen telden bij hem evenveel ; jong en oud, arm en rijk. Maar zijn genegenheid ging toch vooral naar de gezinnen waar beproeving was : wat 'n troost en 'n opbeuring was zijn bezoek voor z'n dierbare zieken.

De beproeving kwam ook voor hem. Grootmoedig heeft hij het offer aanvaard en Gods Wil aanbeden.

De zending, o Heer, die Gij mij opgelegd hebt, heb ik volbracht, en nu kom ik tot U. (Joan. XVII, 4.)

Oud-parochianen van Kerkom, gij hebt hem bemind, verlaat hem niet vooraleer hij het Huis des Heren ingetreden zij. (H. Ambr.)

Eerwaarde Heerbroer, gedenk mijner aan het altaar ;

JEZUS

MARIA

JOZEF

Gedenk bij de H. Eucharistieviering en
in uw gebeden de ziel van zaliger

**ZEEERWARDE HEER
JAN GOOSSENS**

Geboren te Mopertingen op 4 december 1881.
Priester gewijd te Luik op 25 mei 1907.
Professor in het Gemeentelijk College te
Berlingen in 1907. Kapelaan te Tessenderlo in
1914. Pastoor te Valmeer in 1928. Rustend
pastoor te Eigenbilzen en te Riemst sedert
1961.

Zacht in de Heer ontslapen te Mopertingen
op 4 november 1971, gesterkt door de genade-
middelen van onze Moeder de H. Kerk.

• Welkom, gij goede en getrouwe die-
naar, over weinig zijt ge getrouw ge-
weest, over veel zal ik u aanstellen,
treed binnen in de vreugde van de
Heer. » (H. Evangelie)

Met Pastoor Goossens verdwijnt een ver-
trouwde figuur uit ons midden. Zijn rijzige
gestalte, zijn innemende goedheid dwongen
eerbied en hoogachting af. Zijn ijzersterk ge-
stel scheen onverwoestbaar. In 1967 mocht
hij zijn diamanten priesterjubiläum vieren. Hij
was een goed priester, een trouwe vriend.
Wat hem vooral kenmerkte was : zijn levens-
blijheid, zijn aangeboren zin voor oprechtheid
en eenvoud, zijn gulheid tegenover iedereen,
maar vooral jegens zijn confraters in het
priesterschap. Gedurende meer dan 50 jaar
stelde hij de rijke gaven van zijn geest en
hart ten dienste van God en van de Kerk.

In 1961 zou pastoor **Jan Goossens** uit Mopertingen zijn intrek doen in de kapelanijs, hij werd geboren te Mopertingen op 4 december 1881 en overleed te Mopertingen in zijn geboortehuis, op 4 november 1971.

Van 1966 tot 1970 werd pastoor Nassen bijgestaan door kapelaan **Jozef Colmont**, tevens leraar aan het St.Lambertus college te Bilzen. In 1970 werd hij tot pastoor benoemd te Martenslinde.

In 1970 werd de heer **Jozef Serdons** aangesteld tot coadjutor van pastoor Nassen. Als missie-animator was hij bovendien belast met het werk der missionarissen. In 1972 verliet hij onze parochie om zich alleen met het missiewerk bezig te houden. En zo kwamen we hier weer zonder kapelaan te zitten.

Maar in 1972 was pastoor **Godfried Swennen** hier op rust sedert 1968 en had zijn intrede gedaan in het huis van zijn neef Jan Swennen in de Eendenpoel met zijn ongehuwde zuster Cornelia. Om familie aangelegenheden zou dit huis verbouwd worden. Pastoor Nassen, stelde hem voor zijn intrek te nemen in de kapelanijs. Pastoor "Frieke" in de volksmond werd geboren te Eigenbilzen op 25 april 1894, en werd priester gewijd in 1923. Achtereens volgens was hij:

Kapelaan te Opglabeeck in 1923

Pastoor te Bommershoven in 1940

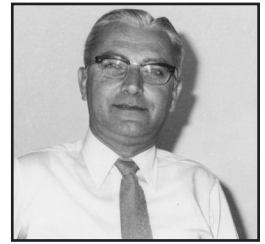
Pastoor te Rotem van 1953 tot 1968.

Onze ere pastoor Swennen, was stichter en proost van de katholieke bond van gepensioneerden. Hij overleed te Bilzen in het ziekenhuis op 6 februari 1986 en werd begraven te Eigenbilzen op woensdag 12 februari. Hij was de laatste vaste bewoner van de kapelanijs. In september 1981 ging jeugdbeweging Em en Jee van start als een fusie van K.S.J., de vroegere meisjes - chiro plus de jongens tot 12 jaar, en de K.S.A. In september 1988 was de opening van hun nieuw lokaal "de gerestaureerde kapelanijs" aan de Dorpsstraat, ze werd herdoopt als "Vives".

Op 12 en 13 mei 1958 werden de stoelen die eigendom van de gelovigen waren, uit de kerk verwijderd en vervangen door 450 van een gelijkvormig type, geleverd door firma Declercq van Komen voor de som van 113.860fr. De kerk kreeg gratis 10 zitstoelen en 6 zitstoeltjes voor de misdienaren.

In het jaar 1958 werden de eiken ingangsdeuren afgesloten. Voortaan zouden de gelovigen binnenkomen door de oude ingangsdeur onder de toren. De doopvont zou nu moeten worden verplaatst en het gesmede hek dat het portaal onder de toren van de kerk scheidde, diende nu als afsluiting van de doopkapel.

In 1958 werd het beeld van O. L. V. van Banneux, geschonken door Thomas Meers, werd achter in de kerk geplaatst. Het beeld werd de 11de mei 1958 door de E. H. deken van Bilzen

gewijd. Ze staat momenteel niet meer in de kerk (reden te veel beelden in de kerk).

In 1959 werd op de Locht een stuk grond gekocht van 37 are van de familie Theunissen-Schiepers om een kleuterschool te bouwen. Het was een laag liggend stuk grond, er zou aanvulgrond moeten aangebracht worden. Aannemer Oosterbosch van Martenslinde was in die tijd de Dorpsstraat aan 't betonneren, 350 vrachtwagens grond werden aangebracht om op niveau hoogte te komen. Op 6 juli 1959 werd er begonnen aan de bouw alleen door bereidwillige handen. Nog geen twee maanden later, op 6 september werd de school reeds ingewijd door deken Vrancken van Bilzen. Voor de

Rechter zij-ingang van de kerk

kleuters van de Locht was dit een stap vooruit met een school kort bij huis.
In het voorjaar van 1961 werden op kosten van de dienst voor oorlogsschade herstel-
lingswerken uitgevoerd door aannemer Jaak Vangronsveld van Eigenbilzen.

Op 15 januari 1962 beginnen de gebroeders Ariën van Paal met de schildering van de kerk.
Al het vroegere schilderwerk, aangebracht op de binnenmuren van de kerk, bijzonder van het
koor dat zeer rijkelijk was, alsook al de schilderijen van de dwarsbeuk en de medaillons van
de middenbeuk, de twaalf apostelen verdwenen onder een laag nieuwe verf.

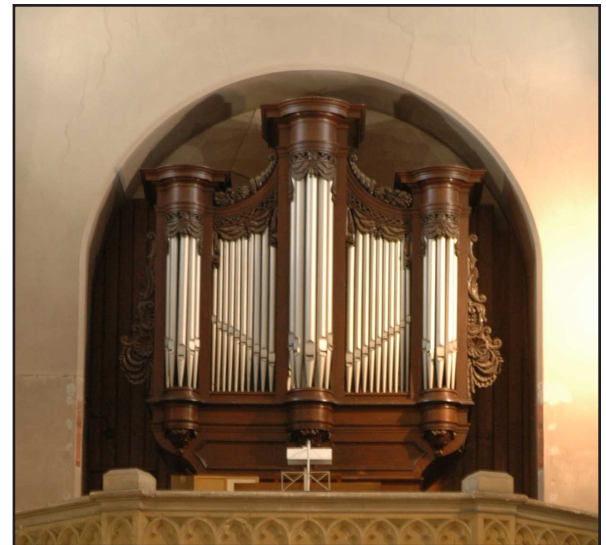
Ook de beelden van de heiligen, op zekere hoogte tegen de kerkpilaren geplaatst, werden
weggenomen en op andere plaatsen gezet.

Toen men bezig was met de schildering van de kerk, werd door de firma Frère van Lo in
de toren gewerkt aan de elektrische installatie, bestemd voor het luiden van de klokken. Het
moederuurwerk kreeg een plaats in de sacristie.

De kosten gedragen door de parochie waren:

Elektrificatie van de klokken	39.350
Automatisch torenuurwerk	39.100
Automatische synchronisatie klokken	5.000

Totaal	83.450 Fr.

Het oude orgel, gebouwd in 1852 door
Arnold Clerinx, verkeerde in 1963 in een
erbarmelijke toestand. Het restauratiewerk
werd toevertrouwd aan de firma Verscheuren
van Tongeren. Het werd een orgel volgens
het systeem van de elektrische sleepladen
met toevoeging van bijkomende spelen, 19 in
totaal. Op Palmzondag, 7 april 1963, werd
het herbouwde orgel door de E. H. kanunnik
Vrancken, deken van Bilzen, gewijd.
Het orgel werd bespeeld door Winnie Moer-
mans, organist in de St. Bartolomeuskerk te
Luik.

Van 1955 tot 1966 heeft pastoor Nassen zonder kapelaan gezeten. De kapelanij werd in die tijd bewoond door rustende priesters.

In 1966 werd E.H. Colemont aangesteld als kapelaan te Eigenbilzen, hij bleef wel les geven aan het College te Bilzen.

Hij werd geboren te Hasselt op 29 april 1926, zijn ouders woonden te Kermt want zijn vader was toen burgemeester te Kermt.

Deed zijn humaniora in het St. Jozefcollege te Hasselt, hij volgde er Grieks - Latijns, op zijn achttiende volgde hij het seminarie te St. Truiden. In de bevrijding werd hij twee en een half jaar ziek en kon toen niet naar school, dan opnieuw begonnen maar na vijf maanden zou hij weer hervallen in zijn ziekte. Voor zijn gezondheid zou hij zijn studies in Sion Zwitserland in twee talen Frans en Duits verder zetten, hij was toen reeds verantwoordelijke voor de 4de theologie. Door bisschop Kerkhofs van Luik werd hij priester gewijd op 20 juli 1952, een week later deed hij zijn eremis in de H. Hartparochie te Hasselt. Een dag later huwde zijn zus Thérèse met Jozef Coolen, deze mis werd gecelebreerd samen met onze nieuwe priester en door Mgr Lemmens uit Roermond. Nog datzelfde jaar bij het begin van het nieuwe schooljaar werd hij aangesteld aan het college te Visè waar hij Latijn, Grieks, Geschiedenis en Godsdienst doceerde en dat tot in 1955. Vandaar uit verhuisde hij naar het college van Bree waar hij Latijn, Grieks, Frans en Godsdienst onderwees en dat tot 1963. Op 25 januari 1959 werd er te Bree de A.A. bond opgericht onder leiding van priester Paasmans en priester Colemont die later door gans onze provincie opgevolgd werd. Hij was ook stilletjesaan bezig zich voor te bereiden om zijn diensten te verzekeren in een parochie. In 1963 zou hij les gaan geven in het St. Lambertus college te Bilzen en wel aan de 3de Latijnse. Hij woonde nog steeds bij zijn ouders te Kermt, maar toen deze verhuisden naar een rusthuis was hij op zoek naar een parochie als kapelaan, zo was hij dan in Eigenbilzen aangeland.

Aan hem heeft de kleuterschool op de Locht (die door pastoor Nassen met hulp van vrijwilligers werd opgericht) het groot H. Hartbeeld te danken dat er prijkt op de speelplaats. Dit beeld is afkomstig van het klooster van de paters Jezuïeten te Alken.

Volgens onze kapelaan was pastoor Nassen een strenge maar eerlijke pastoor, en heeft veel geleerd van hem. Onze kapelaan deed de meeste huisbezoeken en kreeg ook de mannelijke jeugd onder zijn hoede, was zeer begaan met de zieken en oude mensen, misde ook graag in het verleden en reisde veel naar vreemde landen, hij was o.a. 11 keer in Israël geweest.

In 1970 werd kapelaan - leraar Colemont benoemd tot pastoor van Martenslinde.

Het volkshuis (het remisegebouw van de kasteelheren van Zangerij), zou hervormd worden

tot bibliotheek. Hiermee werd begonnen in augustus 1965, op de bestaande vloer werd een nieuwe bevloering aangebracht, allemaal vrijwilligers die hier werk leverden. In de maanden februari en mei van 1966, kwamen de eerste meubels toe. Het aantal boeken bedroeg ca 2.500. de bibliotheek werd ingehuldigd op 18 november 1966, ze floreerden dank zij de inspanningen van pastoor Nassen en Alidor Broux.

Op 11 december 1966 werd voor het eerst in onze kerk een mis opgedragen met tv - uitzending voor de overleden mijnwerkers - brancardiers.

In 1970 werd kapelaan Colmont benoemd tot pastoor te Martenslinde, maar was nog steeds leraar. Zelfs het college van Tongeren had hij nog bij gekregen. In Martenslinde was hij pastoor tot in 1990, in 1989 stierf zijn moeder die 22 jaar bij hem gewoond had. In 1990 werd hij aangesteld tot pastoor te St. Maartens Voeren tot in 2006. Van daaruit zou hij het rustiger aan gaan doen en verhuisde naar een senioren residentie "Ter Rooier Heide" Rooierheidestraat nr.96 nr. 48 te Diepenbeek waar hij een welverdiend luxe leventje leidt, en nog in een goede gezondheid verblijft.

Kapelaan Colemont werd vervangen door Serdons Jozef, geboren te Groot - Gelmen op 7 februari 1929. Priester gewijd te Luik op 8 december 1954. leraar aan het St; Jan Berchmans - college te Genk. Missionaris te Cuba en

vandaar, hier in onze parochie aangesteld als kapelaan in 1970. In 1972 verliet hij Eigenbilzen om zich meer met de missie werking bezig te houden. En werd nog pastoor te Heppen en Wilderen. Ging op rust te St. Truiden en Nieuwerkerken was nog op beide plaatsen meewerkende priester.

Hij overleed te Nieuwerkerken op 23 november 2007.

In 1972 werden nieuwe elektrische kabels en een schakelbord aangebracht aan de elektrische - installatie van de kerk.

Door de firma Geerinckx uit Turnhout werd gans het dak van de kerk nagezien en zo nodig vernieuwd.

In 1975 werden nieuwe moderne glasramen onder en boven in de zijbeuken geplaatst. De meeste werden geschonken:

De eerste twee aan de dorpskant door Joannes Vangronsveld

het derde door Thomas Meers

het achterste door Paul Jans

het eerste aan de Lochtkant door Godfried Meesters

het tweede door Francis Vansichen - Meesters

het derde door Thomas Meers

de andere door de kerkfabriek.

De twee glasramen in de zijbeuk werden later ingezet.

In 1975 werd een mooi houten altaar ontworpen en gebouwd door Steegen Thomas en zijn zoon Arnold. Voor de bouw hiervan hebben ze talentvol gebruik gemaakt van de vroegere beeldhouwde communiebank.

De bouw van de winterkapel in 1975

Onze kerk was veel te groot om elke dag te verwarmen, aangezien dat maar enkele tientallen mensen in de week de mis bijwoonden. Men was genoodzaakt om er een oplossing voor te vinden, er waren twee mogelijkheden. De sacristie of een winterkapel te bouwen. Twee winters hebben we in de sacristie de mis opgedragen, maar men stelde vast dat die te klein was.

Tegen het bibliotheekgebouw, achter de kerk gelegen, mits enkele aanpassingen en goede hulp was het mogelijk een kleine kapel te bouwen.

Terwijl men nog volop bezig was met het afwerken en inrichten van de winterkapel, zou pastoor Nassen een aanvraag tot ontslag in gediend hebben bij de bisschop. De wens van de pastoor was om over een kleinere parochie te mogen beschikken. De keuze viel op St-Huibrechts-Hern, een parochie van ongeveer 600 inwoners, terwijl Eigenbilzen er meer dan 2.200 telde.

Eind 1975 gaf pastoor Nassen zijn afscheidstoespraak waarna hij tegen wil en dank talrijke mooie geschenken aanvaardde. Pastoor Nassen overleed te Bilzen in het St. Martinus ziekenhuis op 20 december 1994.

Eerwaarde Heer
Jozef NASSEN

Gelovend in de Verrijzenis
en het eeuwige Leven
blijven wij denken aan

Eerwaarde Heer Jozef NASSEN

*Priester gewijd te Luik op 29 juni 1935.
Kapelaan te Kinkempois (Luik) van 1935 tot 1940
en te Lanaken van 1940 tot 1955.
Pastoor te Eigenbilzen van 1955 tot 1975
en te Sint-Huibrechts-Hern van 1975 tot 1987.
Rustend pastoor te Bilzen vanaf 1987.*

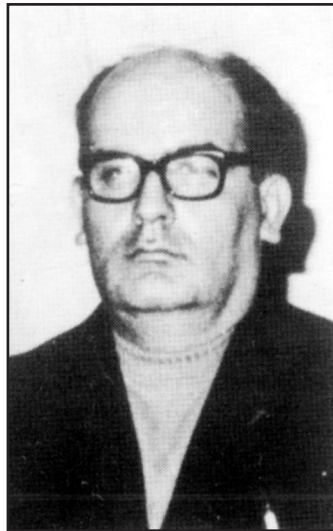
Geboren te Martenslinde op
13 december 1909 en onverwachts
in de Heer ontslapen in het
Sint-Martinusziekenhuis te Bilzen
op 20 december 1994, voorzien
van het sacrament der zieken.

De families
NASSEN en ZEGERS
danken U voor uw gebed en
blijken van deelneming.

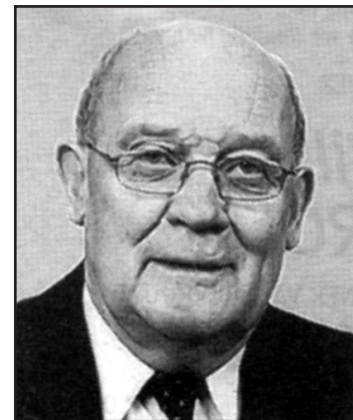
In opvolging van pastoor Nassen, werd E.H. **Wim Saeytjdt** geboren te Hasselt op 19 april 1930 aangesteld, hij deed zijn middelbare studies te Genk, zijn wijsbegeerte te St.Truiden, zijn seminarie te Luik waar hij op 21 december 1956 tot priester werd gewijd. E.H. Saeytjdt werd door Mgr. Heuschen, bisschop te Hasselt, pastoor benoemd te Eigenbilzen. De inhuldiging vond plaats op 1 februari 1976, hij werd verwelkomd door Frans Swennen, voorzitter van de parochie-aad, Jadoul, voorzitter van de kerkfabriek en door deken de Boosere van Bilzen. In naam van de parochie gemeenschap, bood de heer Lorens Theunissen een koffertje aan, voorzien van al de benodigdheden voor het H. misoffer buiten de parochie. Aan zijn kranige, bijna 90 jarige moeder, werd door mvr. Margriet Hansen een mooie bloementuil aangeboden. In de parochielokalen, waar een receptie werd aangeboden, daar was het de beurt aan de heer Everard Raskin, schepen- volksvertegenwoordiger, om de nieuwe herder een vruchtbare ambtsperiode toe te wensen.

Hij was onderpastoor te Grâce-Berleur en te Schulen.

Overleden te Leuven U.Z. St-Rafaël op 2 mei 1986 en begraven te Genk.

Onze volgende pastoor was **E.H. Scheepers**, geboren te Dilsen op 26 april 1936. Tot priester gewijd te Luik op 9 juli 1961. Kwam in dienst hier te Eigenbilzen in 1986 en dat tot 1994. Overleden te Lanaken op 15 april 2009 en begraven te Dilsen.

Vanaf 1994 werd pastoor **Hensen** hier te Eigenbilzen aangesteld tot pastoor van onze parochie.

Tijdens zijn zeven jaar dat hij pastoor was te Eigenbilzen heeft hij toch het een en het ander kunnen veranderen en verbeteren.

Er werden nieuwe kerkstoelen gekocht. Op 6 april 1995 werd door de pastoor overgegaan tot de verkoop van de oude kerkstoelen tegen 100 Bfr. per stuk.

Op 11 januari 1996 werd er verlichting geplaatst op het pad naar het dorpsplein en de toegang tot de kerk.

De geluidsinstallatie werd aangepast.

Op 12 februari 1997 werd er begonnen met de aanpassing van de elektriciteit en de nieuwe verlichting, spots in de midden- en zijbeuk. Voor de som van 848.018 Bfr.

Het koetshuis kreeg een nieuw dak.

Het is ook door pastoor Hensen dat de parochie archieven in het Rijksarchief van Hasselt zijn in bewaring zijn gebracht.

De pastorie voldeed niet meer als woning, daarom werd er besloten om deze tot een mooie en stijlvolle woning te herschepen, daar werd drie jaar aan gewerkt. Onder die wijl zou de pastoor zijn intrek doen in een privé huis en dat in de Kerkhoflaan. Hij zei: "Ik heb achter en voor de BREG gewoond". Nog voor kerstmis 2000 zal onze pastoor Hensen zijn intrek nemen in de gerenoveerde en met nieuwbouw verrijkte pastorie in de Winkelomstraat.

Kleine geheimen in grote kerken, wat zit er achter dit deurtje, mijnheer pastoor?

Dit schreef An Olaerts in Het Belang van Limburg op zaterdag 16 oktober 1999.

Zo was het ook in Eigenbilzen.

“Nee, die waterkoker dient niet om koffie te zetten, die heb ik nodig om het doopwater voor de kindjes op te warmen” vertelt pastoor Hensen in de sacristie.

Onder de sacristie ligt een keldertje, we bewaren er beeldjes die kapot zijn. Maar we hebben ook nog veel andere beelden en merkwaardigheden, zoals, cultusobject: Ampullen- en schaal, Hollandse merken (1814 - 1831) en D, zilver, schaal br 26, ampullen h. 12. Kelk, 2de XVIIIe, zilver, h. 23,5 cm. Kelk, op, sierkelk medaillon met lam op kruis, XIXe, zilver, vergulde cuppa, h. 27 cm.

Kruis, processie-, e. XVIe, christus, h. 12 cm.

Kruisbeeld op voetstuk, XVIIIe, messing, h. 44cm.

Kruisbeeld op voetstuk, b. XIXe, messing, h. 40 cm.

Monstans, zonne-, 1e h. XVIIIe, zilver, h. 50 cm.

Wierookvat (2), m. XIXe, zilver, h. 33,5 cm.

Kast, met waskraantje, wandstuk met Jezus monogram, m. XIXe, onderkast ca. 1910, eik.

Sacristiekast, ca. 1910, eik.

Koorkap, groen met gekleurde bloemen, XVIIIe, zijde.

Klokkenkast, met uurwerk, door Creten van Tongeren, 2e h. XIXe, eik.

Kandelaar (2 van 4), 2e h. XVIIe, messing, h.36 cm en 40 cm.

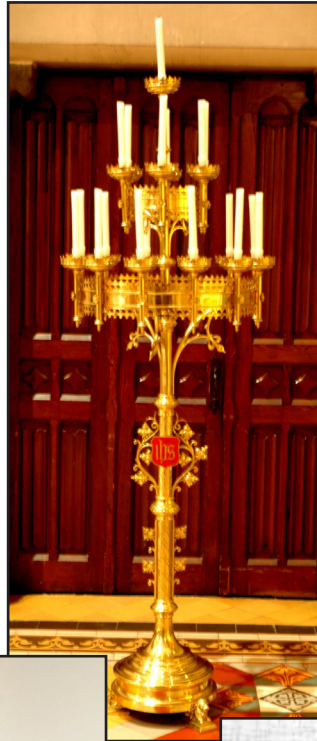
Kandelaar (4), Ieh. XVIIIe, messing, h. 40 cm.

Kandelaar (1 van 4), XVIIIe, smeedijzer, h.127 cm.

Kandelaar (1 van 6), op de voet bustes van Christus, Maria en de H. Petrus apostel, 2e h.

XIXe, verzilverd koper, h.81 cm.

Processielantaarn (1 van 4), 2e h. XIXe, verzilverd metaal, h. 88,5 cm.

Op 12 februari 1997 werd begonnen met de aanpassing van de elektriciteit en een nieuwe verlichting in onze kerk voor de som van 848.018 Bfr.

Op zaterdag 8 september 2001 heeft de parochiegemeenschap van Eigenbilzen afscheid genomen van pastoor Frans Hensen, hij was toen 72 jaar geboren op 26 februari 1929 te Hoeselt. Op 22 december 1956 werd hij te Luik tot priester gewijd. In Eigenbilzen was hij zes jaar actief. De zieken lagen hem nauw aan het hart maar ook zijn vriendelijkheid en innemend karakter heeft op velen diepe indruk nagelaten. Op 22 december 2006 vierde pastoor Hensen zijn gouden priesterjubileum.

Hij werd voor het eerst te Tilleur als pastoor aangesteld, van 1956 tot 1964.

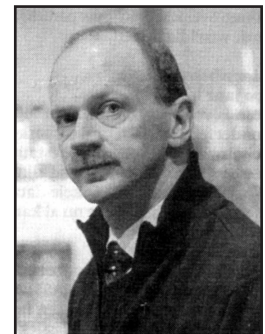
Daarna van 1964 tot 1966 kreeg hij reeds vier parochies toe geweest, Walsbets waar hij woonde, Waasrode, Wezeren en Walshoutem.

In 1966 werd het bisdom Hasselt opgericht, hij zou dan een keuze moeten maken tussen Luik en Limburg, hij koos voor het laatste. Jeuk en Boekhout werden hem voor 15 jaar aangewezen.

In 1981 zou hij pastoor worden te Lutselus - Diepenbeek waar hij 13 jaar verbleef.

De parochie wenst hem van harte proficiat en nog vele mooie momenten als aalmoezenier van het rusthuis Demerhof en de RVT Sint Martinus te Bilzen.

Op 5 augustus 2001 heeft onze nieuwe pastoor **Staf Schreurs** voor het eerst de heilige mis opgedragen in onze kerk. Hij werd door deken Rik Ramakers tot nieuwe pastoor van Eigenbilzen aangesteld. Naast deze dienst aan onze parochie zal hij ook de taak van moderator voor de federatie Bilzen - Oost op zich nemen.

Net als elders in de provincie, laat het tekort aan priesters zich ook voelen in het dekenaat Bilzen, dat wordt gevormd door de gemeenten Bilzen en Hoeselt. Recent deelde het bisdom het dekenaat in drie federaties in: Bilzen - centrum, Bilzen - oost en Hoeselt. Iedere federatie beschikt over een aantal parochiepriesters.

Bilzen - centrum wordt gevormd door de parochie Schoonbeek, Beverst, Munsterbilzen en Rijkhoven. Ze beschikken over 4 priesters en 2 diaken.

Bilzen - oost bestaat uit Eigenbilzen, Hoelbeek, Waltwilder, Mopertingen, Martenslinde, Hees, Rosmeer, Kleine- en Grote- Spouwen, met 6 priesters en 1 diaken.

Hoeselt - centrum, Hoeselt - O.L. Vrouw, Romershoven, Schalkhoven, Sint- Huibrechts- Hern, Werm en Alt-Hoeselt vormen met 3 pastoors en 2 diakens de federatie Hoeselt.

Maar iedere parochie blijft zelfstandig behouden en zal gedragen worden door een groep christenen die samen het parochieteam vormen. Als team zullen zij instaan voor de organisatie van liturgie, catechese, zorg aan bejaarden en hulpbehoevenden. De opdracht van de leek wordt ruimer.

Staf Schreurs, is geboren op 14 augustus 1965 en afkomstig van Bree. Op 29 juni 1991 werd hij te Bree tot priester gewijd. Nadien was hij achtereenvolgens jeugdpastoor in Herk-de-Stad, buurtwerker in Brussel, medewerker aan een onthaalhuis voor vrouwen en kinderen en mede- oprichter van een vluchthuis in Turnhout. Als medewerkend - priester in de federatie Neeroeteren- Opoeteren gaf hij les aan de school Sint-Jansberg in Maaseik. Hij zal parttime blijven lesgeven.

Wij heetten hem van harte welkom.

Op deze 9 jaar dat Staf hier in onze parochie als pastoor werd aangesteld heeft hij al veel verwezenlijkt.

Het dak van de kerk en de toren werden vernieuwd. De goten zijn vervangen, de nokken hersteld. Het volledig dak heeft een grondige controle gekregen en hier en daar zijn er leien bij gestoken. Bij de herstellingen zijn echter verschillende andere gebreken naar boven gekomen. Zo zit er geen zink onder de hoeken van de toren, de sluitsteen op de schoorsteen ligt los, er is op verschillende plaatsen voegsel los gekomen uit de muren.

De architect was:
Toon Lindelauf B.V.B.A.
Waterstraat 64
3740 Munsterbilzen.

De aannemer van deze werken was:
Corvers-Vranckx N.V
Vorstsebaan 89
2431 Veerle-Laakdal.

Er zijn enkele dames gevonden die de kleren van de priester en de misdienaars wassen. Er is ook iemand gevonden (Jos Souverijns) om de kerk te sluiten en te openen en alles een beetje in de gaten te houden.

Op 25 februari 2002 werd de speelhoek voor kinderen tijdens de mis in gebruik genomen. De speelhoek bracht de oplossing, waar kinderen tot acht jaar naar harte lust mogen spelen: tekenen, kleuren, prentenboeken inkijken of lezen.

In 2002 werd het einde van de werkzaamheden aan het dak van de kerk voorzien.

In september 2002 kregen de zijdeuren van de kerk een opknapbeurt. Onder toezicht van koster Willie werden er enkele bereidwilligen gevonden om dit vuile werk tot een goed einde te brengen. Een vriendelijke sponsor hielp ons de kosten dragen zei de koster.

Vanaf 14 april 2002 kon men elke tweede zondag van de maand na de mis van 10.30u terecht op de pastorie van Eigenbilzen voor een aperitief concert. Door mensen van eigen bodem werd muziek van de bovenste plank gebracht.

Op 13 februari 2003 werd het oude uurwerk van uit de kerktoren door koster Willie van boven uit de toren gehaald, volledig gereinigd en in zijn oude glorie hersteld. Men kan het nu bezichtigen achter in de kerk.

Sedert 19 mei 2004 is het Clerinx orgel van 1852 geklasseerd als cultureel erfgoed. St. Ursula beeld, in een mooi kleurtje gezet. Een nieuwe geluidsinstallatie was groot nodig. Ook het schilderen van de kerk werd aangepakt:

Aannemer Corvers-Vrancx N.V.
Ontwerper, architectenbureau Michel Janssen
B.V.B.A.
18de Oogstwal 1 bus 5
Tongeren.

Zij werden aangenomen om die werken tot een goed einde te brengen, de kerk een ferme opsmuk gegeven, met onder andere; restauratie en verfwerken die vooraf gingen met vele verborgen gebreken. Het orgel, de altaren en de preekstoel werden ingepakt, een anti vocht behandeling werd uitgevoerd op de muren, al de elektriciteitskabels werden ingeslepen, herstelling van barsten in de gewelven en muren. Na het pleisterwerk kon pas begonnen worden met verven.

Limburgse kerkfabrieken kampen met grote tekorten.

De groeiende tekorten aan onderhoud en renovatie van kerken is te wijten aan het dalend aantal kerkbezoeken en een laag aantal schenkingen door gelovigen aan de kerkfabriek.

Door bouwgrond te verkopen kan de kerk zelf zorgen voor
Aan de stad Bilzen is ook een doorgeeflening gevraagd van
Subsidies voorzien voor de restauratiewerken van de kerk.

Totaal bedrag voor deze renovatie bedraagt

Van Vlaams minister van binnenlandse zaken Marino Keulen
werd een subsidie goedgekeurd van

Om de geldnoden aan te vullen werd er beroep gedaan op de
vrijgevigheid van de parochianen en anderen om aan te sluiten
bij de club, voor een vaste opdracht elke maand te storten op
rekening 833-4962221-56 of een vaste opdracht bij de bank.

Men kon ook op naam of naamloos een briefomslag met geld
afgeven aan één van de leden van de kerkfabriek of op de pastorie.

Door de vele verborgen gebreken die men gevonden heeft bij de restauratie heeft men
vastgesteld dat er meer geld op tafel zou moeten komen. Het zou zo'n 300.000 euro gaan
kosten.

Zodoende was men nog naar inkomsten opzoek.

60.000 euro

130.000 euro

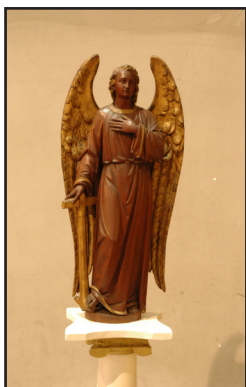
265.527 euro

76.330 euro

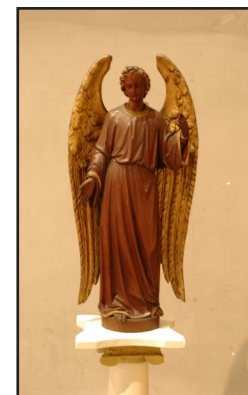
Het schilderen kon beginnen, het gebruik van drie basis kleuren geeft de kerk een nieuwe
look.

Het kerkgebouw stond ruim een half jaar in de steiger. Voor dit alles was een stelling nodig die
de ganse kerk in beslag nam. Daarom werden de parochianen doorverwezen naar Hoelbeek
om daar de zondags mis te volgen, wat en goede bijval had.

De heiligen beelden werden ook opgewaardeerd. De authentieke preekstoel die in der tijd
opzij werd geschoven, staat nu weer te pronken op zijn originele plaats, boven de communi-

ebank. De kruisweg heeft ook een andere wending gekregen, de veertien staties hangen nu alle maal in de middenbeuk, de eerste statie begint nu aan de dorpsplein kant. Er is ook weer een nieuw heiligenbeeld (H. Theresia) geschonken door Gerard Dillen uit de Eendenpoel. Het houten zegekruis onder de triomfboog de ophanging was helemaal aangetast door de houtworm, is nu vernieuwd en veilig verklaard. Het kruis dat vroeger aan de ingang dorpskant hing, heeft een nieuwe plaats gekregen, nu onder de toren links bij het binnenkomen van de hoofdingang.

De op het hoofdaltaar geplaatste beeldjes, de twee houten engelaanbid- ders, zijn afkomstig van het hoofdaltaar dat geschonken werd door de familie van oud-burgemeester Willem Swennen-Martens in 1884, geplaatst door Cornelis Jansen uit St. Truiden, voor een bedrag van 2.400fr..

De werken werden dagelijks opgevolgd door pastoor Staf, voorzitter Roger Schoebben en penningmeester Nestor Moors.
De andere leden van de kerkraad zijn: Moniek Degréve, Jos Jeurissen en Raf Sluismans.

Nadat de restauratiewerken waren gedaan was het tijd om alles weer op zijn plaats te zetten en te poetsen. Vele bereid willigen hebben hun diensten aangeboden, en zijn met veel overtuiging aan het werk begonnen. De hoge vensters, de pilaren, de banken en de vloer” deze laatste vergden veel aandacht”, het koor, de drie altaren de trappen werden steen voor steen nagegaan met een scherp mes om maar alle onzuiverheden te verwijderen.

Het mooiste was de koffieklets voorzien van taart of een lekker koekje, om half elf en drie uur, Rina kreeg niet de tijd om de tweede keer te roepen voor even te rusten.

Dan kwam de tijd dat de nieuwe kerk werd opengesteld voor het gewone publiek, iedereen had een uitnodiging gekregen, eindelijk is het zover.

Op vrijdag 20 november 2009 om 19.00 uur was het eucharistieviering.

Meer dan 600 mensen werden er geteld. Dan begon de viering, met een stoet, voorafgegaan door de vlaggen van de verenigingen, trokken de misdienaars, de diaken Ludo Hermans met het mooie evangelieboek, de aanwezige priesters van Eigenbilzen en de deken van Bilzen, gevolgd door de pastoor, naar voren.

Om 19.45 uur was het officieel moment.

Pastoor moderator Staf kon nu de mensen welkom heten in de vernieuwde neogotische basiliek. Met een woord van dank in de eerste plaats aan de bekende en onbekende donateurs voor hun bijdragen. En ook vooral Roger Schoubben, die met heel veel geduld en relativiseringsvermogen, alles in goede banen heeft geleid. Vervolgens Nestor Moors, onze schatbewaarder, die de financiën heel punctueel heeft beheert. Na de mooie viering beklom Staf de preekstoel om de sprekers in te leiden. Hij werd onthaald op een geweldig applaus. Staf was in zijn nopjes hij zei “zo ‘n 300 tot 400 gelovigen wonen wekelijks onze eucharistievieringen bij. Niet slecht voor een dorp met 2.400 inwoners. De investering is dan ook verantwoord. Eerst sprak Roger Schoebben, voorzitter van de kerkraad, gevolgd door penningmeester Nestor Moors en tenslotte burgemeester Johan Sauwens. Om precies 20.00 uur was de rondleiding met een drankje dat veel bijval had.

De koster van Eigenbilzen die in onze nieuwe kerk hebben gediend.

De naam “koster” komt waarschijnlijk van het Latijnse woord “custos ecclesiae”, dat bewaker, opzichter van de kerk betekent. In het Frans noemt men hem “sacrista”, de man die zorgt voor de “sacra” of de heilige zaken van de kerk. Een derde Latijnse benaming die wij in onze registers vinden is “matricularius”. De koster hield waarschijnlijk de “matriculae” bij, de register of de lijsten van mensen voor wie moest gezorgd worden op de een of de andere manier. Het Latijn was immers de taal van de kerk in die tijd, dus de pastoor en de koster moesten minstens het Latijn kunnen lezen en ook kunnen zingen. De koster was de helper

van de pastoor, had de sleutels van de kerk en was allicht een vertrouwensman.

Withofs Laurent, was hier 38 jaar koster in opvolging van Gilles Clerx, van 1879 tot 1917, hij was hier koster tijdens de bouw van onze nieuwe kerk.

Laurent was de zoon van Laurent en Elisabeth Vandooren en werd geboren te Eigenbilzen op 12 april 1852 en overleed er op 9 maart 1943. Hij huwde op 31 maart 1881 met Maria-Elisabeth Menten. Uit dit huwelijk werd Gertrudis (Trijke van de Kèster) geboren. Zij huwde met Lambert Jans (van Kappe) en werd in de volksmond (Lemmeke van de Kèster genoemd).

Zij hadden drie kinderen:

1. Clemens, handelaar (molenaar).
2. Gustaaf, bediende, gehuwd met Maria Boelen
3. Maria, verzekeringsagente, gehuwd met Jan Vliegen uit Lanaken

JEZUS † MARIA † JOZEF
BID VOOR DE ZIELERUST VAN ZALIGER
Laurens WITHOFS
weduwnaar van **ELISABETH MENTEN**
Oud-Voorzitter van de Kerkfabriek, Oud-Koster
Lid van den Bond van het H. Hart, de Derde Orde en den
wekelijkschen Kruisweg.

geboren te Eigenbilzen, den 12 April 1852 en er godvruchtig
in den Heer overleden, den 9 Maart 1943, gesterkt door de
genademiddelen onzer Moeder de H. Kerk.

—

Onze dierbare vader heeft een hooge ouderdom bereikt en
toch hoe lang wij ons ook aan zijne liefde mochten koesteren,
is hij te vroeg van ons heengegaan.

De dierbare overledene was een man van diep-christelijke
overtuiging, die zijn leven in overeenstemming bracht met zijn
geloof. Gedurende de 38 jaren van zijn kosterschap had hij de
geheimen van onzen H. Godsdienst van nabij leeren kennen
en waardeeren en 't was dan ook niet verwonderlijk dat hij,
niettegenstaanden zijn hoogen ouderdom, er zoo aanhield de
H. Mis bij te wonen. Zijn leven was het leven van een vromen
christen. Hij neemt als vertroosting mee in het graf de
getuigenis dat hij als een onberispelijk echtgenoot en liefde-
volle vader heeft geleefd, aan zijne kinderen slechts voorbeel-
den van deugd en oprechte godsvrucht achterlatend. Zijne
gedachtenis weze gezegend.

Lieve vader, wij dachten u nog jaren te mogen gelukkig te
maken : de Heer heeft U in zijne vreugde binnengeleid, niet
onze maar zijn wil geschiede. Uw gedachtenis en uw voor-
beeld zullen voortleven bij uwe kinderen. In onze gebeden, in
de H. Mis zullen wij u iederen dag gedenken. Beveel gij ons
aan bij den Heer.

Barmhartige Jezus, geef hem de eeuwige rust.

Mijn Jezus barmhartigheid 300 d. afl.
Zoete Harten van Jezus en Maria, weest mijn toevlucht

.....

L. Stulens, Eigenbilzen

Swennen Jan, onze tweede koster in onze nieuwe kerk, was de zoon van Arnold en Vossen Elisa, geboren te Eigenbilzen op 16 december 1891 en overleden op 22 juni 1970.

Jan (Jang van Aotje), studeerde bij de Jezuïten in Namen, kreeg verscheidene decoraties o. a. het ereteken St. Lambertus 1ste klas van het bisdom en het burgerlijk ereteken van de arbeid 1ste klas. Huwde in 1919 met Gertrude Meesters, geboren te Eigenbilzen op 8 oktober 1891.

Jan en Gertrude hadden een klein boerderijtje op de Dorpsstraat. Het was toen hard werken voor een koster met een kleine vergoeding voor zijn werk. Maar Jan kreeg hulp van zijn dochter Lie, er was veel te doen in de kerk: de alben moesten netjes opgeplooid worden in kleine plooiën. Bij een begrafenis werden zwarte banieren aan de pilaren opgehangen. De kerk werd nog verwarmd met kolen, de kolen werden aangebracht per emmer en de sintels uit de ketel werden regelmatig verwijderd.

Jan zong in de kerk maar de orgel werd bespeeld door Th. Lathouwers, secretaris van de kerkraad. Zoon Marcel kon goed orgel spelen en sprong ook wel in en soms moest Lie zelfs spelen in het lof als de orgelist niet aanwezig kon zijn.

Als een zieke de laatste sacramenten kreeg moest de koster de kapelaan vergezellen, ook al was dit midden in de nacht. Hij droeg dan de lantaarn en de bel, want er zou onderweg gebeld worden.

Hadden samen vier kinderen:

1. Arnold, geboren te Eigenbilzen in 1920, werd priester en pastoor in Neeroeteren, Piringen en Mulken bij Tongeren.

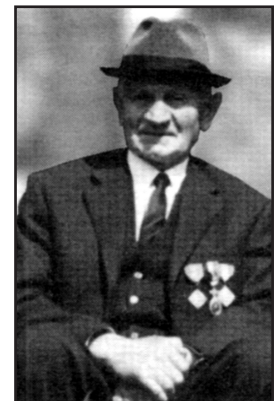
2. Bertha, geboren te Eigenbilzen in 1922, huwde met Burggrave Albert.

3. Marcel, geboren te Eigenbilzen in 1924.

4. Elisa (Lie), geboren te Eigenbilzen in 1926, huwde met Mertens Jean.

Jan werd koster onder pastoor Theuwissen van 1933, Meekers en Nassen tot 1956.

Hij heeft het werk als koster gedaan tot zijn 65ste, waarna hij een klein pensioen kreeg voor bewezen diensten.

Als opvolger van Jan Swennen kwam **Willy Martens**, zoon van Herman en Gertrudis Liebens. Geboren te Eigenbilzen op 9 november 1935 en gehuwd met Gerda Jans.

Hebben samen twee kinderen:

1. Linde en Ottoy Frank uit Rotselaar.
2. Koen en Santermans Nicki uit Bree.

Willy was koster en orgelist van 1 januari tot 31 oktober 1958. Van hieruit is hij naar Bree getrokken en is er ook gaan wonen, heeft daar vele jaren het orgel bespeeld in de hoofdkerk.

Daarna kwam **Jules Jans** uit Mopertingen hier de dienst verzekerden.

Jules werd geboren te Mopertingen op 4 januari 1904 en overleed op 11 maart 1977. was gehuwd met Joanna Jans en hadden samen drie kinderen:

1. Guido en Salemans Nelly.
2. Maria en Martens Roger.
3. Hilda en Greven Jozef.

Jules was koster en orgelist tijdens pastoor Nassen van 1958 tot 1975, als Jules belet was, nam Maria Nivelles het orgel over. Het was hard werken om de kerk te onderhouden, daarom kwamen Jeanne, zijn vrouw, en Hilda, zijn dochter, dan wel een handje toesteken.

Na de dood van Jules, werd de taak overgenomen door zuster **Laurence, kloosterzuster.**

Eigenlijk was er toen geen koster meer in onze parochie tot Willy Steegen de draad opnam.

Willy Steegen, geboren in Eigenbilzen op 16 april 1931, gehuwd in 1959 met Idalie Hensen, zij hebben een dochter, was al koster van in 1988 onder pastoor Hensen. Maar bij de komst van pastoor Staf is hij in volledige dienst, als volwaardige klusjesman is hij niet bang van aanpakken. Hij doet niet alleen het werk van koster, hij zorgt ook voor het gewone onderhoud van de kerk. Met behulp van enkele hulpvaardige mensen word de kerk grondig gepoetst, tot alles weer blinkt

De koster van Mopertingen **Pierre Jans**, mogen we hier niet vergeten want hij bespeeld ook het orgel als geen betere bij begrafenissen, huwelijken en ook gewone misvieringen bij verlet van onze mensen. In januari 2010 werd hij gevierd in Mopertingen met zijn 65 jarig kosterschap, hij werd koster op zijn vijftiende en heeft nu de leeftijd van tachtig jaar. Pierre is niet zomaar een, maar misschien wel de langst in dienst zijnde koster van gans België. .

Buiten de koster en andere hulpvaardigen had men ook nog mensen die bijna dagelijks voor het onderhoud van de kerk zorgden. Zo is er iets wat ik me nog herinner. In het jaar 1960 kregen Anna Martens en Lisette Nivelte, de vraag van pastoor Nassen om het interieur van de kerk te verzorgen. Anna was ook nog in dienst in de jongensschool en zou dan een dubbel baan hebben, maar zij stemde toe. Wat zij vanaf 1 september 1960 jaren lang gedaan heeft. Het was zwaar werk, de sacristie en 't koor tot aan de communiebank, iedere week dweilen, stof vegen, koper poetsen, bloemen verzorgen en vervangen. De kerk werd iedere week met nat zaagmeel geborsteld. In die tijd stonden er 750 stoelen eigendom van de parochianen, in de kerk, die moesten ook verplaatst worden, en dat wel twee maal per week. Twee maal per jaar werd de kerk grondig gepoetst, schuren met zeep en daarna dweilen. Met behulp van vele vrijwilligers en als aanvoerder pastoor Nassen, die niet bang was om zelf de borstel ter hand te nemen.

Volgens Lisette Nivelles: “Tant Anna ging op pensioen, door mijn activiteiten in de school was dit allemaal niet meer vanzelfsprekend. Maar ik kreeg hulp van zuster Lorence, die zorgde voor de bloemen en het altaar”. Na zuster Lorence die afhaakte kwam zuster Mia Peeters haar vervangen. Bloemist Jozef Bruggen bezorgde bloemen en de versiering van het altaar. Lisette heeft zich 49 jaar ingezet voor onze parochiekerk. We mogen Louisa Bruggen en Mia Hilven zeker niet vergeten voor hun inzet.

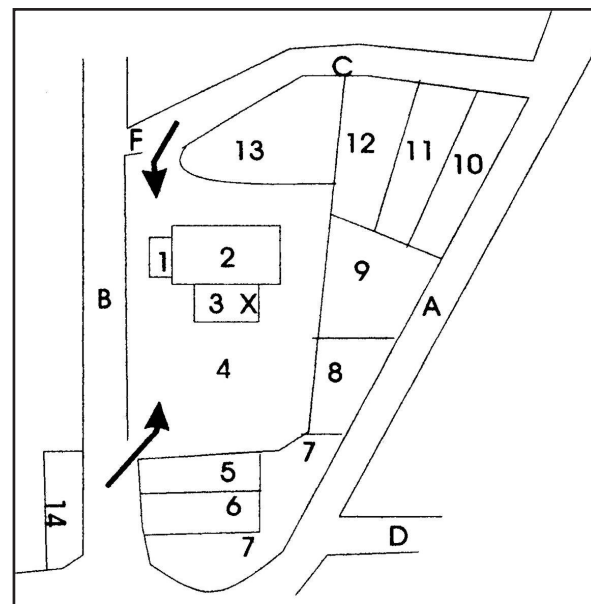

En nu moogt u naar onze kerk komen zien! Uit Eigen-Bilsen.

In 1753 verscheen het verbod van de prins-bisschop van Luik, Jan Theodoor van Beieren om voortaan geen doden meer in de kerk te begraven.

Het kerkhof werd zoals in iedere parochie rond de kerk aangelegd. Te Eigenbilzen vinden we geen enkele grafsteen uit de XVIIIde eeuw, behalve die van Simon Meesters- Swennen en van Thewis Meesters- Withofs. Hij gelijkt, wat vorm en opschrift betreft, op de grafstenen die in die tijd op alle kerkhoven te zien waren.

Op dit detailplan staat het plattegrond van onze oude kerk, toren en kerkhof, alsmede de omliggende huizen en gronden met de namen van de eigenaars.

Detailplan van de plattegrond van de oude kerk, toren en kerkhof, alsmede de omliggende percelen.

*A. Dorpsstraat
B. Hartenberg
C. Kerksteeg*

*1 Kerk gebouwd in 1849
2. Kerkhof
3. Eigendom Marcel Meesters
4. Eigendom Jan Vansichen
5. Eigendom Mevr; Cruts
6. Eigendom Mevr. Cruts
7. Grafkelder familie Cruts
8. Afgestaan aan de kerk door Mevr. Cruts*

Grafsteen van de familie Meesters-Swennen en Meesters-Withofs

Vergroting van het kerkhof

Het kerkhof kon nu merkkelijk vergroot worden aan de kant van de Dorpsstraat. De kerkfabriek en de gemeente kochten door middel van gezamenlijke bijdragen en giften, huis en tuin van Jan Vansichen en ook de tuin van Paulus Thans. De aankoop akte werd verleden op 21 juli 1871 door notaris van Bockrijk te Hoeselt.

Deze akte vermeldt:

1. een perceel tuin en boomgaard, 03,90 are, palende aan eigendom Cruts, Paulus Thans en Jan Vansichen; de aankoopprijs bedroeg; 313 Bef. eigendom Jan Vansichen.
2. een perceel tuin, 02,40 are, palende aan eigendom van madame Cruts, Jan Vansichen en de Dorpsstraat, de aankoopprijs bedroeg; 193 Bef. toebehorende aan Paulus Thans.

Een gedeelte van de vrijgekomen oppervlakte werd bij het bestaande kerkhof gevoegd. Het overige gedeelte, 01,05 roede groot werd door de kapelaan in gebruik genomen. Later in 1902 zou op die plaats de nog bestaande kapelanijs gebouwd worden. De oude kapelanijs, eigendom van het kasteel van Zangerij, was niet meer ter beschikking van de kapelaan; ze was bewoond door huurders. Om alle moeilijkheden te voorkomen, vond het kerkbestuur het aan te raden de nodige geldmiddelen te verzamelen voor de bouw van 'n nieuwe kapelanijs. Bij een collecte in de parochie verzamelde kapelaan Sak de som van 3755,55 Bef, daarbij gevoegd bijzondere giften van welgestelde families van Eigenbilzen. In 1901 werden 113.000 bakstenen met de machine vervaardigd en gebakken. In het voorjaar van 1902 begonnen de metselaars Nivelle aan de opbouw. Reeds in november kon kapelaan Sak zijn intrek nemen in de nieuwe kapelanijs. In de gevel gericht naar de kerk, was een nis voorzien; die bestaat nu nog. Daar werd een beeld in geplaatst, geschonken door jufvrouw Franciska Vanleemput, zuster van de E. H. pastoor. Ik heb niet kunnen achterhalen wat voor een heilige het voorstelde. Het beeld kostte 88 Bef. Bij de bombardementen van 10 mei 1940 is dit beeld naar beneden gestort en verbrijzeld. Spijtig genoeg werd tot heden dit beeld niet vervangen. Van dan af was het weer mogelijk rondom de kerk processie te houden. Er werd ook een ongewijd gedeelte voorzien, voor het begraven van niet - katholieken, niet gedoopte kinderen en zelfmoorden. Aan de Dorpsstraat werd op kosten van de gemeente een afsluitingsmuur gebouwd.

Zoals we op het plan kunnen zien, was het gedeelte van het tegenwoordige oude kerkhof, gelegen aan de kant van het dorpsplein, eigendom van Marcel Meesters, gehuwd in 1817 met Maria Meesters, weduwe van Henrie Schoenmaekers. Na hun dood werden hun goederen verkocht aan Willem Lathouwers (gemeentesecretaris) en Willem Swennen (oud burge-meester).

Ons kerkhof werd nog eens vergroot in 1886.

Op 17 augustus 1886 verkochten deze hun goederen, die volgens de verkoopakte bestonden uit:

1. Een woonhuis, stallen, schuur en bakoven, groot 4 a 70 ca, palende aan het kerkhof, Dorpsstraat en Hartenberg;
2. Een tuin, groot 6 a 45 ca, palende aan het kerkhof, Dorpsstraat en dorpsplein. Het afbraakmateriaal van huis, schuur en stallen werd gebruikt voor de bouw van twee krotwoningen einde Haenenstraat, de huisjes van Toon en Seike (volgens het gedicht van Riekes van den hovenier) die bij het bouwen van het Albertkanaal verdwijnen moesten.

In 1886 bezat de gemeente 11,15 are grond die nog als tuin dienden. Deze oppervlakte zou gevoegd worden bij het bestaande kerkhof. In de zitting van 26.08.1910 keurde de bestendige deputatie het voorstel goed op voorwaarde:

1. Dat de afgestane grond een meter hoog zou worden aangevuld;
  2. Dat de oude mergelmuur van het kerkhof zou worden vernieuwd;
  3. Dat er een dodenhuisje zou worden gebouwd. Van dit laatste punt is nooit iets gekomen.
- Als men de Hartenberg opgaat, ziet men nu nog waar de oude kerkmuur begint. Aan de binnenkant van deze muur waren enkele trappen aangebracht en kon men over een breed voetpad de ingang van de vorige kerk bereiken. Bij de vergroting van het kerkhof verdween deze toegangsweg. De bedoelde mergelmuur werd op dezelfde hoogte in bakstenen opgetrokken tot aan het Dorpsplein en van daaruit tot aan de Dorpsstraat. De nieuwe kerk is nu bereikbaar aan drie kanten, twee met trappen en de ingang aan de Kerkstraat (nu St.- Niklaasstraat) bleef gelijkvloers. Iedere ingang had een zwaar, dubbel gesmeed ijzeren hek, voorzien van een slot. Van deze hekken is geen spoor meer te vinden; alleen die van de ingang aan de Kerkstraat werd verplaatst naar het nieuwe kerkhof.

Ons kerkhof was door de snelle groei van de bevolking niet groot genoeg meer; daarom werden deze gronden aangekocht door de gemeente.

In maart 1912 plaatsten de gebroeders Pascal en Denis Croux, hoefsmeden te Eigenbilzen, het ijzeren smeedwerk op de kerkhofmuur.

Op 6 juli 1932 werd de boog boven de ingang naar het kerkhof vanaf het dorpsplein ingewijd. De koperen plaat boven in de boog vermeldt;

Aan Kristus Koning opgericht
Door de zorgen van het gemeentebestuur
En de milde bijdragen der ganse bevolking
Ingehuldigd en gewijd op
6 juli 1932
A. M. D. G

Ad majorem dei gloriam Tot meerdere eer van God.

Zegenboog uit 1932

In 1952 werden er plannen gemaakt voor het aankopen van een nieuwe begraafplaats.

Eerst dacht men aan de Peerdenput. Dit zou een mooie locatie zijn, maar er werd tegengestemd in de gemeenteraad. Dan maar naar de Kattestraat, de kerkfabriek had er grond liggen, genaamd “Den Harten Berg”, sectie C 469. Daarachter was nog een perceel dat behoorde aan het armen- bureel (C O O) van Eigenbilzen, ook “Den Harten Berg”, sectie C 470.

De C O O , Commissie van Openbare Onderstand, in 1974 werd overgegaan naar O C M W ,

De Openbare Centra voor Maatschappelijk Welzijn.

Rondom werd een muur gebouwd; er kwam een dodenhuisje, gemetseld door Serafin (Fey) Vandamme en Florent Martens; er kwam ook watervoorziening. De smeedijzeren poort aan de ingang van het kerkhof, afkomstig van de toegang tot de kerk vanaf de Kerkstraat

(St.- Niklaasstraat), werd daar overbodig door het verbreden van deze ingang.

De eerste mensen die er begraven werden waren:

Gertrude Withofs, geboren op 24 oktober 1882 en overleden op 12 mei 1953. Zij was de echtgenote van Lambert Jans, “Lemmeke van Kappe”, en was de enige dochter van onze eerste koster van de nieuwe parochiekerk, Laurent Withofs.

Maria Catharina Vanbilsen, geboren op 5 oktober 1879 en

overleden op 25 juni 1953. Zij was de vrouw van Jozef Claes “Jef aot de schier”.
Lambertus Vandesavel, geboren op 12 september 1882 en overleden op 4 juli 1953.
Als eerste kindje werd er begraven, Theo Bellen, geboren op 17 november 1952 en overleden
16 augustus 1953, het zontje van Antoon en Jeanne Meers.

In 1999 werden door de gemeente Bilzen de graven weggenomen die niet onderhouden
werden omdat ons kerkhof te klein werd. Op deze plaatsen werden gedenkstenen geplaatst
van de oud-strijders van de twee wereldoorlogen zowel van de V.O.S, als van de N. S. B,
eveneens voor de overledenen van 1926 - 1956 die er begraven waren. Vanaf oktober 1999
werd deze vrijgekomen plaats reeds gebruikt om onze doden te begraven. De eerste waren Pol
Jeurissen op 29 oktober 1999 en Wim Swennen op 31 oktober 1999.
Aan de andere kant werd er een columbarium geplaatst, waarin al verschillende urnen gezet
zijn. Men moet toch met zijn tijd meegaan.

Dat is zo het voornaamste wat er gebeurde in onze parochie van toen tot nu.

Inhoudstafel

Ten geleide	2
Deel 1 De parochie in het ancien régime.	3
Parochiekerk St.-Ursula, de trots van elke Eigenbilzenaar	3
Waarom bouwde men de toren op de Hartenberg.	4
E.H.Gershoven Joannes	7
E.H. Peters Joannes	7
E.H. Janssen Joannes	8
E.H. Erens Ydalrikus	8
De kerkklokken ten tijde van de eerste pastoors	8
E.H. de Thier Joannes-Adrianus	10
E.H. de Thier Joannes Florentinus	11
E.H. Johannes Baptist Smeets	22
Deel 2 De kerk in de 19 de eeuw	25
E.H. Joannes Swennen	25
E.H. Joannes Verjans	29
E.H. Joannes Truyens	31
Deel 3 De kerk in de 20ste eeuw	32
Aanbesteding van onze nieuwe kerk	32
E.H. Joannes Eduardus Van Leemput	32
E.H. Hubertus Sak	33
De heiligenbeelden	35
E.H. Jaak Goldstein	38
De kerkwijding van 1910	45
De zeven sacramenten	46
De negen koren der engelen:	47
De biechtstoelen	48
Offeraltaar, voorheen communiebank	49
Preekstoel	49
De kruisweg	50
Ciborie en godslamp	50
E.H. Henricus Spaas	51
E.H. Joseph Laenen	52
De acht zaligheden	53
Het bepleisterde interieur	53

De twaalf apostelen	54
Het laatste oordeel	56
E.H. Gerard Stevens	57
E.H. Paredis	57
E.H. Roozen	58
E.H. ArthurTheuwissen	58
Het zegenkruis	59
De nieuwe torenspits	60
Koorbel en klokken	61
E.H. Jozef Meekers	65
E.H. Jozef Lanckohr	67
E.H. Jozef Nassen	70
E.H. gebroeders tweeling Meeuwissen	72
E.H. Jan Goossens	72
E.H. Godfried Swennen	73
De bouw van de winterkapel in 1975	78
E.H. Wim Saeytjdt	79
E.H. Schepers	79
E.H. Hensen	80
E.H. Staf Schreurs	83
Renovatiewerken aan de kerk	84
De kosters van Eigenbilzen die in onze nieuwe kerk hebben gediend.	90
Vergroting van het kerkhof	96
Inhoudstabel	100

Deze geschiedenis van onze kerk en parochie kwam tot stand door veel snuffelwerk van Ferdy Jans, maar hoofdzakelijk uit het boek met de geschiedenis van onze parochie door Ir. M. Goossens.

De bijbel werd er bijgehaald, alsook het missaal van mijn plechtige communie van 1952.

De provinciale bibliotheek (Limburgentia) en van het rijksarchief van Hasselt, gegevens uit de parochieregisters en het kerkelijk archief van Eigenbilzen.

Heemkring Bilisium en zeer veel uit de boeken die Leo Simoens heeft samengesteld vanuit de Bilzenaar.

Ten slotte werd ook de oudheidkundige inventaris der kunstvoorwerpen in kerken en openbare gebouwen van E.H. Paquay geraadpleegd.